

Αριθ. 50237

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

του 1943.-

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Δημόσια
Διοίκηση» και κατεύθυνση «Δίκαιο Επιχειρήσεων & Διοίκηση»

«Ειδικά Ζητήματα Τραπεζικών Καταθέσεων»

Διπλωματική Εργασία

Μαρία Βούλγαρη

A.M. 7115M003

Τριμελής Επιτροπή

Επικ. Καθηγήτρια Χριστίνα Χριστοπούλου
(επιβλέπουσα)

Επικ. Καθηγητής Άγγελος Μπώλος

Επιστ. Συνεργάτης Δημήτριος Ρούσσης

Νοέμβριος 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	VI
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	5
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ	5
I. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΣ	5
II. ΕΙΔΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	8
1. Καταθέσεις όψεως.....	8
2. Τρεχούμενοι λογαριασμοί καταθέσεων	9
3. Καταθέσεις απλού ταμιευτηρίου.....	10
4. Καταθέσεις «επί προθεσμία»	11
5. Προθεσμιακές καταθέσεις έναντι εκδιδόμενων τίτλων	12
6. Καταθέσεις υπό προειδοποίηση	13
7. Καταθέσεις υπέρ τρίτων	13
8. Αναπαλλοτρίωτες Καταθέσεις	14
9. Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό	16
<u>9.1 Έννοια – νομική φύση</u>	16
<u>9.2 Διάθεση της καταθέσεως</u>	18
<u>9.3 Θάνατος συνδικαιούχου</u>	19
10. Καταθέσεις σε αδιαίρετο ή ενωμένο ή συμπλεκτικό λογαριασμό.....	21
11. Δεσμευμένες καταθέσεις.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	23
Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	23
I.Ο ΤΡΙΤΟΣ ΠΥΛΩΝΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ	23
II. ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΕΚΕ.....	24
III. ΤΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ	25
IV. ΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΟΥ ΤΕΚΕ.....	26
V. ΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	28
VI. ΠΟΣΟ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ	31
VII. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗΣ	34
VIII. ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΤΕΚΕ	37

1. Υποχρέωση ενημέρωσης του ΤΕΚΕ από τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τις καταθέσεις	37
2. Υποχρέωση πληροφόρησης καταθετών από τα πιστωτικά ιδρύματα	38
ΙΧ. Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	39
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ	43
Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΩΣ ΤΡΙΤΗΣ ..	43
Ι. ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ.....	43
1. Το γενικό τραπεζικό απόρρητο	43
2. Το ειδικό απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων.....	45
ΙΙ. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 24 Ν.2915/2001	46
1. Το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων κατά τη νομολογία	46
2. Κριτική της θέσης της νομολογίας.....	49
3. Η νομοθετική επέμβαση με το άρθρο 24 ν.2915/2001 και η μεταστροφή της νομολογίας	50
ΙΙΙ. Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ	53
1. Εισαγωγικά για την κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων	53
2. Αντικείμενο κατασχέσεως	54
<u>2.1. Γενικά περί των δεκτικών κατασχέσεως καταθέσεων.....</u>	<u>54</u>
2.2. Το κατασχετό καταθέσεως στο λογαριασμό της οποίας εισήχθησαν ακατάσχετες απαιτήσεις	56
<u>2.3. Κατασχετό μελλοντικών απαιτήσεων</u>	<u>59</u>
<u>2.4. Κατασχετό κοινού λογαριασμού</u>	<u>60</u>
2.5. Κατανομή κατασχέσεως στην περίπτωση τήρησης περισσότερων λογαριασμών	63
3. Τρόπος επιβολής κατασχέσεως.....	64
<u>3.1. Το αναγκαίο περιεχόμενο του κατασχετηρίου.....</u>	<u>66</u>
<u>3.2. Συνέπειες από την επιβολή κατασχέσεως</u>	<u>68</u>
3.3. Η υποχρέωση της τράπεζας προς υποβολή δηλώσεως του άρθρου 985 ΚΠολΔ	71
<u>3.4. Δημόσια παρακατάθεση του κατασχεμένου ποσού.....</u>	<u>75</u>
<u>3.5. Άμυνα κατά της δηλώσεως της τράπεζας</u>	<u>77</u>

IV. ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΩΣ ΕΠΙΣΠΕΥΔΩΝ ΔΑΝΕΙΣΤΗΣ	79
1. Η Διαδικασία της κατασχέσεως	80
2. Αντικείμενο της κατασχέσεως	82
3. Κοινοποίηση του κατασχετηρίου	86
4. Η δήλωση του τρίτου	88
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	93
Α) Ελληνόγλωσση	93
Β) Ξενόγλωσση	97
Γ) Ηλεκτρονικές Πηγές	97
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	98
ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	98
Α) Άρειος Πάγος	98
Β) Εφετείο	100
Γ) Πολυμελές Πρωτοδικείο	101
Δ) Μονομελές Πρωτοδικείο	101
Ε) Ειρηνοδικείο	102
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ	102
Α) Συμβούλιο της Επικρατείας	102
Β) Διοικητικό Εφετείο	102
Γ) Διοικητικό Πρωτοδικείο	102
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	103

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

α.ν.	Αναγκαστικός νόμος
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΚ	Άρειος Πάγος
Αρμ	Αρμενόπουλος (περιοδικό)
βλ.	βλέπε
Γνμδ ΝΣΚ	Γνωμοδότηση Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
Δ	Δίκη (περιοδικό)
ΔΕΕ	Δίκαιο Εταιρειών και Επιχειρήσεων (περιοδικό)
ΔικΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
εδ.	εδάφιο
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕισΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
ΕΛΛνη	Ελληνική Δικαιοσύνη (περιοδικό)
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
ΕΝΠΘ/ΤΕ	Επιτροπή Νομισματικών και Πιστωτικών Θεμάτων Τράπεζας της Ελλάδος
επ.	επόμενα
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου (περιοδικό)
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας (περιοδικό)
ΕΣΑΚ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (European Deposit Insurance Scheme)
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΤΑΚ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων (European Deposit Insurance Fund)
ΕτΚ	Εφημερίδα της Κυβέρνησης
ΕΤραΞΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού- Αξιογραφικού, Χρηματοπιστηριακού Δικαίου (περιοδικό)
Εφ	Εφετείο
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας (περιοδικό)
ΕφημΔΔ	Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου (περιοδικό)

ΚΕΔΕ	Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
λ.χ.	λόγου χάριν
ν.	νόμος
ν.δ.	Νομοθετικό διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα (περιοδικό)
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε	Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
παρ. ή §	παράγραφος
παρατ.	παρατηρήσεις
ΠΔ/ΤΕ	Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
ΠΚΚΚ	Πρόσθετο Κεφάλαιο Κάλυψης Καταθέσεων (του ΤΕΚΕ)
πρβλ.	παραβάλε
ΠτΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
ΠΥΣ	Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου
π.χ.	παραδείγματος χάριν
ΣΕΚ	Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων
ΣΚΚ	Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων του ΤΕΚΕ
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
τεύχ.	τεύχος
ΤΝΠ Νόμος	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών Νόμος
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος
Υποσημ.	Υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος Κυβερνήσεως
ΧρηΔικ	Χρηματοοικονομικό Δίκαιο (περιοδικό)
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου (περιοδικό)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα από τα τέλη του 2009 μέχρι σήμερα αποτελεί ένα σημείο τομής για την μεταπολιτευτική ιστορία της Ελλάδας. Το ελληνικό κράτος έζησε ένα συνολικό εκτροχιασμό (οικονομικό, κοινωνικό, θεσμικό) για την αντιμετώπιση του οποίου αποδείχθηκε απροετοίμαστο. Φυσικά, η χρηματοπιστωτική κρίση¹ δεν άφησε ανεπηρέαστο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, το οποίο αποτελεί μοχλό ανάπτυξης και προόδου, διαχειριστή συστημάτων πληρωμών και διαμεσολαβητή ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία με διοχέτευση χρηματικών πόρων από τους θετικούς αποταμιευτές προς τους αρνητικούς αποταμιευτές.

Η στενή διασύνδεση των πιστωτικών ιδρυμάτων μεταξύ τους και με τους καταθέτες τα καθιστά ιδιαίτερος ευάλωτα σε περιόδους κρίσεων². Η αφερεγγυότητα ενός πιστωτικού ιδρύματος, είτε οφείλεται σε κεφαλαιακή ανεπάρκεια είτε σε έλλειψη ρευστότητας ή και στα δύο, αποτελεί, εν δυνάμει κίνδυνο για την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος του κράτους στο οποίο δραστηριοποιείται. Η απώλεια του χαρακτηριστικού της «πίστεως», στο οποίο οφείλουν άλλωστε την ονομασία τους τα πιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή της εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτά, μπορεί να δημιουργήσει ανεξέλεγκτες αλυσιδωτές αντιδράσεις, σε περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα και εν τέλει τον λεγόμενο τραπεζικό πανικό (bank run). Η ταυτόχρονη αναζήτηση από τους καταθέτες του συνόλου των αποταμιεύσεων τους δημιουργεί συγχρόνως απώλεια ρευστότητας και πιστοληπτικής ικανότητας, όπως επίσης και αδυναμία εξεύρεσης χρηματοδότησης στις αγορές, συμπτώματα τα οποία μπορεί να οδηγήσουν στην άμεση αδυναμία του πιστωτικού ιδρύματος να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του³.

Αιφνιδιασμένη αποδείχθηκε και η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία δεν είχε προβλέψει μηχανισμούς αντιμετώπισης μιας οικονομικής κρίσης τόσο μεγάλης σε σημείο που να επηρεάσει αρκετά κράτη της ευρωζώνης. Στο γεγονός αυτό συντέλεσε και η προσέγγιση του ζητήματος της

¹ Η οποία πυροδοτήθηκε από την ανεξέλεγκτη χορήγηση από τις αμερικάνικες τράπεζες ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων σε αναξιόχρεους οφειλέτες. Πρβλ αναλυτικά Λέκκας, Τιτλοποίηση και οικονομική κρίση σε *Σταϊκούρας*, Το χρηματοοικονομικό κραχ του 2007 - 2008. Κρίση της αγοράς επισφαλών δανείων ή κρίση του επισφαλούς ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου των χρηματοοικονομικών αγορών, ΕφημΔΔ 2008, 620 επ.

² *Τσιμπανούλης*, Το δίκαιο της εξυγίανσης και αναδιοργάνωσης των τραπεζών υπό το πρίσμα των νεότερων εξελίξεων στο ενωσιακό δίκαιο, ΧρηΔικ 2014, 53.

³ *Καραγιάννης*, Είδη και λειτουργία μέτρων εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος, ιδίως της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων, και προϋποθέσεις ενεργοποίησής τους. Προβληματισμοί επί της λειτουργίας της επέμβασης του νόμου σε ιδιωτικού δικαίου σχέσεις, ΧρηΔικ 2015,351 επ.

κρίσης χρέους, το οποίο αρχικά θεωρήθηκε ως αμιγώς ελληνικό πρόβλημα λόγω της κρατούσας αντίληψης ότι αδύναμος κρίκος και υπαίτια των δεινών της ήταν η Ελλάδα.

Οι συζητήσεις στα μέσα της δεκαετίας του 2000 για το ζήτημα της θεσμοθέτησης υπερεθνικών εποπτικών αρχών του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος απέβησαν άκαρπες, καθώς δεν ελήφθησαν αποφάσεις κατά την αναθεώρηση των Συνθηκών με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας⁴. Το 2010 υπό τη σκιά των πρώτων εκδηλούμενων συνεπειών της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης⁵ έλαβαν χώρα εκ νέου συζητήσεις⁶ σχετικά με την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, την ομαλή λειτουργία της Ευρωζώνης και την αναγκαιότητα διαμόρφωσης και θεσμοθέτησης μιας Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης.

Στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωζώνης στις 29^η Ιουνίου 2012 ελήφθη η πρωτοβουλία για την θεσμοθέτηση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης⁷, ανατρέποντας άρδην τα συμπεράσματα της σχετικά τότε πρόσφατης Έκθεσης της Επιτροπής Larosiere, σύμφωνα με την οποία δεν ήταν απαραίτητη θεσμοθέτηση ενωσιακών εποπτικών αρχών των πιστωτικών ιδρυμάτων, ιδίως υπό την εξουσία της ΕΚΤ και προτείνοντας την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας (European System of Financial Supervisors)⁸. Στόχος, σύμφωνα με τη έκθεση του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, είναι η δημιουργία μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης μέρος της οποίας είναι και η διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης, χωρίς ωστόσο να καταστεί αναγκαία η τροποποίηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών.

Η αντίδραση των ρυθμιστικών αρχών και των θεσμών, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είχε ως αποτέλεσμα την συνολική αναμόρφωση του ρυθμιστικού και του εποπτικού πλαισίου

⁴ Βλ. αναλυτικά για τις τροποποιήσεις που επέφερε η Συνθήκη της Λισσαβώνας (ΣΛΕΕ) σε *Γκόρτσος*, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, 2014, 27 επ.

⁵ *Καραμπάτζος*, Το τραπεζικό σύστημα και η επόμενη διεθνής οικονομική κρίση, Συνήγορος 78/2010, 76 επ.

⁶ Σε ακαδημαϊκό επίπεδο *Γκόρτσος*, Το μέτρο της αναγκαίας αναπροσαρμογής του δημοσίου χρηματοπιστωτικού δικαίου ως συνέπεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ΧρηΔικ 2009, 215 επ.

⁷ «Επιβεβαιώνουμε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να σπάσει ο φαύλος κύκλος τραπεζών και δημοσίου χρέους. Η Επιτροπή θα υποβάλει σύντομα προτάσεις δυνάμει του άρθρου 127, παράγραφος 6, για ενιαίο εποπτικό μηχανισμό. Ζητούμε από το Συμβούλιο να μελετήσει κατεπειγόντως αυτές τις προτάσεις μέχρι το τέλος του 2012», Δήλωση της Διάσκεψης Κορυφής της Ευρωζώνης, 29.6.2012 · *Χατζηγεμμανουήλ*, Οι τράπεζες και η κρίση του ευρώ: Πώς μια Τραπεζική Ένωση μπορεί να δώσει λύση στα προβλήματα της ευρωζώνης, Foreign Affairs, The Hellenic Edition, Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2012, 62 επ· *Gortsos*, The European Banking Union: a comprehensive overview of its legal framework, ΧρηΔικ2014, 197 επ.

⁸ *Γκόρτσος*, Η αναπροσαρμογή του του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de la Larosiere», ΧρηΔικ 2009, 5 επ · *Ο ίδιος*, Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών μέσα στο «Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας», ΧρηΔικ 2011, 56 επ.

του χρηματοπιστωτικού κλάδου τόσο σε θεσμικό επίπεδο⁹, με τη δημιουργία νέων ευρωπαϊκών φορέων, όσο και σε επίπεδο ουσιαστικού δικαίου με την υιοθέτηση του λεγόμενου «κοινού εγχειριδίου κανόνων¹⁰». Ορισμένοι από τους σκοπούς που κλήθηκε να υπηρετήσει το νέο οικοδόμημα του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος είναι η αποτροπή τυχών μεροληπτικής συμπεριφοράς των εθνικών αρχών προς τα εποπτευόμενα πιστωτικά ιδρύματα και η λήψη των αποφάσεων να λαμβάνει χώρα σε ευρωπαϊκό πλαίσιο. Επιπλέον, ευκταίο είναι να τερματιστεί ο φαύλος κύκλος της επανειλημμένης διάσωσης προβληματικών τραπεζών με δημόσιους πόρους ή μέσω της έκδοσης κρατικών ομολόγων¹¹. Τέλος, επιδιώκεται να περιοριστεί ο αυξανόμενος κίνδυνος κατακερματισμού των τραπεζικών αγορών της ΕΕ, που υπονομεύει σημαντικά την ενιαία αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και παρεμποδίζει την αποτελεσματική μεταφορά της νομισματικής πολιτικής¹².

Κατ' εφαρμογή του αιτήματος της Συνόδου Κορυφής, η Επιτροπή δημοσιοποίησε στις 12 Σεπτεμβρίου 2012 τον «Οδικό Χάρτη προς μια Τραπεζική Ένωση»¹³ και δύο προτάσεις Κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων» και «για την τροποποίηση του Κανονισμού 1093/2010 για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών σε ό,τι αφορά την ανάθεση ειδικών εποπτικών καθηκόντων σε σχέση με πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων».

Για την αντιμετώπιση των ανωτέρω ζητημάτων παράλληλα με την επιδίωξη του στόχου της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ένωση. Η εν λόγω Ένωση βασίζεται σε τρεις πυλώνες, οι οποίοι είναι μεν διακριτοί αλλά συνδέονται λειτουργικά και αναπόσπαστα μεταξύ τους : α) η ανάθεση βασικών καθηκόντων εποπτείας στην Ευρωπαϊκή

⁹ Gortsos, The crisis based EU financial regulatory intervention: Are we on top of the prudential wave? ERA Forum 2015 V16, 89.

¹⁰ Οι ενιαίοι αυτοί κανόνες αποτελούνται στην ουσία από δύο βασικά νομοθετήματα, τον Κανονισμό 575/2013 «σχετικά με τις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας για τα πιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις επενδύσεων (Capital Requirements Regulation –CRR)» και την Οδηγία 2013/36/ΕΕ «σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ (Capital Requirements Directive- CRD IV)». Το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων ουσιαστικού δικαίου αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά» της τραπεζικής ένωσης και καταλαμβάνει όλα τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υιοθετεί το κανονιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας του 2010 αναφορικά με την τραπεζική μικρο- και μακρο- προληπτική ρύθμιση, γνωστή και ως Basel III Regulatory Framework.

¹¹ Χριστοπούλου, Από τη Νομισματική στην Τραπεζική Ένωση, ΔΕΕ 2016, 1471.

¹² Δούβλη, Σύγχρονες μέθοδοι διοίκησης επιχειρήσεων στην υπηρεσία ασφαλούς ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού τομέα, ΕΛΛΔνη 2015, 1011 επ.

¹³ Χάρτης Πορείας προς μια Τραπεζική Ένωση .

Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο του Ενιαίου Μηχανισμού Εποπτείας¹⁴, β) η ανάθεση της αρμοδιότητας εξυγίανσης μη βιώσιμων τραπεζών στον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης¹⁵, και γ) η δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης καταθέσεων.

Η ΕΕ λοιπόν αντιλαμβάνομενη τον ρόλο των τραπεζών στη διατήρηση της σταθερότητας προέβη στη λήψη μιας σειράς μέτρων, λαμβάνοντας ιδιαίτερη πρόνοια για την προστασία των καταθέσεων λόγω της άμεσης συνάφειας τους με την εύρυθμη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος¹⁶. Στο πλαίσιο λοιπόν της παρούσης εργασίας θα παρουσιαστεί ο θεσμός της εγγύησης των καταθέσεων, αφού προηγουμένως δοθεί μια περιγραφή της έννοιας αυτών. Τέλος, με τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης να βαθαίνουν την ύφεση στη χώρα μας και τους οφειλέτες να μην μπορούν πλέον εκ των πραγμάτων να πληρώσουν τα χρέη τους η διαδικασία της κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων συναντάται συχνά και θα μας απασχολήσει στο τελευταίο μέρος της παρούσης εργασίας.

¹⁴ Ο οποίος συνεστήθη με τον [Κανονισμό \(ΕΕ\) 1024/2013](#) του Συμβουλίου. Δες αναλυτικά για τη δομή του μηχανισμού. Βλ. *Gortsos*, The 'single supervisory mechanism': a major building block towards a European Banking Union (the full Europeanisation of the 'bank safety net'), ΧρηΔικ2013, 16 επ.

¹⁵ Με τον [Κανονισμό \(ΕΕ\) 806/2014](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου συνεστήθη ο δεύτερος πυλώνας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης αποτελούμενος από τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης και το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης. Βλ. *Gortsos*, The Single Resolution Mechanism (SRM) and the Single Resolution Fund (SRF): A Comprehensive Review of the Second Main Pillar of the European Banking Union, 2017, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2668653>, 47 επ.

¹⁶ «*Deposits play an important role in bank funding, amounting to about two-thirds of total bank liabilities in the banking union area*»: ΕΚΤ, [Financial Integration in Europe, April 2016 – Preface](#), 39.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ

I. Έννοια και νομική φύση της τραπεζικής καταθέσεως

Η κυριότερη τραπεζική εργασία και η, κατά κανόνα, κύρια πηγή άντλησης των μέσων της τραπεζικής λειτουργίας και των κερδών των τραπεζών είναι η σύμβαση καταθέσεως. Η κατ' επάγγελμα αποδοχή επιστρεπτέων κεφαλαίων και κυρίως καταθέσεων χρημάτων ή άλλων αξιών, ως αντικαταστατών πραγμάτων, αποτελεί, κατά το άρθρο 11 του ν. 4261/2014, το ένα σκέλος της αναγκαίας, κύριας και προνομιακής επιχειρηματικής δραστηριότητας κάθε πιστωτικού ιδρύματος¹⁷. Μολονότι η έννοια της τραπεζικής καταθέσεως δε βρίσκεται με σαφήνεια διατυπωμένη στο κείμενο του νόμου, ως τέτοια νοείται η κατάθεση χρημάτων ή και άλλων κινητών αξιών (π.χ. αξιογράφων) σε πιστωτικό ίδρυμα, εφόσον παρέχεται στο τελευταίο η εξουσία να τα χρησιμοποιεί ως κεφάλαια ή προς ενίσχυση της πιστωτικής της λειτουργίας, με παράλληλη όμως υποχρέωσή του να αποδώσει το ισόποσό τους σε χρήμα ή αξίες στον καταθέτη, κατόπιν αιτήματός του¹⁸.

Σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη, τότε μόνο πρόκειται για κατάθεση, όταν εκείνος, ο οποίος αποδέχεται καταθέσεις, απευθύνεται στο κοινό και όχι σε μεμονωμένα άτομα και ο λήπτης των κατατεθειμένων χρημάτων είναι πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου, με συνέπεια την εφαρμογή του προστατευτικού πλαισίου της τραπεζικής νομοθεσίας για την εποπτεία, τις εγγυήσεις καταθέσεων κλπ. Για παράδειγμα, αν ένας μη αμιγώς πιστωτικός συνεταιρισμός προσκαλέσει τα μέλη του ή τρίτους να καταθέσουν τα χρήματά τους σ' αυτόν, τότε δεν πρόκειται για σύμβαση τραπεζικής καταθέσεως, καθώς μόνο οι αμιγώς πιστωτικοί συνεταιρισμοί λαμβάνουν άδεια λειτουργίας από την ΤτΕ. Επιπλέον, η κατ' επάγγελμα αποδοχή καταθέσεων από πρόσωπο, το οποίο δεν έχει την ιδιότητα του πιστωτικού ιδρύματος απαγορεύεται σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 4261/2014, χωρίς πάντως αυτό να επάγεται την ακυρότητα τους. Πρέπει βέβαια να σημειωθεί ότι δε συνιστά

¹⁷ Παπαϊωάννου, Η αστική ευθύνη κατά την ανάληψη από τραπεζικό λογαριασμό από μη δικαιούχο, ΔΕΕ 2001, 828.

¹⁸ Αθανασίου, Περί της νομικής και οικονομικής μεταχείρισης των τραπεζικών καταθέσεων ως επενδύσεων σε: Αναμνηστικό Τόμο Λ. Γεωργακόπουλου, Τόμος Ι, 2016, 3.

κάθε αποδοχή χρημάτων από τράπεζα τραπεζική κατάθεση. Καθημερινό παράδειγμα αποτελεί η καταβολή χρημάτων για τη διεκπεραίωση της οφειλής κάποιου πελάτη. Τέλος, τα χρηματικά ποσά που παραλαμβάνονται από ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος από κατόχους ηλεκτρονικού χρήματος και ανταλλάσσονται άμεσα με ηλεκτρονικό χρήμα δε συνιστούν κατάθεση ή άλλο επιστρεπτέο κεφάλαιο¹⁹.

Επίσης, αναμφιβόλως η τραπεζική κατάθεση συνιστά σύμβαση, καθώς προϋποθέτει τη σύμπτωση των δηλώσεων βουλήσεως των μερών –καταθέτη και τράπεζας– ότι μεταβιβάζεται στην τράπεζα χρηματικό ποσό κατά κυριότητα (1034 ΑΚ), για να το χρησιμοποιεί αυτή, αναλώνοντάς το σε δικούς της καθαρά επαγγελματικούς σκοπούς, βαρυνόμενη μόνον με την υποχρέωση επιστροφής άλλων χρημάτων²⁰.

Η θεωρία αντιμετωπίζει την κατάθεση είτε ως μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης, είτε ως σύμβαση δανείου, είτε ως σύμβαση μεικτού χαρακτήρα με στοιχεία τόσο δανείου όσο και ανώμαλης παρακαταθήκης. Η προβληματική επικεντρώνεται στο περιεχόμενο των εξουσιών που έχει η τράπεζα κατά την έννοια της διάταξης 827 ΑΚ και είτε προέχει το στοιχείο της φύλαξης των κατατιθέμενων χρημάτων, οπότε η σύμβαση θα έχει το χαρακτήρα της ανώμαλης παρακαταθήκης, είτε η χρησιμοποίησή τους στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητας της προς την κατεύθυνση της χρηματοδότησης των πιστωτικών της εργασιών, δηλαδή στο πλαίσιο της πιστωτικής της δραστηριότητας, οπότε θα πρόκειται για έντοκο δάνειο κατά την 806 ΑΚ.

Κατά την πάγια νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων η τραπεζική κατάθεση φέρει τον χαρακτήρα ανώμαλης παρακαταθήκης²¹, η δε ευθύνη της τράπεζας έναντι του καταθέτη είναι πάντοτε συμβατική. Συνεπώς, στην τραπεζική κατάθεση εφαρμόζονται αφ' ενός η διάταξη του άρθρου 806 ΑΚ για το δάνειο, κατά την οποία η τράπεζα αποκτά την κυριότητα των καταθέσεων που τηρούνται σε αυτήν, και αφετέρου η ενδοτική ρύθμιση του άρθρου 830 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ, κατά την οποία στην ανώμαλη παρακαταθήκη ισχύουν σε περίπτωση αμφιβολίας αναφορικά με τον χρόνο και τον τόπο της απόδοσης οι διατάξεις του άρθρου 827 ΑΚ για την παρακαταθήκη.

¹⁹ Μικρουλέα, Η σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης σε: *Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 532.

²⁰ Αντί πολλών *Ψυχομάνης*, Τραπεζικό Δίκαιο- Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Τεύχος ΙΙ, 2010⁵, 53· *Βενιέρης*, Καταθέσεις χρημάτων και τίτλων σε: *Αγγελόπουλος/ Αποστολόπουλος/ Βενιέρης/ Γρηγοριάδης/ Γρηγοριάδου/ Κουλουριάνος/ Κουμάρη/ Κωνσταντινίδης/ Ορφανίδου/ Στίγκας/ Τριανταφυλλάκης*, Εφαρμογές εμπορικού δικαίου, 2014², 767.

²¹ Βλ. ΑΠ 830/2003 ΕλλΔνη 2004, 176· ΑΠ 378/ 2011 ΧρΙΔ 2011, 656 με παρατ. *Χριστακάκου*· ΑΠ 274/2013 ΧρηΔικ 2013, 303· ΑΠ 353/2013 ΕπισκεΔ 2013, 934 με παρατ. *Ρίζου*· ΑΠ 2229/2013 ΕΕμπΔ 2014, 705· ΑΠ 116/2014 ΕπισκεΔ 2014, 310· ΑΠ 759/2014 ΔΕΕ 2014, 809· ΑΠ 835/2015 ΔΕΕ 2016, 209· ΑΠ 295/2017 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΘεσ 1580/2000 ΔΕΕ 2002, 844 επ.

Ο Ψυχομάνης θεωρεί ότι η σύμβαση τραπεζικής καταθέσεως συνιστά εξαρχής σύμβαση δανείου και όχι σύμβαση ανώμαλης παρακαταθήκης, καθώς σκοπός της καταθέσεως δεν είναι απλώς η φύλαξη των χρημάτων αλλά η διαφύλαξη της κτητικής-αγοραστικής δύναμης αυτών. Για τον λόγο αυτό συμπεραίνει ότι η καταρτιζόμενη σύμβαση συνιστά δάνειο (830, 806 επ. ΑΚ)²². Ο Παμπούκης κάνει λόγο για «ιδιότυπη μεικτή σύμβαση όπου συνυπάρχουν τόσο στοιχεία ανώμαλης παρακαταθήκης όσο και στοιχεία δανείου»²³ ερειδόμενος στη διττή λειτουργία της σύμβασης τραπεζικής καταθέσεως, που συνδυάζει αφενός μεν παραχώρηση της αγοραστικής δύναμης των χρημάτων προς χρήση από τον καταθέτη, ο οποίος προβαίνει έτσι σε παροχή χρημάτων όπως στο δάνειο, αφετέρου δε εξασφάλιση των πιστωτικών - χρηματοδοτικών λειτουργιών της τράπεζας. Ο Γεωργακόπουλος διατυπώνει την άποψη πως η περίπτωση κατά την οποία η τράπεζα χρησιμοποιεί τα κατατεθέντα χρήματα, τότε πρόκειται για δάνειο και χαρακτηρίζει την τραπεζική κατάθεση ως δανειακή σύμβαση, η οποία διέπεται από τις διατάξεις του δανείου με εξαίρεση το άρθρο 807 ΑΚ²⁴. Την άποψη αυτή επιδοκιμάζει και ο Βενιέρης, ο οποίος θεωρεί ότι η παραχώρηση του κεφαλαίου από τον καταθέτη κινείται στον πυρήνα του δανείου²⁵.

Η διαφοροποίηση αυτή, αναφορικά με τη νομική φύση της σύμβασης τραπεζικής καταθέσεως αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της προβληματικής θεμελίωσης της αδικοπρακτικής ευθύνης της τράπεζας στην περίπτωση απόδοσης του ποσού της χρηματικής καταθέσεως σε μη δικαιούχο, διότι η απόρριψη της θέσης για τη θεμελίωση της αδικοπρακτικής ευθύνης θεμελιώνεται μεταξύ άλλων στο επιχείρημα ότι εφόσον γίνει δεκτή η άποψη για εφαρμογή των διατάξεων για το δάνειο, οπότε η τράπεζα αποκτά την κυριότητα των κατατιθέμενων πραγμάτων, η ανάληψη ποσού από μη δικαιούχο πρέπει να κριθεί ότι προκαλεί περιουσιακή βλάβη μόνο στη τράπεζα, καθώς συνιστά υπεξαίρεση έναντι αυτής και όχι έναντι του καταθέτη²⁶.

²² Ψυχομάνης, Οι τραπεζικές καταθέσεις ως μηχανισμός παράνομης εκμετάλλευσης των καταθετών, ΝοΒ 2006, 988 επ.

²³ Παμπούκης, Πιστωτικά Συμβάσεις, 1962, 271 επ.

²⁴ Γεωργακόπουλος, Χρηματοπιστωτικό και Τραπεζικό Δίκαιο, 1999, 283 επ.

²⁵ Βενιέρης, Κατάθεση χρημάτων από τον οφειλέτη στον τραπεζικό λογαριασμό του δανειστή του – Ο έλεγχος της προμήθειας της τράπεζας (σκέψεις με αφορμή την ΕιρΚω 184/2004), ΔΕΕ 2007, 783.

²⁶ ΑΠ 929/2009 ΤΝΠ Νόμος·ΑΠ 378/2011 ΧρίΔ 2011, 656 με παρατ. Χριστακάκου· ΕφΘεσ 74/2011 ΕπισκεΔ 2011, 243· βλ. αναλυτικά Τσενέ, Ζητήματα ευθύνης των τραπεζών από τη Σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης, ΔΕΕ 2015, 977 επ.

II. Είδη τραπεζικών καταθέσεων

1. Καταθέσεις όψεως

Ως *κατάθεση όψεως* νοείται η κατάθεση που συμφωνείται αποδοτέα στον καταθέτη (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) χωρίς χρονική δέσμευση, είτε μερικώς είτε για ολικό το κατατεθειμένο ποσό. Οι λογαριασμοί καταθέσεων όψεως, που τηρούνται από τα εκάστοτε πιστωτικά ιδρύματα, επιτρέπεται να ανοίγονται στην περίπτωση φυσικών προσώπων ως ατομικοί ή και κοινοί. Σύμφωνα με την απόφαση ΕΤΠΘ/ΤΕ 234/11.12.2006 (θέμα 23) τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα καθορίζουν ελεύθερα τους όρους που τις διέπουν όπως το επιτόκιο, η χορήγηση βιβλιαρίου επιταγών κλπ.

Οι αναλήψεις από ένα λογαριασμό καταθέσεως όψεως, σύμφωνα με τον ΝΕ 1138/8/19.2.160, γίνονται με τη χρήση βιβλιαρίου καταθέσεως ή με επιταγές που σύρονται επί των οικείων λογαριασμών. Στην πράξη έχει επικρατήσει η κίνηση των καταθέσεων όψεως με απευθείας αναλήψεις του δικαιούχου από το ταμείο της τράπεζας, από το ΑΤΜ ή με επιταγές.

Τα τραπεζικά ιδρύματα που τηρούν λογαριασμούς όψεως ενός καταθέτη οφείλουν να ενεργήσουν για την επιστροφή των εκχωρημένων βιβλιαρίων επιταγών στην περίπτωση που ο δικαιούχος του λογαριασμού εκδώσει ακάλυπτες επιταγές συνολικού ύψους άνω των χιλίων Ευρώ εντός ενός διαστήματος δώδεκα μηνών. Σύμφωνα με την Απόφαση ΕΝΠΘ/ΤΕ 502/23.6.92 επιτρέπεται η χορήγηση νέου βιβλιαρίου επιταγών μετά την παρέλευση δώδεκα τουλάχιστον μηνών από την έκδοση της τελευταίας επιταγής και εφόσον στο μεσοδιάστημα έχουν τακτοποιηθεί οι σχετικές οφειλές.

Αρχικά, οι καταθέσεις αυτού του είδους ήταν άτοκες. Ωστόσο, με την ΠΔ/ΤΕ 15553/5.6.89 επετράπη η καταβολή τόκων ελεύθερα καθορισμένων από τις τράπεζες επί των πιστωτικών υπολοίπων των λογαριασμών. Με την ίδια απόφαση, όπως αυτή κωδικοποιήθηκε και συμπληρώθηκε από την Απόφαση ΕΝ/ΠΘ/ΤΕ 502/23.6/92, επετράπη η καταβολή τόκων επί των πιστωτικών υπολοίπων των λογαριασμών καταθέσεως όψεως με επιτόκιο ελεύθερα πλέον καθοριζόμενο από τις τράπεζες και η χωρίς περιορισμούς χρηματοδότηση επιχειρήσεων και επαγγελματιών μέσω υπεραναλήψεων από τέτοιου είδους λογαριασμούς βάσει των ισχυόντων πιστωτικών κανόνων και με επιτόκιο ελεύθερα καθοριζόμενο από τις τράπεζες²⁷.

Η δυνατότητα υπεραναλήψεων προϋποθέτει τη συνύπαρξη συμβάσεως ανοίγματος πιστώσεως ή συναινετικού δανείου για την περίπτωση ανεπάρκειας του πιστωτικού υπολοίπου

²⁷ Ψυχομάνης (2010⁵), 79.

του λογαριασμού καταθέσεως, γεγονός που μπορεί να συνδυάζεται και με σύμβαση τρέχοντος λογαριασμού. Οι υπεραναλήψεις αποτελούν χρηματοδότηση και συνεπώς θα πρέπει να πραγματοποιούνται σύμφωνα με τους ισχύοντες πιστωτικούς κανόνες. Η σχετική συμφωνία θα πρέπει να γίνεται εκ των προτέρων με τήρηση όλων των διαδικασιών δανειοδότησης πελατών, των αρχών της τραπεζικής πρόνοιας και των περιορισμών και απαγορεύσεων ειδικών διατάξεων νόμων και αποφάσεων για τις χρηματοδοτήσεις²⁸.

2. Τρεχούμενοι λογαριασμοί καταθέσεων

Ο «τρεχούμενος λογαριασμός καταθέσεως» αποτελεί μια παραλλαγή της καταθέσεως όψεως, που συνδυάζεται πάντα εξ ορισμού με σύμβαση τρέχοντος λογαριασμού, ώστε να μη χρειάζεται ιδιαίτερη γι' αυτόν συμφωνία πλην της δηλώσεως προσχωρήσεως του πελάτη. Ο πελάτης αυτός μπορεί να είναι μόνον φυσικό πρόσωπο μη έχον την εμπορική ιδιότητα. Ο λογαριασμός αυτός, που μπορεί να είναι ατομικός ή κοινός, και ανοίγεται για τη μέσω των τραπεζών διενέργεια πληρωμών και εξόφληση υποχρεώσεων των φυσικών αυτών προσώπων (π.χ. πληρωμή λογαριασμών ΔΕΗ).

Οι λογαριασμοί αυτού του είδους κινούνται μόνο με επιταγές ή με εντολές (πάγια ή κατά περίπτωση) του καταθέτη ή με χρεώσεις δαπανών από τη χρήση τραπεζικών καρτών, κατόπιν συμφωνίας με τον πελάτη. Μπορεί να υπάρξει το δικαίωμα υπεραναλήψεων, το ανώτατο ύψος των οποίων ορίζεται συγκεκριμένα στην σχετική σύμβαση, χωρίς περιορισμούς. Τα επιτόκια των υπολοίπων των λογαριασμών καθορίζονται ελεύθερα από τις τράπεζες²⁹. Το πιστωτικό ίδρυμα υποχρεούται δε να αποστέλλει σε τακτά χρονικά διαστήματα (τουλάχιστον ανά τρίμηνο) στους καταθέτες που το επιθυμούν αντίγραφο κίνησης του λογαριασμού.

Προϋπόθεση για το άνοιγμα του λογαριασμού αποτελεί η υποβολή υπεύθυνης δηλώσεως του καταθέτη ότι δεν θα χρησιμοποιήσει το λογαριασμό για εμπορικούς σκοπούς και ότι κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο δεν έχει εκδώσει ακάλυπτες επιταγές. Αναφορικά με τις πιθανές ακάλυπτες επιταγές ισχύει ό,τι και στην περίπτωση των καταθέσεων όψεως, αφού με ρητή πλέον διάταξη της αποφάσεως της ΕΤΠΘ/ΤΕ 234/23/11.12.2006 «στην έννοια του

²⁸ Βλ. Απόφαση ΝΕ 1138/19.2.1960 και ΠΔ/ΤΕ 1553/5.6.1989.

²⁹ Βλ. Απόφαση ΝΕ 1590/22.1.1971, ΠΥΣ 45/1971 και Απόφαση ΕΝΠΘ/ΤΕ 502/ 23.6.1992.

λογαριασμού καταθέσεων όψεως περιλαμβάνονται και οι τρεχούμενοι λογαριασμοί καταθέσεων».

Συμπερασματικά, ένας τρεχούμενος λογαριασμός καταθέσεων αποτελεί μια μεικτή σύμβαση. Σε αυτήν συνυπάρχουν συνδυαζόμενες συμβάσεις δανείου αόριστης διάρκειας, τρέχοντος λογαριασμού, μισθώσεως έργου ή παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών (συμβάσεις επιταγής ή εντολής ή γύρου) αλλά και, κατά τις περιστάσεις, συμβάσεις ανοίγματος πιστώσεως ή συναινετικού δανείου³⁰.

3. Καταθέσεις απλού ταμιευτηρίου

Οι καταθέσεις απλού ταμιευτηρίου αποτελούν άλλη μια παραλλαγή των καταθέσεων όψεως, αφού και αυτές αποδίδονται οποτεδήποτε ζητήσει την απόδοσή τους ο δικαιούχος (μερική ή ολική). Διαφέρουν ως προς τις καταθέσεις όψεως στα παρακάτω σημεία³¹:

- τα κατατεθειμένα ποσά είναι πάντοτε τοκοφόρα³².
- οι δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνον φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.
- οι δε αναλήψεις γίνονται με χρήση βιβλιαρίου καταθέσεως³³, ενώ αποκλείεται η χρησιμοποίηση επιταγής³⁴.

Οι δικαιούχοι αυτού του είδους των λογαριασμών έχουν το δικαίωμα να τηρούν παράλληλα και λογαριασμό όψεως στην ίδια τράπεζα. Μπορούν δε να εξουσιοδοτούν για τη μεταφορά ποσών από τους λογαριασμούς ταμιευτηρίου στους όψεως, στις περιπτώσεις που συμφωνούνται.

³⁰ Ψυχομάνης (2010⁵), 83.

³¹ Ψυχομάνης, Εγχειρίδιο τραπεζικού δικαίου, 2016, 144.

³² Με τη ΠΔ/ΤΕ 2180/5.3.93 καταργήθηκε οριστικά η συνήθεια να καθορίζεται με διοικητικές πράξεις ελάχιστο επιτόκιο για αυτή τη μορφή καταθέσεως, ως εκ τούτου επικρατεί πλέον πλήρης ελευθερία ως προς τη διαμόρφωση των επιτοκίων στις καταθέσεις ταμιευτηρίου.

³³ Το βιβλιário καταθέσεως είναι το εκδιδόμενο από μια τράπεζα στο όνομα του δικαιούχου καταθέσεως ταμιευτηρίου έγγραφο, όπου καταχωρίζονται οι καταβολές και οι αναλήψεις που γίνονται σε εκτέλεση της σχετικής συμβάσεως. Κατά την κρατούσα γνώμη το βιβλιário καταθέσεως αποτελεί αποδεικτικό έγγραφο. Βλ. ΑΠ 1891/2013 ΕΕμπΔ 2014, 708 αλλά αντίθετα Μικρουλέα σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά (2016³), 548 η οποία θεωρεί ότι το βιβλιário καταθέσεως είναι ένα ιδιόρρυθμο έγγραφο νομιμοποίησης.

³⁴ Απόφαση ΝΕ74/4/10.5.73, 1138/8/19.2.60, ΠΔ/ΤΕ 332/13.2.84, ΠΔ/ΤΕ 1181/20.11.87 (§4) και Απόφαση ΕΝ/ΠΘ/ΤΕ 359/19.6.87.

4. Καταθέσεις «επί προθεσμία»

Οι καταθέσεις «επί προθεσμία» ή προθεσμιακές καταθέσεις είναι αποδοτέες μετά την πάροδο ορισμένου χρονικού διαστήματος, με επιτόκιο κυμαινόμενο συνήθως υψηλό και ανάλογο προς τη χρονική τους διάρκεια. Ανάλογα με τη διάρκεια τους οι καταθέσεις προθεσμίας διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμες, μέχρι δύο χρόνια και σε μακροπρόθεσμες για πάνω από δύο χρόνια. Δημιουργούνται κατόπιν συμφωνίας καταθέτη και τράπεζας, η οποία για τις καταθέσεις αυτές μπορεί να εκδίδει συχνά ονομαστικές ομολογίες και όχι βιβλιάρια. Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2327/5.8.94, τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν να αποδέχονται προθεσμιακές καταθέσεις τόσο από φυσικά πρόσωπα, όσο και από νομικά πρόσωπα πάσης φύσεως. Εξαιρούνται εκείνα τα πρόσωπα που υπάγονται στο άρθρο 1 του α.ν. 1611/50 δηλαδή τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και τα Ασφαλιστικά Ταμεία Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου.

Η πρόωρη απόδοση μέρους ή ολόκληρης της καταθέσεως έχει επικρατήσει να γίνεται μόνον κατ' εξαίρεση σε περιπτώσεις μεγάλης ανάγκης των καταθετών και κατά την απόλυτη κρίση της τράπεζας. Σε αυτή την περίπτωση το πιστωτικό ίδρυμα παρακρατεί, ως ποινή, από τους δεδουλευμένους ήδη τόκους ποσό ίσο προς το 2% ετησίως επί του κεφαλαίου της αποδιδόμενης καταθέσεως για το διάστημα που απομένει μέχρι τη λήξη της προθεσμίας³⁵.

Η προθεσμιακή κατάθεση υποστηρίζεται ότι αποτελεί δάνειο ορισμένης διάρκειας προς την τράπεζα, καθώς σ' αυτήν προέχει η επιδίωξη του καταθέτη για αποκόμιση κέρδους και όχι η φύλαξη των χρημάτων³⁶. Η κατάθεση, συνεπώς, είναι αποδοτέα συμφώνως με τις διατάξεις για το δάνειο, όταν δηλαδή ο συμφωνηθείς χρόνος διάρκειας της παρέλθει, και όχι οποτεδήποτε. Ωστόσο, σύμφωνα με τον Ψυχομάνη, η τελική κρίση πρέπει να είναι αποτέλεσμα της στάθμισης των συμφερόντων των μερών. Αυτό κρίνεται πως ήταν και το σκεπτικό των ΠΔ/ΤΕ που καθιέρωσαν δυνατότητα πρόωρης απόδοσης της προθεσμιακής καταθέσεως σε περίπτωση μεγάλης ανάγκης των καταθετών, εφόσον η τράπεζα κρίνει ότι δεν διακινδυνεύουν δικά της συμφέροντα. Η κρίση της τράπεζας για την απόδοση της καταθέσεως δεν δύναται να υπερβαίνει τα όρια που επιβάλλονται από τις αρχές της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών και από τον κοινωνικό σκοπό του σχετικού δικαιώματός της κατά την διάταξη 281 ΑΚ.

Οι προθεσμιακές καταθέσεις μπορούν να συμφωνούνται και χωρίς έκδοση ονομαστικών ομολογιών. Το έγγραφο που εκδίδεται στην περίπτωση αυτή, παρά το ότι ονομάζεται

³⁵ Απόφαση ΝΕ 1282/7/17.5.1963

³⁶ Ψυχομάνης (2010⁵), 93.

«ομόλογο», δεν είναι αξιόγραφο, ούτε έχει οπωσδήποτε νομιμοποιητική ισχύ. Δεν αποτελεί λοιπόν απόδειξη του δικαιώματος του κομιστή στην κατάθεση χωρίς να απαιτείται και έρευνα της ουσιαστικής του νομιμοποίησης, εκτός αν τούτο έχει ειδικά συμφωνηθεί. Έχει, κατά κανόνα, απλή αποδεικτική ισχύ. Έτσι, ο δικαιούχος μπορεί να κινεί την κατάθεση χωρίς την επίδειξη του ομολόγου³⁷. Η απόδοση της προθεσμιακής καταθέσεως από την τράπεζα στον κομιστή της ονομαστικής ομολογίας, που φέρει εξοφλητική απόδειξη με την υπογραφή του δικαιούχου, απαλλάσσει την τράπεζα ακόμα και αν η υπογραφή είναι πλαστή, εκτός αν η τράπεζα κατά την πληρωμή τελεί σε δόλο ή βαρεία αμέλεια.

5. Προθεσμιακές καταθέσεις έναντι εκδιδόμενων τίτλων

Οι προθεσμιακές καταθέσεις έναντι εκδιδόμενων τίτλων αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία προθεσμιακών καταθέσεων. Διαφοροποιούνται κατά τους όρους συνάψεώς τους καθώς και με την ενσωμάτωση της απαίτησης αποδόσεως της καταθέσεως σε ανώνυμο αξιόγραφο, το πιστοποιητικό καταθέσεως. Δημιουργήθηκαν με σκοπό εκ μέρους του νομοθέτη την υποβοήθηση της ανάπτυξης της χρηματαγοράς μέσω της δημιουργίας ευχερώς μεταβιβάσιμων και διαπραγματεύσιμων τίτλων³⁸.

Τα εν λόγω πιστοποιητικά δεν πρέπει να συγχέονται με τα ομώνυμα «πιστοποιητικά καταθέσεως», τα οποία είναι τίτλοι παραστατικοί κινητών αξιών αλλοδαπών εκδοτών, εκδιδόμενοι από τράπεζα, που παρέχει υπηρεσία φύλαξης των κινητών αξιών ή τον διαχειριστή του Συστήματος Άυλων Τίτλων ή άλλον τέτοιον διαχειριστή (βλ. άρθρο 4 ν. 3756/2009). Οι τίτλοι αυτοί είναι από τη φύση τους ελεύθερα διαπραγματεύσιμοι, με την έννοια ότι μεταβιβάζονται ελεύθερα και ακώλυτα με την απλή παράδοση του τίτλου στον νέο κομιστή, ο οποίος μπορεί πλέον να ζητήσει την απόδοση της καταθέσεως στον ίδιο³⁹.

Αναφορικά με την έκδοση των παραπάνω τίτλων στον κομιστή, το ύψος ποσού στο οποίο μπορούν αυτοί να εκδοθούν, η διάρκεια, το επιτόκιο καθώς και οι λοιπές λεπτομέρειες ρυθμίζονται με πράξη του Διοικητή της ΤτΕ δημοσιευμένη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως⁴⁰. Για τις εν λόγω, όμως, καταθέσεις προβλέπεται η υποχρεωτική τοποθέτηση–

³⁷ ΠΠρΑθ 3146/1998 ΔΕΕ 1998, 1085· ΠΠρΚοζ 75/2015, ΔΕΕ 2016, 906· ΜΠΡΡοδ 15/2007 ΕΤρΑΞΧρΔ 2007, 149 με παρατ. Στεφανίδη Λ.

³⁸ Άρθρο 9 α.ν.148/1967.

³⁹ Μαρής, Τα πιστοποιητικά καταθέσεων ως μέσα των χρηματαγορών, ΕΤρΑΞΧρΔ 2005,358.

⁴⁰ Άρθρο 55 ν. 1731/9.9.1987.

διάθεση ποσών των τραπεζών, υπολογιζομένων σε ποσοστά επί των καταθέσεων, σε έντοκες καταθέσεις στην ΤτΕ ή σε έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου και ομολογίες ή σε χρηματοδοτήσεις δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών⁴¹.

6. Καταθέσεις υπό προειδοποίηση

Οι καταθέσεις υπό προειδοποίηση αποτελούν και αυτές μια παραλλαγή των προθεσμιακών καταθέσεων. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι συμφωνούνται για αόριστη διάρκεια ως αποδοτές μετά από την πάροδο ορισμένης προθεσμίας από την έγγραφη προειδοποίηση του καταθέτη⁴². Ο καθορισμός αυτής της προθεσμίας καθώς και των λοιπών όρων τόσο της προειδοποίησης, όσο και της απόδοσης της καταθέσεως, συμφωνούνται ελεύθερα από τα μέρη. Καταθέτες αυτής της μορφής καταθέσεων μπορούν να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, εκτός των ασφαλιστικών ταμείων, ανεξάρτητα από τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους.

7. Καταθέσεις υπέρ τρίτων

Οι καταθέσεις υπέρ τρίτων είναι οποιοσδήποτε καταθέσεις ειδικότερης μορφής υπέρ τρίτου, φυσικού ή νομικού προσώπου, όπου ο τρίτος καθίσταται δικαιούχος των κατατεθέντων με την κατάρτιση της σύμβασης καταθέσεως⁴³ χωρίς να απαιτείται μνεία της αιτίας της καταθέσεως ή της αποδοχής του τρίτου και διέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 410 επ. ΑΚ. Η μορφή αυτή των καταθέσεων έχει τη μορφή γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου και διέπεται από τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 2 ν.δ. 17ης Ιουλίου 1923 και συμπληρωματικά από τις γενικές διατάξεις των άρθρων 411 επ. ΑΚ. Ο καταθέτης διατηρεί το δικαίωμα ανά πάσα στιγμή να τροποποιήσει ή και να ανακαλέσει την υπέρ τρίτου σύμβαση με μονομερή δήλωση του προς την

⁴¹ ΠΔ/ΤΕ 1091/9.7.1987.

⁴² ΠΔ/ΤΕ 1299/25.5.1988.

⁴³ ΑΠ 1691/2014 ΕφΑΔ 2015, 29 με παρατ. Παπασπυρόπουλου.

τράπεζα. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις που έχει αποκλεισθεί το δικαίωμα του αυτό συμβατικά ή ο τρίτος έχει προβεί σε δήλωση προς την τράπεζα ότι θα ασκήσει το δικαίωμα του (412 ΑΚ).

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να συμφωνηθεί η κατάθεση υπέρ τρίτου «αιτία θανάτου», υπό την έννοια ότι ο τρίτος θα καταστεί δικαιούχος της καταθέσεως μετά τον θάνατο του καταθέτη. Σε αυτή τη περίπτωση κατά την διάταξη 412 ΑΚ η σχετική συμφωνία μπορεί να καταστεί ανενεργή, αν οι κληρονόμοι του καταθέτη προλάβουν ν' απαλλάξουν την τράπεζα από την υποχρέωσή της προτού ο τρίτος δηλώσει προς αυτήν ότι θα ασκήσει το δικαίωμά του επί της καταθέσεως, γεγονός το οποίο καθιστά την υπόσχεση παροχής της τράπεζας ανέκκλητη εκ μέρους των κληρονόμων. Αξιοσημείωτο είναι ότι εάν ο τρίτος προαποβιώσει, η σύμβαση παύει να ισχύει ως σύμβαση υπέρ τρίτου και παραμένει απλή κατάθεση στο όνομα του καταθέτη. Σε αυτή την περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. β' ν.δ. 17/7/1923, οι κληρονόμοι του τρίτου δεν αποκτούν δικαιώματα επί της καταθέσεως.

8. Αναπαλλοτρίωτες Καταθέσεις

Αναπαλλοτρίωτη κατάθεση είναι η προβλεπόμενη στα άρθρα 4 επ ν.δ. 17.7.1923, η οποία συνιστά ιδιαίτερη μορφή προθεσμιακής καταθέσεως υπέρ ορισμένου προσώπου (τρίτου), ώστε αυτός ως δικαιούχος να εισπράττει την πρόσοδο, χωρίς να προβαίνει σε διάθεση της καταθέσεως ή της προσόδου ή σε αναλήψεις από το κατατεθειμένο ποσό. Αποδοτέα καθίσταται η κατάθεση αυτή μετά την άρση της ιδιότητας του αναπαλλοτρίωτου κατά τους όρους του νόμου ή μετά την πάροδο του ορισμένου για το αναπαλλοτρίωτο χρονικού διαστήματος ή σε περίπτωση χρησιμοποίησεως της καταθέσεως για αγορά ακινήτου.

Η αναπαλλοτρίωτη κατάθεση έχει ως αποκλειστικό αντικείμενο χρήματα ή ελληνικά δημοσία χρεώγραφα ή ομολογίες της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, που γίνονται είτε στην Εθνική Τράπεζα, είτε στην ΤτΕ, είτε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων υπέρ νομικού προσώπου μη έχοντος την εμπορική ιδιότητα ή υπέρ ανηλικού ή ανικάνου τελούντος υπό δικαστική συμπαραστάση ή υπέρ ορισμένου προσώπου για να έχει ισόβια πρόσοδο, εφόσον, στην τελευταία περίπτωση, η κατάθεση γίνεται με δήλωση βουλήσεως του καταθέτη (δικαιοπραξία) «αιτία θανάτου». Σε όλες τις περιπτώσεις πρέπει να συμφωνείται ο όρος του «αναπαλλοτρίωτου», εκδίδεται δε από την τράπεζα τίτλος (ονομαστικό αξιόγραφο), που ενσωματώνει την απαίτηση επί της καταθέσεως και φέρει τον όρο «κατάθεσις αναπαλλοτρίωτος δυνάμει του ειδικού νόμου».

Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της καταθέσεως είναι η συνομολόγηση του όρου του αναπαλλοτρίωτου κατά την κατάθεση ή η πρόβλεψή του στη δικαιοπραξία αιτία θανάτου από τον καταθέτη. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο σχετικός όρος δεν συνιστά περιορισμό του δικαιώματος νόμιμου μοίρας του προσώπου υπέρ του οποίου γίνεται η κατάθεση, εκτελείται δε από την τράπεζα αυτεπαγγέλτως⁴⁴. Αν από τη σύσταση μιας αναπαλλοτρίωτης καταθέσεως προσβάλλονται δικαιώματα τρίτων, ο όρος του αναπαλλοτρίωτου είναι άκυρος και η σύμβαση πάσχει από απόλυτη ακυρότητα⁴⁵.

Το αναπαλλοτρίωτο της καταθέσεως αυτής σημαίνει ότι ο δικαιούχος μπορεί να εισπράττει απλώς την πρόσοδο, όχι όμως και να προβαίνει σε διάθεση της καταθέσεως ή της προσόδου προτού αυτή παραχθεί ή σε αναλήψεις από το κατατεθέν ποσό. Κατάθεση και πρόσοδος είναι, επιπροσθέτως, ακατάσχετες, έστω και αν η κατάσχεση έχει τη μορφή κατασχέσεως της μελλοντικής αξίωσης ανάληψης της καταθέσεως από τον δικαιούχο μετά την λήξη του αναπαλλοτρίωτου⁴⁶. Δεν μπορούν, δηλαδή, να χρησιμοποιηθούν από δανειστές του δικαιούχου προσώπου για να ικανοποιήσουν απαιτήσεις που ενδεχομένως να έχουν εναντίον του.

Η κατάθεση αυτή είναι αποδοτέα στον δικαιούχο μόνο μετά την άρση της ιδιότητας του αναπαλλοτρίωτου κατά τους όρους του νόμου ή μετά την πάροδο του ορισμένου για το αναπαλλοτρίωτο χρονικού διαστήματος ή όταν επέλθει περίπτωση χρησιμοποίησεως της καταθέσεως για αγορά ακινήτου. Ειδικότερα η ιδιότητα του αναπαλλοτρίωτου αίρεται, όταν δεν υπάρχει διαφορετική συμφωνία κατά τη σύσταση :

- στην περίπτωση των νομικών προσώπων με τη διάλυσή τους·
- στην περίπτωση των ανικάνων με τη λήξη του καθεστώτος της δικαστικής τους συμπαράστασης·
- στην περίπτωση της ισόβιας προσόδου με τον θάνατο του δικαιούχου·
- στις περιπτώσεις των ανηλίκων ή των τελούντων υπό δικαστική συμπαράσταση, εφόσον συναινέσει ο καταθέτης –και κατά περίπτωση το συγγενικό συμβούλιο του ανηλίκου ή ο δικαστικός συμπαραστάτης του ανικάνου– και εκδοθεί απόφαση του δικαστηρίου που θα επιτρέπει την άρση όταν συντρέχει περίπτωση αναπόφευκτης ανάγκης ή προφανούς ωφέλειας του δικαιούχου.

⁴⁴ Άρθρο 8 ν.δ. 17/7/1923.

⁴⁵ Άρθρο 9 ν.δ. 17/7/1923.

⁴⁶ Γεωργακόπουλος (1999), 313.

9. Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό

9.1 Έννοια – νομική φύση

Καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό είναι οι χρηματικές καταθέσεις σε τράπεζα που γίνονται στο όνομα δύο ή περισσότερων από κοινού και με τον όρο ότι θα μπορούν να κάνουν χρήση της καταθέσεως καθένας από τους δικαιούχους χωριστά. Ο κοινός λογαριασμός διέπεται από τις διατάξεις του ν. 5638/1932, στην παρ. 1 του άρθρου 1 του οποίου παρατίθεται ο ορισμός ως εξής «Χρηματική κατάθεση παρά Τραπέζης εις ανοικτόν λογαριασμόν επ' ονόματι δύο ή πλειοτέρων από κοινού (*Compte joint, joint account*) είναι εν τη εννοία του παρόντος νόμου η περιέχουσα τον όρον ότι του εκ ταύτης λογαριασμού δύναται να κάμνει χρήση εν όλω ή εν μέρει, άνευ συμπράξεως των λοιπών είτε εις είτε τινές, και πάντες κατ' ιδίαν οι δικαιούχοι».

Πρόκειται δηλαδή για τον λεγόμενο κοινό διαζευκτικό λογαριασμό, ήτοι σύμβαση καταθέσεως χρηματικού ποσού επ' ονόματι δύο ή περισσότερων από κοινού, όπου μεταξύ των συνδικαιούχων δημιουργείται ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή κατά την έννοια της διάταξης 489 ΑΚ. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι αποκλείεται η ύπαρξη κοινού λογαριασμού όταν απλώς οι συνδικαιούχοι έχουν αναθέσει σε έναν ή μερικούς απ' αυτούς την εξουσία χρήσεως του λογαριασμού⁴⁷. Νομικά πρόσωπα δύναται να είναι συνδικαιούχοι, αφού αυτό δεν απαγορεύεται ρητά⁴⁸. Οι κατ' ιδίαν δικαιούχοι δε δικαιούνται να εγγράψουν στον κοινό λογαριασμό τρίτο πρόσωπο χωρίς τη συναίνεση των υπολοίπων⁴⁹. Η χρηματική αυτή κατάθεση μπορεί να γίνει και σε προθεσμιακό λογαριασμό, όπως ρητώς προβλέπει η παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 5638/1932⁵⁰, αλλά και σε λογαριασμό ταμειυτηρίου υπό προειδοποίηση⁵¹.

Η μη ταυτόχρονη συμμετοχή όλων κατά την κατάρτιση της σύμβασης δεν σημαίνει ότι ο ένας ή οι περισσότεροι παρασταθέντες συμβάλλονται με την τράπεζα υπέρ και των απόντων σε σύμβαση υπέρ τρίτων των άρθρων 410 επ ΑΚ, καθώς η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό δημιουργεί αμέσως το δικαίωμα όλων στη χρήση και στην απόδοσή της, χωρίς οι συμβληθέντες

⁴⁷ Ψυχομάνης (2010⁵), 106.

⁴⁸ Βελέντζας, Δίκαιο Τραπεζών και Τραπεζικών Συμβάσεων και Εργασιών, 2004, 551 αλλά αντίθετα Σταθόπουλος, Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν.5638/32 «περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμό», ΕΕμπΔ 1997, 501 επ· Ψυχομάνης (2010⁵), 116.

⁴⁹ ΑΠ 1257/2010 ΕπισκεΔ 2011, 129 με παρατ. Μπεχλιβάνη= ΔΕΕ 2011, 71· ΑΠ 6618/2011 ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 1096/2014 ΔΕΕ 2014, 1176· ΑΠ 1946/2014 ΤΝΠ Νόμος.

⁵⁰ Πελλένη- Παπαγεωργίου, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (γνωμοδότηση) σε: Αναμνηστικό Τόμο Λ. Γεωργακόπουλου, Τόμος ΙΙ, 2016, 717.

⁵¹ ΑΠ 380/ 2006 σε ΔΕΕ 2006, 779· ΑΠ 1462/2006 ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 946/ 2015 ΤΝΠ Νόμος.

να διατηρούν δικαίωμα ανακλήσεως της δήλωσής τους υπέρ των υπολοίπων μέχρις ότου αυτοί δηλώσουν προς την τράπεζα ότι θα ασκήσουν το δικαίωμα τους κατ' άρθρο 412 ΑΚ. Επιπρόσθετα, η σύμβαση υπέρ τρίτου δεν συμβιβάζεται καν εννοιολογικά και κατά τις λοιπές συνέπειές της με την ενεργητική σε ολόκληρο ενοχή. Επομένως, κατά τον Ψυχομάνη η κατάρτιση της συμβάσεως από έναν ή μερικούς μόνον των συνδικαιούχων συνιστά περίπτωση αμέσου αντιπροσωπεύσεως των λοιπών (211 επ ΑΚ). Ωστόσο, μέρος της θεωρίας και της νομολογίας έχει υποστηρίξει ότι αποτελεί μια ιδιόμορφη σύμβαση υπέρ τρίτου, και μάλιστα γνήσια, διότι από τη σύμβαση αυτή τρίτος, μη συμβαλλόμενος, αποκτά ευθεία ενοχική αξίωση κατά του δότη της υποσχέσεως (άρθρο 411 ΑΚ) και ταυτόχρονα ο συμβαλλόμενος καταθέτης έχει δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή από το δότη της υποσχέσεως για τον εαυτό του⁵².

Σε περίπτωση χρηματικής καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων ή στο όνομα του καταθέτη και τρίτων και ανεξαρτήτως αν τα κατατεθέντα χρήματα ανήκουν σε όλους τους συνδικαιούχους του λογαριασμού ή σε μερικούς ή έναν από αυτούς, παράγεται μεταξύ ενός εκάστου δικαιούχου του λογαριασμού και της τράπεζας, όπως ήδη αναφέρθηκε ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή, με αποτέλεσμα η ανάληψη ολόκληρου του ποσού της καταθέσεως ή μέρους αυτής από κάθε δικαιούχο του λογαριασμού να γίνεται στο όνομα του και όχι ως αντιπροσώπου των λοιπών, η δε καταβολή του ποσού των χρημάτων της καταθέσεως σε έναν από τους δικαιούχους επιφέρει απόσβεση της απαιτήσεως έναντι του δέκτη και ως προς τους λοιπούς μη αναλαβόντες δικαιούχους⁵³ (489 ΑΚ), οι οποίοι όμως αποκτούν απαίτηση έναντι του αναλαβόντος ζητώντας κατανομή σε ίσα μέρη, εκτός και αν από την μεταξύ τους εσωτερική σχέση προκύπτει κάποια άλλη αναλογία⁵⁴. Το βάρος επίκλησης και απόδειξης άλλης αναλογίας το φέρει ο διάδικος που προβάλλει τον σχετικό ισχυρισμό⁵⁵. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο δικαιούχος που αποσύρει τα χρήματα μιας τέτοιας καταθέσεως καθίσταται κύριος αυτών και δεν διαπράττει υπεξαίρεση σε βάρος του άλλου δικαιούχου, γιατί

⁵² ΑΠ 467/1990 σε ΕλλΔνη 1991,117· ΑΠ 1691/2014 ΕφΑΔ 2015, 29 με παρατ. Παπασπυρόπουλου· ΑΠ 1265/2015, ΧρΙΔ 2016, 41.

⁵³ ΑΠ 877/2008 ΔΕΕ 2010, 1269· ΑΠ 712/2009 ΕπισκεΔ 2009, 925 με παρατ. Μπεχλιβάνη· ΑΠ 486/2010 ΧρηΔικ 2010, 218· ΑΠ 1257/2010 σε ΕπισκεΔ 2011, 129 με παρατ. Μπεχλιβάνη= ΔΕΕ 2011, 71· ΑΠ 378/2011 ΧρΙΔ 2011, 656 με παρατ. Χριστακάκου· ΑΠ 1800/2012 ΕπισκεΔ 2013, 55 με παρατ. Μπεχλιβάνη· ΑΠ 1605/2013 ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 345/2015 ΔΕΕ 2015, 872 = ΧρηΔικ 2015, 397· ΕφΑΘ 1277/2014 ΔΕΕ 2014, 600.

⁵⁴ ΑΠ 877/2008 ΔΕΕ 2010, 1269· ΑΠ 378/ 2011 ΧρΙΔ 2011, 656 με παρατ. Χριστακάκου· ΑΠ 478/2013 ΕπισκεΔ 2013, 61= ΕλλΔνη 2015, 145 με παρατ. Μούζουρα· ΑΠ 632/2014 ΔΕΕ 2014, 1066· ΑΠ 1946/2014 ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 345/2015 ΔΕΕ 2015, 872· ΑΠ 946/2015 ΤΝΠ Νόμος. Για το ορισμένο της της αναγωγής βλ. ΜΠρΡοδ 49/2005 ΤΝΠ Νόμος.

⁵⁵ Βενιέρης σε: Αγγελόπουλος/ Αποστολόπουλος/ Βενιέρης/ Γρηγοριάδης/ Γρηγοριάδου/ Κουλουριάνος/ Κουμάρη/ Κωνσταντινίδης/ Ορφανίδου/ Στίγκας/ Τριανταφυλλάκης (2014²), 774.

τα χρήματα δεν είναι ξένα σε σχέση προς αυτόν που τα απέσυρε⁵⁶. Στην περίπτωση που διεκδικούν ταυτόχρονα την παροχή περισσότεροι του ενός το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να ασκήσει το δικαίωμά της επιλογής και να καταβάλει την απόδοση της καταθέσεως σε οποιονδήποτε από τους ταυτόχρονα αιτούντες συνδικαιούχους, εκτός αν έχει ήδη ασκηθεί αγωγή εναντίον της από κάποιον συνδικαιούχο⁵⁷.

9.2 Διάθεση της καταθέσεως

Σύμφωνα με τη διάταξη του α εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του ν. 5638/1932, δεν επιτρέπεται διάθεση εν ζωή ή αιτία θανάτου της καταθέσεως⁵⁸. Με τον όρο «διάθεσις της καταθέσεως» δεν νοούνται γενικώς οι αναλήψεις ή οι δωρεές ή οι εκχωρήσεις ή οι ενεχυράσεις, καθώς μία τέτοιου περιεχομένου απαγόρευση θα ήταν αντίθετη προς την έννοια της ίδιας της καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό και τη δυνατότητα χρήσης του λογαριασμού από τους συνδικαιούχους. Συνεπώς απαγορεύεται μόνον η υπεισέλευση τρίτου στο σύνολο της έννομης σχέσης⁵⁹ που δημιουργεί η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, με ειδική ή καθολική διαδοχή και υποκατάσταση του δικαιούχου ή μερικών μόνον από τους δικαιούχους στα δικαιώματα και υποχρεώσεις από τη σχέση έναντι της τράπεζας⁶⁰.

Κάθε δικαιοπραξία εν ζωή ή αιτία θανάτου ενός ή περισσοτέρων δικαιούχων της καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό με την οποία μεταβιβάζεται η έννομη θέση τους, ως σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στη σχέση τους με την τράπεζα, σε τρίτους, ως απαγορευμένη, σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη, πάσχει από ακυρότητα (174 ΑΚ) και η τράπεζα, ευθύνεται σε αποζημίωση των λοιπών συνδικαιούχων⁶¹. Αντιθέτως, η καταρτιζόμενη σύμβαση μεταξύ όλων των συνδικαιούχων και της τράπεζας έχοντας ως αντικείμενο συγκεκριμένη «διάθεση» είναι έγκυρη, ως τροποποίηση της αρχικής ή νέα σύμβαση. Οι άκυρες δικαιοπραξίες μπορούν, κατά μετατροπή (182 ΑΚ), να ισχύσουν ως εκχωρήσεις της απαίτησης του εκχωρητή-

⁵⁶ ΕφΘεσ 1208/1996 ΕπισκΕΔ 1996, 976 με παρατ. Μητροπούλου· ΕφΘεσ 352/2009 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΛαρ 43/2001 ΕπισκΕΔ 2001,694 με παρατ. Σομπόλου· ΕφΛαρ 235/2001 ΕπισκΕΔ 2001, 703 με παρατ. Παμπούκη.

⁵⁷ Ψυχομάνης (2010⁵), 109.

⁵⁸ Πανίτσας σε: Λαδάς/Γεροντίδης/Δρίτσουλας/Πανίτσας, Τραπεζικές Συναλλαγές, 2016, 126.

⁵⁹ ΕφΔωδ 29/1999 ΕπισκΕΔ 2000, 419 με παρατ. Παμπούκη· ΕφΘρ 493/1997 ΕπισκΕΔ 2000, 412 με παρατ. Παμπούκη.

⁶⁰ Πανίτσας σε: Λαδάς/Γεροντίδης/Δρίτσουλας/Πανίτσας (2016), 126.

⁶¹ ΑΠ 1894/2006 ΔΕΕ 2007, 201= ΕλλΔνη 2007, 209.

συνδικαιούχου κατά της τράπεζας για απόδοση μόνον της καταθέσεως στον αποκτώντα εκδοχέα⁶².

9.3 Θάνατος συνδικαιούχου

Στο κείμενο του νόμου που διέπει τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού εισάγεται μια απόκλιση στις ρυθμίσεις του ΑΚ επί της ενεργητικής εις ολόκληρον ενοχής και της κληρονομικής διαδοχής, οι σπουδαιότερες εκ των οποίων αφορούν το κληρονομητό της σχέσης και ειδικότερα την έννομη θέση των κληρονόμων ενός εκ των συνδικαιούχων σε κοινό λογαριασμό έναντι αφενός της οφειλέτιδος Τράπεζας και αφετέρου των εναπομεινάντων συνδικαιούχων του θανόντος. Ειδικότερα το άρθρο 2 του ν. 5638/1932 προβλέπει ότι : «Επί των καταθέσεων τούτων δύναται να τεθή προσθέτως ο όρος ότι άμα τω θανάτω οιοδήποτε των δικαιούχων η κατάθεσις και ο εκ ταύτης λογαριασμός περιέρχεται αυτοδικαίως εις τους λοιπούς επιζώντας μέχρι του τελευταίου τούτων. Εν τη περιπτώσει ταύτη η κατάθεσις περιέρχεται εις αυτούς ελευθέρα παντός φόρου κληρονομίας ή άλλου τέλους. Αντιθέτως η απαλλαγή αυτή δεν επεκτείνεται επί των κληρονόμων του τελευταίου απομείναντος δικαιούχου».

Καθιερώνεται λοιπόν, μία ενδοτικού χαρακτήρα διάταξη ώστε οι συνδικαιούχοι να δύνανται να θέσουν τον όρο αυτό. Η νομική ενέργεια του άρθρου αυτού συνίσταται στο ότι οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος δικαιούχου δεν μπορούν να στραφούν κατά των επιζώντων συνδικαιούχων του λογαριασμού και να ζητήσουν το τμήμα εκείνο της καταθέσεως που αναλογεί στο δικαιοπάροχό τους, όπως θα είχαν τη δυνατότητα να πράξουν⁶³. Η σύμβαση αυτή, η οποία περιέχει τον όρο για την περιέλευση της καταθέσεως στους επιζώντες συνδικαιούχους, θεωρείται ότι αποτελεί επιτρεπόμενη κληρονομική σύμβαση, ως στηριζόμενη σε διάταξη ειδικότερη της γενικής απαγορευτικής ρήτρας της διατάξεως 368 ΑΚ κατά την οποία είναι άκυρες οι συμβάσεις για την κληρονομία προσώπου που ζεί⁶⁴.

Οι συνδικαιούχοι αποκτούν με τον τρόπο αυτό το υπόλοιπο της καταθέσεως του κοινού λογαριασμού, δεν θεωρούνται κληρονόμοι του αποβιώσαντος συγκαταθέτη και ασκούν τα

⁶² Ψυχομάνης (2010⁵), 118.

⁶³ ΑΠ 1357/2002 ΝοΒ 2003, 448·ΑΠ 478/2013 ΕπισκΕΔ 2013, 61= ΕΛΛΔνη 2015, 145 με παρατ. Μούζουρα· ΕφΘες 1071/2002 ΕπισκΕΔ2003, 503 με παρατ. Ιγγλεζάκη.

⁶⁴ Πελλένη- Παπαγεωργίου, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, 2005, 91-93.

σχετικά με την κατάθεση δικαιώματα εξ' ιδίου δικαίου⁶⁵ και όχι βάσει κληρονομικής διαδοχής, όντας έτσι αδιάφορο το αν οι επιζώντες συνδικαιούχοι τυχαίνει να είναι ταυτοχρόνως και κληρονόμοι, όπως επίσης αδιάφορο είναι αν έχουν αποδεχθεί ή όχι την κληρονομία. Κληρονομική διαδοχή επέρχεται μόνο σε περίπτωση θανάτου του τελευταίου δικαιούχου, αφού σε αυτή την περίπτωση ούτως ή άλλως ο λογαριασμός παύει να είναι κοινός και είναι ατομικός κατά τον χρόνο του θανάτου του.

Στην περίπτωση που ένας εκ των συνδικαιούχων αναλάβει το ποσό της καταθέσεως και εν συνεχεία κάποιος εκ των ετέρων συνδικαιούχων πεθάνει, οι κληρονόμοι του τελευταίου μπορούν να στραφούν αναγωγικά κατά του συνδικαιούχου που έχει αναλάβει την κατάθεση ασχέτως του αν έχει τεθεί ο όρος του άρθρου 2⁶⁶. Επιπλέον, σε μια προσπάθεια του νομοθέτη να άρει το ιδιαίτερα αυστηρό αποτέλεσμα του άρθρου 2 του ν. 5638/1932 για τους κληρονόμους του αποβιώσαντος εισήχθη η διάταξη του άρθρου 117 ΕισΝΑΚ, η οποία ορίζει ότι αν μια κατάθεση σε κοινό λογαριασμό υποκρύπτει δωρεά τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις για τη νόμιμη μοίρα⁶⁷. Ειδικότερα, στο βαθμό που με την κατάθεση συντελέστηκε χαριστική επίδοση (δωρεά, δωρεά αιτία θανάτου, γονική παροχή), στο πλαίσιο υπολογισμού της νόμιμης μοίρας εφαρμόζονται οι διατάξεις 1831 παρ. 2 ΑΚ, οπότε η αξία της καταθέσεως προστίθεται για την εφαρμογή της νόμιμου μοίρας μεριδιούχου, όσο και η 1833 παρ. 1 ΑΚ με συνέπεια αυτή να καταλογίζεται στο μεριδιούχο, και η 1835 ΑΚ οπότε υπόκειται εφόσον προσβάλλεται η νόμιμη μοίρα των μεριδιούχων σε μέμψη άστοργης δωρεάς⁶⁸.

Ζήτημα έχει ανακύψει ως προς τον συσχετισμό των διατάξεων των άρθρων 2 και 3 του ν. 5638/1932 σε θεωρία και νομολογία, σχετικά με το εάν το άρθρο 3 εφαρμόζεται αυτοτελώς σε σχέση με το άρθρο 2, είτε ως συμπλήρωμα του άρθρου 2 και μόνο στην περίπτωση που έχει συμφωνηθεί ο περιεχόμενος στην τελευταία διάταξη όρος⁶⁹. Κατά την πρώτη άποψη, οι κληρονόμοι αποβιώσαντος συνδικαιούχου κοινού λογαριασμού δεν μπορούν να διεκδικήσουν από την τράπεζα, ως θεματοφύλακα της καταθέσεως, το μερίδιο που αντιστοιχούσε στον αποθανόντα συνδικαιούχο κατά το χρόνο του θανάτου του. Κατά τη δεύτερη, οι κληρονόμοι μπορούν να στραφούν κατά της τράπεζας, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί ο όρος του άρθρου 2 του ν.5638/1932. Πάγια είναι η θέση της νομολογίας ότι οι δύο διατάξεις είναι αυτοτελείς, καθόσον

⁶⁵ Ψούνη, Κληρονομικό Δίκαιο, Τόμος Ι, 2014⁴, 87 με περαιτέρω παραπομπές στη νομολογία ΑΠ 855/2002 ΕλλΔνη 2002, 1700 και ΑΠ 1357/2002 ΝοΒ 2003,448.

⁶⁶ ΑΠ 1550/2007 ΧρηΔικ2008,91 με παρατ. Πελένη-Παπαγεωργίου· ΑΠ 486/2010 ΧρηΔικ 2010, 218· ΑΠ 529/2015 ΔΕΕ 2015, 1029 αλλά αντίθετα ΑΠ 380/2006 ΔΕΕ 2006, 779 με παρατ. Σπυρόπουλου.

⁶⁷ Εφίωα 187/2007 ΝοΒ 2007, 2372 με παρατ. Κουτσουλέλου· ΠΠρΑθ 6227/2010 ΤΝΠ Νόμος· Βενιέρης σε: Αγγελόπουλος/ Αποστολόπουλος/ Βενιέρης/ Γρηγοριάδης/ Γρηγοριάδου/ Κουλουριάνος/ Κουμάρη/ Κωνσταντινίδης/ Ορφανίδου/ Στίγκας/ Τριανταφυλλάκης (2014²), 776.

⁶⁸ ΠΠρΠειρ 694/2009 ΤΝΠ Νόμος.

⁶⁹ Βλ. αναλυτικά σε Πελένη-Παπαγεωργίου (2005), 101-102.

το άρθρο 2 αφορά την εσωτερική σχέση μεταξύ των περισσότερων συν- δικαιούχων και το άρθρο 3 διέπει την εξωτερική τους σχέση με την Τράπεζα. Επομένως, το άρθρο 3 εφαρμόζεται (στην εξωτερική σχέση με την Τράπεζα) ακόμη κι αν δεν έχει τεθεί ο όρος του άρθρου 2, ενώ δικαίωμα αναγωγής έναντι των λοιπών δικαιούχων αναγνωρίζεται στους κληρονόμους μόνο στις περιπτώσεις όπου δεν έχει τεθεί ο όρος του άρθρου 2⁷⁰. Ως κύριο επιχείρημα προβάλλεται ότι, σε αντίθεση περίπτωση, θα μεταβαλλόταν το πρόσωπο του καταθέτη χωρίς τη συγκατάθεση της τράπεζας.

10. Καταθέσεις σε αδιαίρετο ή ενωμένο ή συμπλεκτικό λογαριασμό

Οι καταθέσεις σε αδιαίρετο ή ενωμένο ή συμπλεκτικό λογαριασμό είναι καταθέσεις οποιασδήποτε μορφής των οποίων οι δικαιούχοι της είναι πλείονα πρόσωπα που συνδέονται μεταξύ τους με σχέση κοινωνίας των άρθρων 785 επ ΑΚ. Αυτού του είδους οι καταθέσεις διενεργούνται είτε από ένα πρόσωπο υπέρ περισσότερων ως συμβάσεις υπέρ τρίτων, είτε από πολλούς μαζί, σε έναν ενιαίο για όλους λογαριασμό, χωρίς τη συμφωνία δημιουργίας κοινού λογαριασμού με την αναλυθείσα ανωτέρω έννοια⁷¹. Εναλλακτικά δημιουργούνται με την υπεισέλευση στη σχέση πλειόνων συνδικαιούχων είτε ως ειδικών διαδόχων του καταθέτη από μεταβίβαση (εκχώρηση) της απαίτησης του από την κατάθεση κατά της τράπεζας, είτε ως κληρονόμων του σε υπάρχουσα κατά τον θάνατό του κατάθεση.

Στις περιπτώσεις αυτές δημιουργείται κοινωνία δικαιώματος υπό την έννοια ότι κάθε κοινωνός έχει ενοχική αξίωση κατά των λοιπών για χρήση του κοινού πράγματος ή δικαιώματος εκ του άρθρου 787 του ΑΚ⁷². Η σύμπραξη, λοιπόν, των λοιπών δικαιούχων του λογαριασμού για να κάνει χρήση αυτού είναι αναγκαία⁷³ εκτός εάν έχει γνωστοποιηθεί στο πιστωτικό ίδρυμα κοινή ή κατά πλειοψηφία συμφωνία των καταθετών ή σχετική δικαστική απόφαση περί του τρόπου διοικήσεως, χρήσεως των κατατεθειμένων και αναλήψεως. Κάθε κοινωνός δύναται να ζητήσει την καταδίκη των λοιπών σε δήλωση βουλήσεως για τη σύμπραξη στην χρήση του λογαριασμού, βάσει του 949 ΚΠολΔ⁷⁴. Αν το πιστωτικό ίδρυμα καταβάλλει τα χρήματα σε έναν

⁷⁰ ΑΠ 540/1998 ΔΕΕ 1998, 723· ΑΠ 1782/2007 ΤΝΠ Νόμος·ΑΠ 712/2009 ΕπισκεΔ 2009, 925 με παρατ. *Μπεχλιβάνη*.

⁷¹ ΕφΑθ 3237/2010 ΔΕΕ 2010, 1315.

⁷² ΠΠρΑθ 1652/1995 ΔΕΕ 1996, 829.

⁷³ ΕφΑθ 3237/2010 ΔΕΕ 2010, 1315.

⁷⁴ ΜΠρΑθ 7743/2015 ΕφΑΔ 2015, 750 με παρατ. *Χριστιανοπούλου Ελ.*

συνδικαιούχο τότε δεν απαλλάσσεται αλλά οφείλει αποζημίωση στον άλλο συνδικαιούχο αναλογικά εφαρμόζοντας την διάταξη 495 ΑΚ⁷⁵. Σε περίπτωση που δεν έχει συμφωνηθεί το μερίδιο του καθενός, αυτός δικαιούται σε ίσο με τους λοιπούς μέρος της καταθέσεως (480 ΑΚ).

Σχετικά με τους λογαριασμούς αυτούς, οι τράπεζες οφείλουν να δηλώνουν εντός μηνός το άνοιγμά τους στην Δ.Ο.Υ. του τόπου διαμονής των καταθετών με όλα τα στοιχεία τους. Αν κάποιος δικαιούχος επιχειρήσει νόμιμα ανάληψη, η τράπεζα υποχρεούται να του ζητήσει υπεύθυνη δήλωση ότι οι υπόλοιποι συνδικαιούχοι ζουν ή απεβίωσαν. Σε περίπτωση δε θανάτου ενός συνδικαιούχου, η τράπεζα υποχρεούται να αποστείλει στην αρμόδια για κάθε δικαιούχο Δ.Ο.Υ. πίνακα των ποσών που τους αναλογούν, για να εξακριβωθεί προφανώς με βεβαιότητα η αξία του φορολογητέου κληρονομούμενου μεριδίου της καταθέσεως⁷⁶. Αν δεν αποδεικνύονται διαφορετικά μερίδια από τους δικαιούχους ή και το Δημόσιο η κατάθεση, για την επιβολή του φόρου, θεωρείται ότι ανήκει ισομερώς σε όλους τους δικαιούχους⁷⁷.

11. Δεσμευμένες καταθέσεις

Δεσμευμένες θεωρούνται οι καταθέσεις οι οποίες με τη βούληση του καταθέτη, είτε λόγω λήψεως κάποιου δικαστικού αναγκαστικού μέτρου είτε με διάταξη νόμου δεν επιτρέπεται να αποδοθούν στον δικαιούχο του λογαριασμού για ορισμένο χρονικό διάστημα ή χωρίς την εκπλήρωση συγκεκριμένων όρων⁷⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιους είδους καταθέσεων είναι οι αναπαλλοτρίωτες καταθέσεις, οι καταθέσεις υπό όρον, οι ενεχυριασμένες καταθέσεις κλπ. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι καταθέσεις αυτές είναι από τη φύση τους ανεκχώρητες και ως εκ τούτου μη δεκτικές ενεχύρασης⁷⁹.

⁷⁵ Πελένη- Παπαγεωργίου (2005), 150.

⁷⁶ Άρθρο 111 παρ.3 ν.δ.118/1973· Πρβλ ΜΠρΘες 4999/1991 ΤΝΠ Νόμος.

⁷⁷ Άρθρο 19 ν.δ. 118/1973.

⁷⁸ ΑΠ 356/2013 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΑθ 2545/2003 ΕλλΔνη 2004, 593.

⁷⁹ Γεωργιάδης Α., Εμπράγματο Δίκαιο, 2010², 1170.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Ι.Ο τρίτος πυλώνας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης

Ο ευρωπαϊός νομοθέτης αντιλαμβανόμενος την κομβική σημασία της εμπιστοσύνης των καταθετών για την αρχιτεκτονική του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος μεταξύ των άλλων μέτρων που έλαβε⁸⁰ ήταν και ο σχεδιασμός ενός ενιαίου συστήματος εγγύησης καταθέσεων, το οποίο ωστόσο δεν έχει θεσμοθετηθεί ως ένας ενιαίος μηχανισμός λόγω νομοθετικών προβλημάτων και πολιτικών διαφωνιών⁸¹.

Πρωτύτερα, είχε εκδοθεί η Οδηγία 2014/49/ΕΕ⁸² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων», οι διατάξεις της οποίας τέθηκαν σε εφαρμογή την 3^η Ιουλίου 2015. Στην ελληνική έννομη τάξη η εν λόγω Οδηγία ενσωματώθηκε με τον ν. 4370/2016. Μέσω της Οδηγίας προωθείται η εναρμόνιση των κανόνων των εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στα κράτη μέλη, ώστε να οχυρωθεί ο τραπεζικός τομέας της ΕΕ και όλοι οι καταθέτες της ΕΕ να διαθέτουν τα ίδιο επίπεδο προστασίας⁸³.

Στον ελληνικό χώρο η θεσμοθέτηση του συστήματος της εγγύησης καταθέσεων έλαβε χώρα με τον ν. 2324/1995, με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ημεδαπή η Οδηγία 94/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Με τον νόμο αυτό ιδρύθηκε το «Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων» (ΤΕΚ) ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Συνεπώς δεν αποτελούσε δημόσιο νομικό πρόσωπο ή δημόσιο νομικό οργανισμό και δε υπάγονται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, ώστε να εξασφαλιστεί η ευελιξία του φορέα⁸⁴. Εν συνέχεια, με τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του ν. 3746/2009 ιδρύθηκε το «Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και

⁸⁰ Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός και Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης.

⁸¹ *Gortsos*, ΧρηΔικ 2014, 202.

⁸² Για αναλυτική παρουσίαση των επιμέρους διατάξεων της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ βλ. *Gortsos*, *The new EU Directive (2014/49/EU) on the deposit guarantee schemes: an element of the European Banking Union*, 2014, 32 επ.

⁸³ Αιτ. σκ.6,19 [Οδηγίας 2014/49/ΕΕ](#).

⁸⁴ *Μουσάς*, Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων, ΧρηΔικ 2007, 309.

Επενδύσεων» ως καθολικός διάδοχος του προϋφιστάμενου Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων⁸⁵. Κατά τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε ένας ισχυρός και αξιόπιστος φορέας ο οποίος καλύπτει ενιαία τα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν, τόσο για τις καταθετικές όσο και για τις επενδυτικές υπηρεσίες τους.

II. Νομική φύση και σκοποί ΤΕΚΕ

Ο ν. 4370/2016 ρυθμίζει τη λειτουργία του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων, το οποίο εδρεύει στην Αθήνα και αποτελεί φορέα του ελληνικού συστήματος εγγύησης καταθέσεων, φορέα του ελληνικού συστήματος εγγύησης επενδυτικών υπηρεσιών και ταμείο εξυγίανσης των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

Αντιστοίχως διαμορφώνονται και οι σκοποί που υπηρετεί το εν λόγω ταμείο. Πιο συγκεκριμένα σ' αυτούς εντάσσονται⁸⁶ η καταβολή αποζημίωσης στους καταθέτες των συμμετεχόντων πιστωτικών ιδρυμάτων, που ευρίσκονται σε αδυναμία να εκπληρώσουν τις προς αυτούς υποχρεώσεις τους, η καταβολή αποζημίωσης στους επενδυτές-πελάτες των συμμετεχόντων πιστωτικών ιδρυμάτων, εφόσον αυτά περιέλθουν σε κατάσταση γενικής αφερεγγυότητας, που επάγεται αδυναμία εκπλήρωσης των προς αυτούς υποχρεώσεων τους για απαιτήσεις από την παροχή καλυπτόμενων επενδυτικών υπηρεσιών, και τέλος η χρηματοδότηση των μέτρων εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων. Προς εξυπηρέτηση του τριπλού αυτού σκοπού το ΤΕΚΕ έχει διαμορφώσει αντίστοιχα τρία αυτοτελή και ανεξάρτητα σύνολα περιουσίας, που ονομάζονται «Σκέλη». Το Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων (ΣΚΚ), το Σκέλος Κάλυψης Επενδύσεων και το Σκέλος Εξυγίανσης⁸⁷.

Το ΤΕΚΕ χρηματοδοτείται από εισφορές που καταβάλλουν τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα και επομένως δεν επιβαρύνονται οι φορολογούμενοι με το κόστος της αποζημίωσης των καταθετών και επενδυτών-πελατών, καθώς και της εξυγίανσης μιας τράπεζας. Τα διαθέσιμα κάθε σκέλους του ΤΕΚΕ είναι σαφώς διακριτά μεταξύ τους, αποτελούν αυτοτελή σύνολα περιουσίας και χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την εκπλήρωση των σκοπών του κάθε σκέλους.

⁸⁵ Ψυχομάνης, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, 2009², 300.

⁸⁶ Γκόρτσος, Εθνικοί Θεσμοί σε : Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 204.

⁸⁷ Άρθρο 4 παρ. 3 ν.4370/2016.

III. Τα συμμετέχοντα πιστωτικά ιδρύματα

Στο προστατευτικό πλαίσιο του ΤΕΚΕ για την εγγύηση των καταθέσεων συμμετέχουν υποχρεωτικά όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας στην Ελλάδα⁸⁸. Επομένως, καλύπτονται οι καταθέσεις σε όλες οι ελληνικές τράπεζες, εκτός από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων⁸⁹, τα υποκαταστήματα των ελληνικών τραπεζών σε άλλες χώρες καθώς και υποκαταστήματα τραπεζών στην Ελλάδα με έδρα εκτός ΕΕ. Αξιοσημείωτο είναι ότι από το προστατευτικό πλαίσιο εκφεύγουν τα υποκαταστήματα τραπεζών στην Ελλάδα με καταστατική έδρα άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ, διότι καλύπτονται από το αντίστοιχο σύστημα εγγύησης καταθέσεων της χώρας της καταστατικής έδρας. Αντιστοίχως το ΤΕΚΕ καλύπτει τις καταθέσεις υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ εφόσον η καταστατική τους έδρα βρίσκεται στη Ελλάδα.

Ένα πιστωτικό ίδρυμα που μετέχει στο ΣΚΚ παύει να συμμετέχει σ' αυτό αφενός εκούσια για νόμιμο λόγο κοινοποιώντας εγγράφως την απόφαση του στο ΤΕΚΕ, αφετέρου υποχρεωτικά στην περίπτωση αποκλεισμού ή ανάκλησης της άδειας του⁹⁰.

Το ενεργητικό του ΣΚΚ αποτελείται από τα διαθέσιμά του και τυχόν απαιτήσεις του από οποιαδήποτε αιτία. Τα διαθέσιμα του ΣΚΚ σχηματίζονται από αρχικές, τακτικές και έκτακτες εισφορές τις οποίες καταβάλλουν υποχρεωτικά τα συμμετέχοντα στο ΣΚΚ πιστωτικά ιδρύματα. Στα διαθέσιμα του ΣΚΚ περιλαμβάνονται⁹¹ το Ιδρυτικό Κεφάλαιο ανερχόμενο στα 8.804.109 Ευρώ, το Κύριο Κεφάλαιο Κάλυψης Καταθέσεων που είναι ομάδα περιουσίας και αποτελεί το ενεργητικό του ΤΕΚΕ, το Πρόσθετο Κεφάλαιο Κάλυψης Καταθέσεων, καθώς και έσοδα από άλλες πηγές, όπως από τη διαχείριση των διαθεσίμων του, από την είσπραξη ή και ρευστοποίηση απαιτήσεών του, από τυχόν δωρεές και πάσης άλλης φύσεως έσοδα, τα οποία προκύπτουν κατά την επίτευξη του σκοπού του.

Τα ανωτέρω χρηματικά διαθέσιμα τηρούνται σε λογαριασμούς του ΣΚΚ στην ΤτΕ. Τα έσοδα από την ρευστοποίηση απαιτήσεων του ΣΚΚ διατίθενται αρχικά για την αποπληρωμή των δανείων του και εν συνεχεία κατατίθενται στους ως άνω λογαριασμούς του ΣΚΚ στην ΤτΕ. Τα διαθέσιμα του ΣΚΚ χρησιμοποιούνται για την καταβολή αποζημιώσεων στους καταθέτες και για τη χρηματοδότηση των μέτρων εξυγίανσης των πιστωτικών ιδρυμάτων βάσει του άρθρου 104 του ν.4335/2015.

⁸⁸ Άρθρο 5 παρ. 1 ν.4370/2016.

⁸⁹ Άρθρο 2 παρ. 5 δ ν. 4261/2014.

⁹⁰ Άρθρο 6 παρ. 1 ν.4370/2016.

⁹¹ Άρθρο 25 παρ. 2 ν.4370/2016.

IV. Οι πόροι του ΤΕΚΕ

Τα διαθέσιμα του ΣΚΚ πρέπει να ανέρχονται τουλάχιστον σε ποσοστό 0,8% επί του ύψους των εγγυημένων καταθέσεων των μελών του ΣΚΚ έως τις 3 Ιουλίου 2024, το οποίο αποτελεί επίπεδο - στόχο. Στην περίπτωση που τα διαθέσιμα του ΤΕΚΕ μειωθούν λόγω καταβολής αποζημιώσεων, οι οποίες υπερβαίνουν το 0,8% των εγγυημένων καταθέσεων, η αρχική χρονική περίοδος για την επίτευξη του επιπέδου στόχου δύναται να παραταθεί με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών έως τέσσερα έτη. Το ΠΚΚΚ δεν περιλαμβάνεται στον υπολογισμό του επιπέδου-στόχου. Η επίτευξη του επιπέδου – στόχου δεν αποκλείει τη δυνατότητα του ΤΕΚΕ να επιβάλει περαιτέρω εισφορές με σκοπό την εύλογη αύξηση των διαθεσίμων του⁹². Από την άλλη πλευρά εάν τα διαθέσιμα του ΣΚΚ υπολείπονται του επιπέδου-στόχου, τότε καταβάλλονται ετήσιες εισφορές μέχρι την επίτευξη του κεφαλαίου-στόχου⁹³ με απόφαση του ΔΣ.

Επιπροσθέτως άλλος ένας πόρος του ΤΕΚΕ είναι το πρόσθετο κεφάλαιο κάλυψης καταθέσεων (ΠΚΚΚ), το οποίο αποτελεί ειδική ομάδα περιουσίας, η οποία προέκυψε από τις εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων βάσει του άρθρου 6 παρ. 2 του ν.3714/2008⁹⁴ και είναι διαχειρίσιμη από το ΤΕΚΕ. Η περιουσιακή αυτή ομάδα, της οποίας τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν εξ αδιαιρέτου στα συμμετέχοντα στο ΤΕΚΕ πιστωτικά ιδρύματα, προορίζεται για την ικανοποίηση απαιτήσεων των καταθετών.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στο ΠΚΚΚ έχει μια ατομική μερίδα σε αυτό που αντιστοιχεί στο ποσοστό συμμετοχής του. Η εν λόγω μερίδα είναι ακατάσχετη έναντι του ΤΕΚΕ και στην περίπτωση που χρησιμοποιηθεί για τους σκοπούς του ΤΕΚΕ παύει να λογίζεται στο ενεργητικό του πιστωτικού ιδρύματος⁹⁵. Κατάσχεση της μερίδας και μέχρι της αξίας αυτής επιτρέπεται μόνο σε περίπτωση αποχώρησης του πιστωτικού ιδρύματος για οποιοδήποτε νόμιμο λόγο εφόσον πληρούνται οι όροι του άρθρου 6 του ν. 4370/2016. Διαφορετικά η μερίδα επιστρέφεται στο πιστωτικό ίδρυμα⁹⁶. Η ανωτέρω εισφορά αποτελεί τη μοναδική εισφορά που

⁹² Άρθρο 25 παρ. 4-6 ν.4370/2016.

⁹³ Άρθρο 27 παρ. 3 ν.4370/2016.

⁹⁴ Σύμφωνα με αυτό το άρθρο το όριο της εγγύησης των καταθέσεων του ΤΕΚΕ αυξήθηκε από 20.000 σε 100.000 Ευρώ .

⁹⁵ Στην περίπτωση ένα πιστωτικό ίδρυμα περιέλθει σε αδυναμία και καταβληθεί αποζημίωση στους καταθέτες, τότε γίνεται χρήση της ατομικής μερίδας μέχρι την εξάντληση της. Εάν αυτή δεν επαρκεί για την κάλυψη του καταβλητέου ποσού γίνεται χρήση των κεφαλαίων του ΠΚΚΚ με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

⁹⁶ Άρθρο 25 παρ. 13 ν.4370/2016.

δύνανται να επιστραφεί, καθώς η συμμετοχή στο ιδρυτικό κεφάλαιο και όλα τα διαθέσιμα του ΣΚΚ αποτελούν δαπάνη για τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν επιστρέφεται⁹⁷.

Τα πιστωτικά ιδρύματα που εντάσσονται στο σκέλος κάλυψης καταθέσεων οφείλουν να καταβάλλουν την αρχική τους εισφορά εντός ενός μηνός από την έναρξη συμμετοχής τους. Η αρχική εισφορά καθορίζεται ως το ποσό που προκύπτει από το γινόμενο των διαθέσιμων του ΣΚΚ επί τον λόγο των ιδίων κεφαλαίων του νέου μέλους προς το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων των πιστωτικών ιδρυμάτων συμμετεχόντων στο ΣΚΚ⁹⁸. Η αρχική εισφορά προσαρμόζεται βάσει του αναλαμβανόμενου από τις τράπεζες κινδύνου και κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις ετήσιες τακτικές εισφορές. Σε κάθε περίπτωση το ύψος της αρχικής εισφοράς δεν δύναται να υπερβαίνει το 8% των ιδίων κεφαλαίων της νεοεισερχόμενης τράπεζας. Η καταβολή της εν λόγω εισφοράς λαμβάνει χώρα με πίστωση του λογαριασμού του ΣΚΚ στην ΤτΕ.

Οι τακτικές εισφορές οφείλουν να καταβάλλονται από τα πιστωτικά ιδρύματα σε ετήσια βάση. Οι βασικοί παράγοντες για τον υπολογισμό των ετήσιων τακτικών εισφορών είναι το ύψος των εγγυημένων καταθέσεων και ο βαθμός κινδύνου που αναλαμβάνει κάθε πιστωτικό ίδρυμα⁹⁹. Επιπλέον λαμβάνονται υπόψη η εκάστοτε φάση του οικονομικού κύκλου και οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει η «προκυκλικότητα» των εισφορών.

Η μεθοδολογία υπολογισμού των ετήσιων τακτικών εισφορών καθορίστηκε με την υπ' αριθμ. 0000926 ΕΞ/Χ.Π. 1302 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών¹⁰⁰. Για το υπολογισμό του ύψους των εγγυημένων καταθέσεων λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των εγγυημένων καταθέσεων του προηγούμενου έτους, εξαγόμενος από τον μέσο όρο των εγγυημένων καταθέσεων της τελευταίας ημέρας των ημερολογιακών τριμήνων του έτους αυτού. Αξιοσημείωτο είναι ότι εάν ένα πιστωτικό ίδρυμα διακόψει τη λειτουργία του και τεθεί υπό ειδική εκκαθάριση, οφείλει την τακτική εισφορά για το ημερολογιακό έτος κατά το οποίο διέκοψε τη λειτουργία του αναλογικά με το χρόνο που λειτούργησε.

Η έκτακτη εισφορά ενεργοποιείται όταν τα διαθέσιμα του ΣΚΚ δεν επαρκούν για την καταβολή αποζημιώσεων των καταθετών και δεν πρέπει να υπερβαίνει το 0,5% των εγγυημένων καταθέσεων του πιστωτικού ιδρύματος ανά ημερολογιακό έτος¹⁰¹. Ο τρόπος υπολογισμού των έκτακτων εισφορών είναι αντίστοιχος με εκείνον των ετήσιων τακτικών εισφορών. Αν υπάρχει ενδεχόμενο οι έκτακτες εισφορές να θέσουν σε κίνδυνο τη φερεγγυότητα ενός πιστωτικού

⁹⁷ Γκόρτσος, σε: Ρόκας/Γκόρτσος/Μικρουλέα/Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 212.

⁹⁸ Άρθρο 26 παρ. 2 ν.4370/2016.

⁹⁹ Άρθρο 27 παρ. 4 ν.4370/2016.

¹⁰⁰ Όπου ενσωματώνονται οι Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών της 22ας Σεπτεμβρίου 2015.

¹⁰¹ Άρθρο 28 ν.4370/2016.

ιδρύματος, τότε η ΤτΕ δύναται να χορηγήσει αναστολή της υποχρέωσης καταβολής τους μέγιστης διάρκειας έξι μηνών.

Τέλος, σε περίπτωση που τα διαθέσιμα του ΣΚΚ δεν επαρκούν για την καταβολή αποζημιώσεων καταθετών ή για τη χρηματοδότηση μέτρων εξυγίανσης πιστωτικών ιδρυμάτων, το ΣΚΚ δανείζεται τα απαιτούμενα κεφάλαια από τα συμμετέχοντα σε αυτό πιστωτικά ιδρύματα ή από άλλες πηγές¹⁰². Για τα ποσά των δανείων αυτών εγγυώνται τα συμμετέχοντα στο ΣΚΚ πιστωτικά ιδρύματα. Νοητή είναι επίσης η εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου. Οι όροι των εν λόγω δανείων και εγγυήσεων καθορίζονται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, λαμβάνοντας υπόψη την αναλογία συμμετοχής κάθε πιστωτικού ιδρύματος επί του συνόλου των εγγυημένων καταθέσεων του προηγούμενου έτους.

V. Καλυπτόμενες Καταθέσεις

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.1 σημ. 20 του ν. 4370/2016 ως κατάθεση νοείται «το πιστωτικό υπόλοιπο που προκύπτει από τα κεφάλαια κατατεθειμένα σε λογαριασμό ή από προσωρινές καταστάσεις απορρέουσες από συνήθεις τραπεζικές συναλλαγές και το οποίο το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να επιστρέψει βάσει των ισχυόντων νόμιμων και συμβατικών όρων, περιλαμβανομένων των καταθέσεων προθεσμίας και των καταθέσεων ταμειυτηρίου». Βάσει του ανωτέρω ορισμού οι καταθέσεις που εμπίπτουν στο προστατευτικό πλέγμα του ΤΕΚΕ χωρίζονται σε δυο κύριες κατηγορίες πιστωτικών υπολοίπων, αφενός τα πιστωτικά υπόλοιπα που προκύπτουν από κεφάλαια κατατεθειμένα σε τραπεζικό λογαριασμό με δικαιούχο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, όπου περιλαμβάνονται οι λογαριασμοί όψεως, ταμειυτηρίου, τρεχούμενοι και προθεσμιακοί λογαριασμοί και αφετέρου τα πιστωτικά υπόλοιπα που προκύπτουν από προσωρινές καταστάσεις λόγω συνήθων τραπεζικών συναλλαγών(π.χ. υπόλοιπο από μεταφορά εμβάσματος)¹⁰³.

Στην έννοια των καταθέσεων για τους σκοπούς του νόμου δεν εμπίπτουν¹⁰⁴ :

- οι καταθέσεις για τις οποίες η ύπαρξη πιστωτικού υπολοίπου αποδεικνύεται μόνο με χρηματοπιστωτικό μέσο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 5 του ν. 3606/2007, εκτός και αν

¹⁰² Άρθρο 29 παρ.1 ν.4370/2016.

¹⁰³ Γκόρτσος, Το σύστημα εγγύησης καταθέσεων του ΤΕΚΕ σε : Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 394.

¹⁰⁴ Άρθρο 3 παρ. 1 σημ. 20 ν.4370/2016.

πρόκειται για αποταμιευτικό προϊόν βεβαιούμενό με πιστοποιητικό καταθέσεως στο όνομα συγκεκριμένου προσώπου και το οποίο υφίσταται ήδη σε κράτος-μέλος κατά τη 2^α Ιουλίου 2014·

- οι καταθέσεις όπου το κεφάλαιο του πιστωτικού τίτλου δεν είναι επιστρεπτέο στο άρτιο·
- οι καταθέσεις όπου το κεφάλαιο είναι επιστρεπτέο στο άρτιο μόνο κατόπιν ειδικής εγγύησης ή συμφωνίας παρεχόμενη από το πιστωτικό ίδρυμα ή τρίτο μέρος·
- οι συμφωνίες πώλησης με σύμφωνο επαναγοράς (repos), καθώς καλύπτονται από το σύστημα εγγύησης επενδυτικών υπηρεσιών·
- το ηλεκτρονικό χρήμα¹⁰⁵ κατά τους ορισμούς του άρθρου 10 παρ.1 του ν. 4021/2011 και τα ποσά που λαμβάνονται έναντι του ηλεκτρονικού χρήματος βάσει του άρθρου 16 παρ. 3 του ίδιου νόμου.

Κατ' εξαίρεση δεν καλύπτονται και εξαιρούνται από την εγγύηση και την καταβολή αποζημιώσεων οι κάτωθι κατηγορίες καταθέσεων βάσει του άρθρου 8 του ν. 4370/2016 :

- οι καταθέσεις που τηρούνται από άλλα πιστωτικά ιδρύματα στο όνομα τους και για ίδιο λογαριασμό υπό την επιφύλαξη του άρθρου 10 παρ.2 του ν.4370/2016·
- τα ίδια κεφάλαια του πιστωτικού ιδρύματος¹⁰⁶·
- οι καταθέσεις που απορρέουν από συναλλαγές όπου τελεσιδίκως έχει κριθεί ότι εμπíπτουν στο άρθρο 2 παρ.2 του ν.3691/2008 (νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες) ·
- οι καταθέσεις των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων¹⁰⁷·
- οι καταθέσεις των ΕΠΕΥ¹⁰⁸ στο όνομα και για λογαριασμό τους·

¹⁰⁵ Ηλεκτρονικό χρήμα είναι η νομισματική αξία, η οποία είναι αποθηκευμένη σε μαγνητικό ή ηλεκτρονικό απόθεμα για να χρησιμεύει σε πληρωμές χωρίς τη χρήση μετρητών, αφού προηγουμένως έχει καταβληθεί στην εκδότρια του ηλεκτρονικού χρήματος το αντίστοιχο χρηματικό ποσό.

¹⁰⁶ «Ίδια Κεφάλαια» συνιστούν τα στοιχεία του ενεργητικού του πιστωτικού ιδρύματος και απαρτίζονται κυρίως από το καταβεβλημένο μετοχικό ή συνεταιριστικό κεφάλαιο, από τη διαφορά της έκδοσης μετοχών υπέρ το άρτιον, από τα αποθεματικά, από τα κέρδη εις νέον, από συσσωρευμένα λοιπά έσοδα και από κεφάλαια για λοιπούς τραπεζικούς κινδύνους· βλ. άρθρα 25-386 και 404-410 [Οδηγίας 2013/36/ΕΕ](#).

¹⁰⁷ Χρηματοδοτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση, η οποία χωρίς να συνιστά πιστωτικό ίδρυμα ή επιχείρηση επενδύσεων, ασκεί ως κύρια δραστηριότητα είτε την απόκτηση συμμετοχών, είτε μια ή περισσότερες τραπεζικές εργασίες, από εκείνες που τυγχάνουν αμοιβαίας αναγνώρισης στην ΕΕ, κατά το άρθρο 11 του ν. 4261/2014, με εξαίρεση την αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων, την παροχή εμπορικών πληροφοριών και την εκμίσθωση θυρίδων (πρβλ. άρθρο 4 παρ.1 σημ 26 [Κανονισμού ΕΕ/575/2013](#)).

¹⁰⁸ Ως ΕΠΕΥ χαρακτηρίζονται τα νομικά πρόσωπα των οποίων η δραστηριότητα έγκειται στην «παροχή μιας ή περισσότερων επενδυτικών υπηρεσιών σε τρίτους ή τη διενέργεια μιας ή περισσότερων επενδυτικών δραστηριοτήτων» (άρθρο 2 παρ.1 του ν. 3606/2007).

- οι καταθέσεις των οποίων η ταυτότητα του κατόχου ή του δικαιούχου δεν έχει επαληθευθεί¹⁰⁹.
- οι καταθέσεις των ασφαλιστικών, των ανασφαλιστικών επιχειρήσεων και των εξαρτημένων ασφαλιστικών και ανασφαλιστικών επιχειρήσεων κατ' άρθρο 3 παρ. 1-6 του ν.4364/2016.
- οι καταθέσεις των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων .
- οι καταθέσεις των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης και ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης.
- οι καταθέσεις του δημόσιου τομέα όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 14 παρ.1 στ. α του ν.4270/2014.
- οι πιστωτικοί τίτλοι εκδοθέντες από πιστωτικό ίδρυμα και οι υποχρεώσεις που προέκυψαν από αποδοχές ιδίων συναλλαγματικών και γραμματίων.
- οι καταθέσεις του ΤΕΚΕ.

Το σύνολο των καταθέσεων που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των εξαιρέσεων και αφορούν καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετέχουν στο ΣΚΚ καλούνται «επιλέξιμες καταθέσεις». Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι ορισμένοι καταθέτες, όπως δημόσιες αρχές ή άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν είναι επιλέξιμοι για προστασία των καταθέσεών τους. Η επιλογή αυτή του ενωσιακού νομοθέτη βασίζεται στο σκεπτικό ότι οι αναφερόμενοι καταθέτες διαθέτουν πολύ ευκολότερη πρόσβαση σε πληροφόρηση και πιστώσεις από ό,τι οι πολίτες, ενώ ο περιορισμένος αριθμός τους σε σύγκριση με τους λοιπούς καταθέτες, ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα σε περίπτωση περιέλευσης πιστωτικού ιδρύματος σε αδυναμία. Παρέχεται επίσης από το κείμενο της Οδηγίας η ευχέρεια στα κράτη μέλη να αποφασίζουν την κάλυψη των καταθέσεων των τοπικών αρχών με ετήσιο προϋπολογισμό που δεν υπερβαίνει τα 500.000 Ευρώ και καταθέσεων από ατομικά συνταξιοδοτικά προγράμματα και επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα μικρομεσαίων επιχειρήσεων¹¹⁰. Ωστόσο, ο Έλληνας νομοθέτης δεν συμπεριέλαβε στο προστατευτικό πλαίσιο τις ως άνω κατηγορίες.

Επιπλέον, στη διάταξη εισάγονται για πρώτη φορά νέες κατηγορίες εξαιρουμένων καταθέσεων, ήτοι οι καταθέσεις των οποίων η ταυτότητα κατόχου ή δικαιούχου δεν έχει επαληθευθεί, οι καταθέσεις των ταμείων κοινωνικής ασφάλισης και των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης και οι καταθέσεις του ΤΕΚΕ. Επισημαίνεται ότι παρά την προβλεπόμενη εξαίρεση

¹⁰⁹ Άρθρο 14 παρ. 1 του ν.3691/2008.

¹¹⁰ Άρθρο 5 παρ. 2 Οδηγίας 2014/59/ΕΕ.

ορισμένων κατηγοριών καταθέσεων, στο άρθρο 11 παρ. 8,10,11,12,13 του ν. 3746/2009¹¹¹, οι τελευταίες δεν περιλαμβάνονται στο κείμενο του νέου νόμου και ως εκ τούτου καλύπτονται από το ΤΕΚΕ.

VI. Ποσό αποζημίωσης

Το ανώτατο όριο αποζημίωσης που παρέχει το ΣΚΚ ανά καταθέτη ανέρχεται σε εκατό χιλιάδες ευρώ για κάθε πιστωτικό ίδρυμα που συμμετέχει στο ΤΕΚΕ, εκτός αν συντρέχει περίπτωση πρόσθετης προστασίας με Προσωρινά Υψηλά Υπόλοιπα¹¹². Το όριο αυτό ορίστηκε στην αρχή της χρηματοπιστωτικής κρίσης με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3714/2008 και προσδιορίζεται ανά καταθέτη ανά πιστωτικό ίδρυμα¹¹³. Αρχικά με τον ν. 2324/1995, με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ημεδαπή η Οδηγία 94/19/ ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, προβλεπόταν ως όριο κάλυψης των καταθέσεων τα είκοσι χιλιάδες ευρώ και ως μέγιστος χρόνος αποζημίωσης προς τους καταθέτες οι τρείς μήνες.

Για την αποφυγή καταστρατήγησης της διάταξης 9 παρ. 1 του ν.4370/2016 μέσω του ανοίγματος από τον ίδιο καταθέτη περισσότερων τραπεζικών λογαριασμών στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα καθιερώθηκε ο κανόνας για την κάλυψη των καταθέσεων «ανά καταθέτη ανά πιστωτικό ίδρυμα»¹¹⁴. Ειδικότερα, λαμβάνονται υπόψη και προστατεύονται βάσει της ανωτέρω αρχής οι καταθέσεις καταθετών που είτε δεν αναφέρονται ως δικαιούχοι του λογαριασμού είτε δεν είναι οι μόνοι δικαιούχοι του λογαριασμού. Το όριο αυτό εφαρμόζεται για κάθε καταθέτη του οποίου διαπιστώνεται η ταυτότητα. Επομένως, καλύπτεται το σύνολο των καταθέσεων κάθε καταθέτη

¹¹¹ Αφορούν καταθέσεις των νομικών προσώπων που είναι συνδεδεμένα, κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ. 5 του κ.ν. 2190/1920 με το συμμετέχον στο ΤΕΚΕ πιστωτικό ίδρυμα που περιέρχεται σε αδυναμία, καταθέσεις των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του περιερχόμενου σε αδυναμία πιστωτικού ιδρύματος, των καταθέσεων των μέτοχων με συμμετοχή άμεσα ή έμμεσα στο κεφάλαιο ανερχόμενη σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με πέντε τοις εκατό (5%) του μετοχικού του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου, καθώς και των προσώπων που είναι υπεύθυνα για τη διενέργεια του προβλεπόμενου στη νομοθεσία ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων του εν λόγω πιστωτικού ιδρύματος, καθώς και οι καταθέσεις των συγγενών έως δεύτερου βαθμού και των συζύγων των ανωτέρω προσώπων ή τρίτων που δρουν για λογαριασμό αυτών.

¹¹² Άρθρο 9 παρ. 1 ν. 4370/2016.

¹¹³ Μουσάς, Εγγύηση καταθέσεων και εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων. Όροι και προϋποθέσεις συμψηφισμού υποχρεώσεων δανειοληπτών προς αξιώσεις τους ως καταθετών από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων, ΧρηΔικ 2009, 203.

¹¹⁴ Γκόρτσος, σε : Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 395.

που τηρούνται στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα, ανεξαρτήτως του αριθμού αυτών, το νόμισμα και τον τόπο καταθέσεως εντός της ΕΕ¹¹⁵.

Στους κοινούς λογαριασμούς¹¹⁶, το τμήμα του λογαριασμού που αναλογεί σε κάθε καταθέτη θεωρείται ξεχωριστή κατάθεση. Για το λόγο αυτό, ο κάθε συνδικαιούχος που συμμετέχει σε καταθετικό λογαριασμό καλύπτεται από το ΤΕΚΕ μέχρι 100.000 ευρώ για το σύνολο των καταθέσεων που διαθέτει στην τράπεζα, εκτός αν συντρέχει περίπτωση πρόσθετης προστασίας. Στην περίπτωση που δεν υπάρχει ειδική πρόβλεψη ή δεν προκύπτει ποιο τμήμα της καταθέσεως αναλογεί σε κάθε καταθέτη, θεωρείται ότι η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό ανήκει στους δικαιούχους κατά ίσα μέρη¹¹⁷.

Για να γίνουν αντιληπτά τα ανωτέρω ως υποθέσουμε ότι ο καταθέτης Α διατηρεί στο πιστωτικό ίδρυμα Χ ένα λογαριασμό όψεως με υπόλοιπο 50.000 ευρώ, ένα κοινό λογαριασμό με τον Β ύψους 120.000 ευρώ και λογαριασμό όψεως στην τράπεζα Ψ με υπόλοιπο 40.000 ευρώ. Ο Α θα λάβει ως αποζημίωση για τους τραπεζικούς λογαριασμούς που διατηρεί στην τράπεζα Χ ύψους 100.000 ευρώ, καθώς δικαιούται ως ανώτατο όριο αποζημίωσης 100.000 ευρώ ανά πιστωτικό ίδρυμα, και 40.000 ευρώ για τον λογαριασμό στην τράπεζα Ψ. Ο Β θα αποζημιωθεί για 60.000 ευρώ.

Επιπλέον, σε καταθέσεις που τηρούνται για λογαριασμό άλλων προσώπων, από την εγγύηση καλύπτεται το άλλο αυτό πρόσωπο, εφόσον ορίζεται ή δύναται να οριστεί πριν από την ημερομηνία κατά την οποία μια κατάθεση καθίσταται μη διαθέσιμη¹¹⁸. Ενδεικτικά, σε περιπτώσεις λογαριασμών που τηρούν οι ΕΠΕΥ στο όνομά τους¹¹⁹, υπέρ των πελατών τους, εφόσον οι πελάτες μπορούν να οριστούν από την ΕΠΕΥ πριν την ημερομηνία που οι καταθέσεις καθίστανται μη διαθέσιμες, οι πελάτες της ΕΠΕΥ καλύπτονται για το μερίδιο που τους αναλογεί από τους λογαριασμούς αυτούς δυνάμει των νόμιμων ή συμβατικών ρυθμίσεων.

Κατά τη μεταφορά της Οδηγίας 2014/49/ΕΕ ο ημεδαπός νομοθέτης έκανε χρήση της παρεχόμενης σε αυτόν διακριτικής ευχέρειας και εισήγαγε μια εξαίρεση στο ελάχιστο επίπεδο προστασίας των καταθέσεων. Ειδικότερα, προστατεύονται καταθέσεις μέχρι του ποσού των τριακοσίων χιλιάδων ευρώ στην περίπτωση που αυτές προέρχονται αποδεδειγμένα από μία ή περισσότερες από τις κάτωθι δραστηριότητες, οι οποίες έχουν πιστωθεί σε λογαριασμούς καταθέσεων για περιορισμένο χρονικό διάστημα, ήτοι εντός ενός μήνα από την ημερομηνία που έλαβε χώρα η αντίστοιχη δραστηριότητα και η κατάθεση των χρημάτων συντελέστηκε έξι μήνες

¹¹⁵ Άρθρο 9 παρ. 1 του ν.4370/2016.

¹¹⁶ Άρθρο 3 παρ.1 σημ.22 του ν.4370/2016.

¹¹⁷ Άρθρο 10 παρ. 1 του ν.4370/2016.

¹¹⁸ Άρθρο 10 παρ. 1 του ν.4370/2016.

¹¹⁹ Άρθρο 3 παρ.1 σημ.26 του ν.4370/2016.

πριν από την ημερομηνία αδυναμίας του πιστωτικού ιδρύματος. Κατά την αιτιολογική έκθεση του νόμου η πρόβλεψη του ενός μήνα κρίθηκε σκόπιμη διότι αποτελεί τη συνήθη περίπτωση στατιστικά, εξασφαλίζεται μ' αυτόν τον τρόπο η συνάφεια μεταξύ συναλλαγής και η πίστωσης και αποφεύγεται το ενδεχόμενο επέκτασης της εξαιρετικής και προσωρινής προστασίας σε χρόνο μεταγενέστερο της συντελεσθείσης δραστηριότητας.

Τα Προσωρινά Υψηλά Υπόλοιπα υπολογίζονται μετά την εξάντληση του ορίου κάλυψης των 100.000 ευρώ και το πρόσθετο όριο αφορά το σύνολο των απαιτήσεων κάθε δικαιούχου. Συνεπώς, η μέγιστη αποζημίωση που δικαιούται να λάβει ένας καταθέτης ανέρχεται σε τετρακόσιες χιλιάδες ευρώ. Στις περιπτώσεις του κοινού λογαριασμού, το όριο των τριακοσίων χιλιάδων ευρώ θα εφαρμόζεται εις όφελος όλων των συνδικαιούχων ανεξάρτητα από τον καταθέτη ή το δικαιούχο τον οποίο αφορά η σχετική πίστωση και επί του συνόλου του υπολοίπου του λογαριασμού μετά την εξάντληση του ορίου των εκατό χιλιάδων ευρώ για κάθε συνδικαιούχο. Οι δικαιούχοι καταθέτες οφείλουν να υποβάλουν σχετικό αίτημα στο ΤΕΚΕ κατόπιν ανακοινώσεως του και εντός τριών μηνών από την ημερομηνία αδυναμίας του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να υπαχθούν στην αυξημένη προστασία¹²⁰.

Οι δραστηριότητες αυτές αφορούν¹²¹ :

- πώληση ή απαλλοτρίωση ιδιωτικής κατοικίας ή οικοπέδου, για το τίμημα ή την αποζημίωση που καταβάλλεται στον πωλητή που δεν ασχολείται κατ' επάγγελμα με αγοραπωλησίες ακινήτων, ή ιδιοκτήτη·
- καταβολή οφειλής μεταξύ συζύγων εφόσον το σχετικό ποσό έχει επιδικασθεί με δικαστική απόφαση και αφορά ποσό άνω των τριών χιλιάδων ευρώ·
- καταβολή εφάπαξ ή και περιοδικών παροχών λόγω αποζημίωσης·
- καταβολή αποζημίωσης λόγω λύσης της υπαλληλικής ή εργασιακής σχέσεως απασχόλησης·
- καταβολή αποζημίωσης στους προσωρινά κρατηθέντες, κρατηθέντες ή καταδικασθέντες, οι οποίοι εν συνεχεία αθωώθηκαν κατ' άρθρο 533 ΚΠΔ·
- καταβολή αποζημίωσης λόγω αναπηρίας ή λόγω σωματικής βλάβης που προκλήθηκε από αδικοπραξία·
- καταβολή ασφαλιστικών παροχών είτε από κοινωνική είτε από ιδιωτική ασφάλιση που αφορά ποσό άνω των τριών χιλιάδων ευρώ·

¹²⁰ Άρθρο 9 παρ. 5 και 11 παρ.9 του ν.4370/2016.

¹²¹ Άρθρο 9 παρ. 2 του ν.4370/2016.

- καταβολή αποζημίωσης σε κληρονόμους λόγω θανάτου του κληρονομούμενου ή από καταβολή ποσών που προκύπτουν λόγω κληρονομικής διαδοχής.

Για τον σκοπό υπολογισμού του καταβλητέου ποσού της αποζημίωσης τα πιστωτικά υπόλοιπα των λογαριασμών καταθέσεων συμψηφίζονται με τις πάσης φύσεως ανταπαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος κατά του δικαιούχου καταθέτη¹²², εφόσον και στην έκταση που έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές κατά ή πριν από την ημερομηνία αδυναμίας, σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 440 επ ΑΚ, τα στοιχεία που παρέχει στο ΤΕΚΕ ο εκκαθαριστής του πιστωτικού ιδρύματος και τις νομικές και συμβατικές διατάξεις που διέπουν τη συνολική σχέση μεταξύ του υπό εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος και του καταθέτη. Το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να ενημερώνει τους καταθέτες πριν από τη σύναψη της σύμβασης τόσο του τυχόν δανείου όσο και του ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού καθώς και για τις προϋποθέσεις συμψηφισμού.

Για τα ποσά των καταθέσεων που υπερβαίνουν τις 100.000 ευρώ και για τα οποία δεν συντρέχει περίπτωση πρόσθετης προστασίας με Προσωρινά Υψηλά Υπόλοιπα, όπως και για τα ποσά των καταθέσεων οι οποίες εξαιρούνται από την κάλυψη του ΤΕΚΕ, οι καταθέτες μπορούν να τα διεκδικήσουν από τον εκκαθαριστή της τράπεζας, από το ποσό που θα προκύψει από το προϊόν της εκκαθάρισης.

VII. Διαδικασία αποζημίωσης

Α) Η διαδικασία καταβολής αποζημίωσης ενεργοποιείται αφ' ης στιγμής μια κατάθεση καθίσταται μη διαθέσιμη κατά την ημερομηνία αδυναμίας της τράπεζας, οπότε και ενεργοποιείται η διαδικασία καταβολής αποζημίωσης¹²³. Οι καταθέσεις ενός πιστωτικού ιδρύματος θεωρούνται ως «μη διαθέσιμες» όταν συντρέχουν σωρευτικά δύο προϋποθέσεις¹²⁴. Αφενός οι απαιτητές καταθέσεις δε μπορούν να καταβληθούν, ολικά ή μερικά, σύμφωνα με τους νόμιμους και συμβατικούς όρους που τις διέπουν. Αφετέρου, η Τράπεζα της Ελλάδος με απόφασή της έχει διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα δεν φαίνεται προς το παρόν ικανό να επιστρέψει την κατάθεση, για λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική του κατάσταση,

¹²² Άρθρο 10 παρ. 1 ν.4370/2016.

¹²³ Άρθρο 11 παρ. 1 ν.4370/2016.

¹²⁴ Άρθρο 3 παρ. 1 σημ. 27 του ν.4370/2016.

και δεν προβλέπεται ότι το πιστωτικό ίδρυμα θα καταστεί ικανό στο προσεχές μέλλον ή έχει εκδοθεί απόφαση δικαστικής αρχής, η οποία βασιζόμενη σε λόγους που έχουν άμεση σχέση με την οικονομική κατάσταση του πιστωτικού ιδρύματος, έλαβε απόφαση με αποτέλεσμα την αναστολή του δικαιώματος των καταθετών να εγείρουν αξιώσεις έναντι του ιδρύματος.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι καταθέσεις ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι μη διαθέσιμες όταν το τελευταίο βρίσκεται σε κατάσταση χρηματοπιστωτικής κρίσης. Αντιθέτως, εάν η παύση πληρωμών οφείλεται σε περιστατικά ανωτέρας βίας ή εάν δοθεί παράταση του χρόνου εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων που προβλέπεται στο άρθρο 138 του ν. 4261/2014¹²⁵ τότε δεν ενεργοποιείται η διαδικασία καταβολής αποζημιώσεων από το ΤΕΚΕ.

Β) Μόλις κοινοποιηθεί στο ΤΕΚΕ η απόφαση της ΤτΕ ή της δικαστικής αρχής για την περιέλευση πιστωτικού ιδρύματος σε αδυναμία τότε καταρτίζει κατάλογο καταθετών με βάση τα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί από το πιστωτικό ίδρυμα.

Γ) Εντός είκοσι εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της αποφάσεως καθίστανται διαθέσιμα, με τον πλέον πρόσφορο τρόπο από τον εκκαθαριστή, προς το σύνολο των καταθετών, επικαιροποιημένα αντίγραφα με την κίνηση και τα υπόλοιπα του συνόλου των λογαριασμών τους στο υπό εκκαθάριση πιστωτικό ίδρυμα. Τα εν λόγω στοιχεία περιλαμβάνουν τις κινήσεις από την ημέρα αποστολής του τελευταίου αντιγράφου μέχρι την τελευταία ημέρα λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος ή τις κινήσεις των τελευταίων τριάντα (30) ημερών, εκτός από τις κινήσεις συναλλαγών σε εκκρεμότητα.

Δ) Εν συνεχεία το ΤΕΚΕ προβαίνει στους συμψηφισμούς¹²⁶ βάσει του άρθρου 10 παρ.4 του ν.4370/2016 και καθιστά διαθέσιμο το ποσό της αποζημίωσης εντός επτά εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία αδυναμίας, εκτός από τις περιπτώσεις που ένα πρόσωπο ενεργεί στο όνομα του αλλά για λογαριασμό τρίτου, οπότε η επταήμερη προθεσμία παρατείνεται στους τρεις μήνες από την ημερομηνία αδυναμίας¹²⁷. Η διαδικασία καταβολής αποζημίωσης

¹²⁵ Άρθρο 11 παρ. 2 ν.4370/2016.

¹²⁶ Για τον υπολογισμό του καταβλητέου ποσού της αποζημίωσης τα πιστωτικά υπόλοιπα των καταθέσεων συμψηφίζονται με τις ανταπαιτήσεις του πιστωτικού ιδρύματος κατά του δικαιούχου καταθέτη εφόσον αυτές έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες και απαιτητές κατά ή πριν την ημερομηνία αδυναμίας σύμφωνα με τα άρθρα 440 επ ΑΚ, τα στοιχεία που παρέχει στο ΤΕΚΕ ο εκκαθαριστής του πιστωτικού ιδρύματος και τις νομικές και συμβατικές διατάξεις που διέπουν τη συνολική σχέση μεταξύ του υπό εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος και του καταθέτη.

¹²⁷ Άρθρο 11 παρ. 4 του ν.4370/2016.

ανακοινώνεται από το ΤΕΚΕ μέσω έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου σε επαναλαμβανόμενη βάση και για διάστημα δεκαπέντε ημερών¹²⁸.

Η καταβολή αποζημίωσης δύναται να αναβληθεί όταν:

- η κατάθεση έχει δεσμευτεί από δικαστική διαταγή ή απόφαση έως τη χρονική στιγμή κατά την οποία το ΤΕΚΕ λαμβάνει γνώση της άρσης της δέσμευσης·
- η κατάθεση υπόκειται σε περιοριστικά μέτρα που έχουν επιβληθεί από εθνικές κυβερνήσεις ή διεθνή όργανα έως τη χρονική στιγμή κατά την οποία το ΤΕΚΕ λαμβάνει γνώση για την άρση των περιοριστικών μέτρων·
- το ποσό προς αποζημίωση αποτελεί μέρος του προσωρινού υψηλού υπολοίπου·
- το ποσό προς αποζημίωση πρέπει να καταβληθεί από το σύστημα εγγύησης καταθέσεων του κράτους - μέλους υποδοχής.

Με τον ν. 4370/2016 εισήχθη μια απόκλιση από τον έως τώρα κανόνα περί καταβολής της αποζημιώσεως μόνο σε ευρώ, καθώς πλέον η καταβολή των αποζημιώσεων διενεργείται στο νόμισμα της χώρας, όπου τηρείται ο λογαριασμός, ενώ σε περίπτωση τήρησης λογαριασμών σε νόμισμα διαφορετικό από αυτό της καταβολής αποζημίωσης εφαρμόζεται η συναλλαγματική ισοτιμία αναφοράς της ΕΚΤ που ισχύει κατά την ημερομηνία αδυναμίας¹²⁹.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι δεν καταβάλλεται αποζημίωση, όταν υφίσταται κάποιος αδρανής-μικρολογαριασμός. Αυτό συμβαίνει όταν τους τελευταίους 24 μήνες δεν έλαβε χώρα συναλλαγή¹³⁰ σχετική με την κατάθεση και η αξία της καταθέσεως είναι μικρότερη από το διοικητικό κόστος που θα προκαλούσε στο ΤΕΚΕ η καταβολή της αποζημίωσης αυτής. Τέλος, μετά την πάροδο πέντε (5) ετών από τη λήξη των κατά περίπτωση προθεσμιών για την έναρξη καταβολής των αποζημιώσεων, οι αξιώσεις των καταθετών έναντι του ΤΕΚΕ παραγράφονται¹³¹. Από της καταβολής της αποζημιώσεως το ΤΕΚΕ υποκαθίσταται στα δικαιώματα των αποζημιωθέντων καταθετών για ποσό ίσο προς τις πληρωμές του προς αυτούς στις διαδικασίες εκκαθάρισης και εξυγίανσης, όπου θα υπαχθεί αναγκαστικά το προβληματικό ίδρυμα¹³².

¹²⁸ Άρθρο 11 παρ. 14 του ν.4370/2016.

¹²⁹ Ως συναλλαγματική ισοτιμία αναφοράς της ΕΚΤ νοείται η συναλλαγματική ισοτιμία που καθορίζεται από την ΕΚΤ σε καθημερινή βάση με πληροφοριακό χαρακτήρα, καθώς δεν προορίζεται να χρησιμοποιηθεί για συναλλαγές στην αγορά.

¹³⁰ Ως συναλλαγή θεωρείται κάθε πραγματική συναλλαγή δικαιούχου καταθέτη ή τρίτου κατ' εντολή οποιουδήποτε δικαιούχου, όπως και κάθε αίτημα του δικαιούχου προς το πιστωτικό ίδρυμα για ενημέρωσή του σχετικά με το υπόλοιπο του καταθετικού του λογαριασμού. Η πίστωση των καταθέσεων με τόκους δε συνιστά συναλλαγή (άρθρο 11 παρ. 12 του ν.4370/2016).

¹³¹ Άρθρο 21 παρ. 2 του ν.4370/2016.

¹³² Ψυχομάνης (2016), 91.

VIII. Υποχρέωση πληροφόρησης ΤΕΚΕ

1. Υποχρέωση ενημέρωσης του ΤΕΚΕ από τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τις καταθέσεις

Το άρθρο 41 του ν. 4370/2016 απαριθμεί τα στοιχεία και τις πληροφορίες, τα οποία πρέπει να διατηρούνται επικαιροποιημένα και να υποβάλλονται από τα πιστωτικά ιδρύματα στο ΤΕΚΕ. Η απαρίθμηση είναι ενδεικτική και εκτός των στοιχείων για την προετοιμασία της καταβολής αποζημίωσης ή τη χρηματοδότηση μέτρων εξυγίανσης, τον καθορισμό των εισφορών, την τήρηση των διαθεσίμων του ΤΕΚΕ στα πιστωτικά ιδρύματα, την ορθή ενημέρωση των καταθετών, την διάκριση των καταθέσεων σε επιλέξιμες και εγγυημένες, την κατηγοριοποίηση των καταθετών, την παροχή πληροφόρησης σε εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές και τη στατική παρακολούθηση καταθέσεων και καταθετών, το ΤΕΚΕ δύναται να ζητεί και περαιτέρω στοιχεία για την εκπλήρωση του σκοπού του. Κατά την παροχή των εν λόγω στοιχείων από τα πιστωτικά ιδρύματα αίρεται το τραπεζικό απόρρητο έναντι του ΤΕΚΕ. Η λειτουργία των απαραίτητων συστημάτων, σύμφωνα με τις επιχειρησιακές και τεχνικές προδιαγραφές του ΤΕΚΕ, τα οποία και διασφαλίζουν τον εντοπισμό και την παρακολούθηση των λογαριασμών ανά καταθέτη, αποτελεί υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων. Τα ανωτέρω στοιχεία πρέπει να διαβιβάζονται στο ΤΕΚΕ εντός εβδομήντα δύο ωρών από την υποβολή σχετικού αιτήματός, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο αίτημα¹³³.

Τα πιστωτικά ιδρύματα αποστέλλουν στο ΤΕΚΕ στοιχεία εγγυημένων καταθέσεων της τελευταίας εργάσιμης ημέρας κάθε ημερολογιακού τριμήνου εντός είκοσι (20) ημερών. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου δύναται να τροποποιείται η συχνότητα και η προθεσμία υποβολής των εγγυημένων καταθέσεων. Η ΤτΕ ασκεί τον έλεγχο των υποβαλλόμενων από τα πιστωτικά ιδρύματα στοιχείων είτε αυτοβούλως στο πλαίσιο της εποπτικής της αρμοδιότητας είτε κατόπιν αιτήματος του ΤΕΚΕ

¹³³ Άρθρο 41 παρ.3 του ν. 4370/2016.

2. Υποχρέωση πληροφόρησης καταθετών από τα πιστωτικά ιδρύματα

Η πληροφόρηση των καταθετών αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την προστασία τους και γι' αυτό τον λόγο αναφέρεται ρητά στο άρθρο 44 του ν. 4370/2016. Τα πιστωτικά ιδρύματα που συμμετέχουν στο ΣΚΚ υποχρεούνται να παρέχουν στους υφιστάμενους και τους μελλοντικούς καταθέτες τις αναγκαίες πληροφορίες για τη συμμετοχή των πιστωτικών ιδρυμάτων στο ΤΕΚΕ πριν από τη σύναψη σύμβασης ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού και να τους ενημερώνουν σχετικά με την παρεχόμενη από το ΤΕΚΕ κάλυψη, τις ισχύουσες εξαιρέσεις από αυτήν, την έκταση και το ύψος της κάλυψης, καθώς και για το νόμισμα καταβολής της αποζημίωσης. Επιπλέον, η τράπεζα ενημερώνει τους καταθέτες πριν από τη σύναψη της σύμβασης τόσο του Δανείου όσο και του ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού ότι σε περίπτωση υποχρεώσεων του καταθέτη προς το πιστωτικό ίδρυμα ισχύουν οι προϋποθέσεις συμψηφισμού¹³⁴.

Στο αντίγραφο κίνησης του λογαριασμού παρέχεται επιβεβαίωση ότι οι καταθέσεις τους είναι «επιλέξιμες», όπως επίσης και στην αναφορά στο Ενημερωτικό Δελτίο, το οποίο παρέχεται στον καταθέτη τουλάχιστον ετησίως. Εάν ο καταθέτης χρησιμοποιεί διαδικτυακή τραπεζική, το Ενημερωτικό Δελτίο χρησιμοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα, με επιβεβαίωση από τον καταθέτη. Κατόπιν αιτήματος του καταθέτη οι πληροφορίες παρέχονται εγγράφως. Στο ενημερωτικό δελτίο αναφέρεται ο διαδικτυακός τόπος του ΤΕΚΕ, όπου περιλαμβάνονται οι απαραίτητες για τους καταθέτες πληροφορίες και ειδικότερα πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία και τους όρους της εγγύησης.

Το περιεχόμενο των πληροφοριών αυτών θα πρέπει να είναι ταυτόσημο για όλους τους καταθέτες, προς αποφυγή ύπαρξης αθέμιτου ανταγωνισμού. Η ανεξέλεγκτη, στο πλαίσιο διαφημίσεων, χρήση πληροφοριών για το επίπεδο κάλυψης και την εμπέλεια του ΤΕΚΕ θα μπορούσε να υπονομεύσει τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος ή να κλονίσει την εμπιστοσύνη των καταθετών. Επομένως, αναφορές για συμμετοχή του πιστωτικού ιδρύματος στο ΤΕΚΕ στις διαφημίσεις θα πρέπει να περιορίζονται σε σύντομη απλή μνεία των καταθέσεων και των δικαιωμάτων τους.

Τέλος, στο πλαίσιο της πληροφόρησης των καταθετών καθ' οιονδήποτε τρόπο τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να καθιστούν σαφές ότι η κάλυψη του ΤΕΚΕ δεν είναι απεριόριστη. Επίσης, οφείλουν να ενημερώνουν άμεσα τους καταθέτες σε περίπτωση εταιρικών

¹³⁴ Πρβλ. άρθρο 10 παρ. 4 του ν. 4370/2016.

πράξεων που επηρεάζουν ένα πιστωτικό ίδρυμα, όπως συγχώνευσης, μετατροπής ή παρόμοιας εταιρικής πράξης) ή αποχώρησης ή αποκλεισμού του πιστωτικού ιδρύματος από το ΤΕΚΕ.

ΙΧ. Η πρόταση κανονισμού για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συστήματος ασφάλισης καταθέσεων

Όπως αναλύθηκε ανωτέρω η ασφάλιση καταθέσεων παραμένει μέχρι στιγμής ένα εθνικό ζήτημα λόγω της ασφάλισης των καταθέσεων από εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων, με αποτέλεσμα τα τελευταία να είναι ευάλωτα σε μεγάλες τοπικές διαταραχές και οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών να εξακολουθούν να είναι εκτεθειμένοι σε κινδύνους που διατρέχει ο τραπεζικός τους τομέας. Τον Ιούνιο του 2015, η έκθεση των πέντε Προέδρων για την Ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης¹³⁵ τόνισε ότι ένα ενιαίο τραπεζικό σύστημα μπορεί να είναι πράγματι ενιαίο μόνο εάν η εμπιστοσύνη στην ασφάλεια των τραπεζικών καταθέσεων είναι η ίδια ανεξάρτητα από το κράτος μέλος στο οποίο λειτουργεί μια τράπεζα.

Περαιτέρω το ισχύον σύστημα εμποδίζει την πλήρη πραγμάτωση των οφελών της εσωτερικής αγοράς και της τραπεζικής ένωσης και δυνητικά επηρεάζει αρνητικά την εμπιστοσύνη των καταθετών και το δικαίωμα εγκατάστασης των πιστωτικών ιδρυμάτων και των καταθετών. Επιπλέον, είναι ορατός ο αυξανόμενος κίνδυνος κατακερματισμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς η πτώχευση μιας τράπεζας συγκριτικά μεγάλης σε σχέση με τον εθνικό τραπεζικό τομέα ή η ταυτόχρονη πτώχευση ενός τμήματος του εθνικού τραπεζικού τομέα μπορεί να καταστήσει τα εθνικά ΣΕΚ ευάλωτα σε μεγάλες τοπικές διαταραχές, ακόμη και με τους μηχανισμούς πρόσθετης χρηματοδότησης. Οι διαφορές αυτές μεταξύ των εθνικών κανόνων ενδέχεται να δημιουργήσουν εμπόδια στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και να προκαλέσουν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Σε έναν τραπεζικό τομέα με υψηλό βαθμό ενοποίησης, κρίνεται απαραίτητη η ομοιομορφία κανόνων και προσεγγίσεων για να εξασφαλιστεί ένα σταθερό και αξιόπιστο επίπεδο προστασίας των καταθετών σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ. Θα ήταν άλλωστε παράδοξο το σχήμα αφενός τα πιστωτικά ιδρύματα να

¹³⁵ [Completing Europe's Economy and Monetary Union](#).

εποπτεύονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την ΕΚΤ μέσω του συσταθέντος Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, αφετέρου κατά το χρόνο που αυτά έχουν καταστεί μη βιώσιμα να υφίσταται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση της τραπεζικής κρίσης μέσω του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης, αλλά εν τέλει το κόστος χρηματοδότησης των τραπεζών για την εγγύηση των καταθέσεων να παραμένει σε εθνικό επίπεδο¹³⁶.

Έτσι τον Νοέμβριο του 2015 ωρίμασαν οι συνθήκες ώστε να υποβληθεί από την Επιτροπή πρόταση για την έκδοση Κανονισμού¹³⁷ «για τη σύσταση ενός Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασφάλισης Καταθέσεων» (ΕΣΑΚ). Ο προταθείς Κανονισμός, νομική βάση του οποίου θα αποτελέσει το άρθρο 114 ΣΛΕΕ, θα εφαρμόζεται σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης που αποδέχονται καταθέσεις¹³⁸. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ) θα αποτελείται από τα εθνικά συστήματα ασφάλισης καταθέσεων και ένα ευρωπαϊκό ταμείο ασφάλισης καταθέσεων (European Deposit Insurance Fund), το οποίο θα συσταθεί σταδιακά σε τρεις φάσεις χρηματοδοτούμενο αποκλειστικά από εισφορές των πιστωτικών ιδρυμάτων συμμετέχοντα στα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων. Μέσω της υλοποίησης της τροποποίησης Κανονισμού 806/2014/ΕΕ θα επιτευχθεί ευρύτερη διασπορά των κινδύνων, γεγονός που θα ενισχύει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα όχι μόνο στο οικείο κράτος μέλος αλλά και σε άλλα συμμετέχοντα και μη συμμετέχοντα κράτη μέλη, περιορίζοντας τα πιθανά φαινόμενα μετάδοσης του κινδύνου¹³⁹.

Το ΕΣΑΚ θα πρέπει να εξελιχθεί σταδιακά από σύστημα ανασφάλισης σε πλήρως αμοιβαιοποιημένο σύστημα συνασφάλισης μετά από ορισμένα έτη.

Πιο αναλυτικά τα στάδια υλοποίησης του ΕΣΑΚ είναι¹⁴⁰ :

α) Το στάδιο της ανασφάλισης¹⁴¹ : θα διαρκέσει από 3 Ιουλίου 2017 μέχρι τις 2 Ιουλίου 2020. Στο χρονικό αυτό διάστημα, αν απαιτηθεί η ενεργοποίηση του συστήματος εγγύησης καταθέσεων για την αποζημίωση καταθετών, τότε το εθνικό ταμείο ασφάλισης καταθέσεων εισφέρει το σύνολο των συγκεντρωθέντων πόρων του καθώς και ποσό των ύστερων εισφορών, το οποίο δύναται να συγκεντρωθεί εντός τριών εργάσιμων ημερών από τη λήψη της απόφασης

¹³⁶ «*The current architecture of the banking union is incomplete and creates an asymmetric situation in which a common framework is established for supervision and resolution, but not for deposit protection*», [Financial Integration in Europe, April 2016 – Preface](#), 38.

¹³⁷ [Πρόταση για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

¹³⁸ «Το τραπεζικό σύστημα μπορεί να είναι πραγματικά ομοιόμορφο μόνο αν ο βαθμός εμπιστοσύνης στην ασφάλεια των τραπεζικών καταθέσεων είναι εξίσου υψηλός σε όλα τα κράτη μέλη», Γνώμη της ΕΚΤ της 20ής Απριλίου 2016 σχετικά με πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 806/2014.

¹³⁹ Αιτιολογική Έκθεση Πρότασης για την Τροποποίηση του Κανονισμού 806/2014.

¹⁴⁰ *Γκόττσορς /Λιβαδά*, Τρέχουσες Εξελίξεις Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, ΧρηΔικ 2015, 365-367.

¹⁴¹ Άρθρα 41 α- 41γ [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014](#)

για την ειδική εκκαθάριση του ιδρύματος. Σε περίπτωση μη επάρκειας των εθνικών κεφαλαίων το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΤΑΚ) καλύπτει το 20% του εναπομείναντος ποσού που πρέπει να καταβληθεί, ενώ το υπόλοιπο 80% καλύπτεται από το εθνικό σύστημα είτε μέσω εκ των προτέρων καταβεβλημένες εισφορές είτε μέσω δανείου. Επομένως το ΕΤΑΚ καλύπτει έως το 20% της συνολικής ζημίας¹⁴². Σε περίπτωση εξυγίανσης μη βιώσιμου πιστωτικού ιδρύματος θα προβλεφθεί αντίστοιχη διαδικασία. Άξιο λόγου είναι το γεγονός ότι το εθνικό σύστημα ασφάλισης καταθέσεων θα απολαμβάνει τις ανωτέρω εγγυήσεις μόνο εφόσον έχει συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις για τη διατήρηση ορισμένου ύψους ιδίων κεφαλαίων.

β) Το στάδιο της συνασφάλισης¹⁴³ : με χρονική διάρκεια από 3 Ιουλίου 2020 έως 2 Ιουλίου 2024. Κατά τη φάση αυτή το ΕΣΑΚ θα αναλαμβάνει σταδιακά¹⁴⁴ το μεγαλύτερο μέρος των ζημιών που τυχόν θα υφίστανται τα εθνικά συστήματα εγγύησης καταθέσεων σε περίπτωση πιθανής αποζημίωσης των καταθετών ή εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος.

γ) Το στάδιο της πλήρους ασφάλισης¹⁴⁵ : από 3 Ιουλίου 2024 το ΕΤΑΚ θα καταστεί αποκλειστικά υπεύθυνο για την καταβολή του απαιτούμενου ποσού για σκοπούς αποζημίωσης καταθετών ή συνεισφοράς στην εξυγίανση πιστωτικών ιδρυμάτων.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το ΕΤΑΚ θα συσταθεί άμεσα και θα δημιουργηθεί σταδιακά σε ένα ορίζοντα χρόνου οκταετίας με τη χρήση εκ των προτέρων συνεισφορών του τραπεζικού τομέα. Το μέγεθός του ταμείου εκτιμάται ότι θα ανέρχεται στο 0,8 % των καλυπτόμενων καταθέσεων όλων των πιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ένωσης. Η ετήσια συνεισφορά του τραπεζικού τομέα θα ανέρχεται περίπου στο 12,5% του ποσού στόχου που θα καταβάλλεται στο αντίστοιχο εθνικό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων και το ΕΣΑΚ, μέχρι το ταμείο να φθάσει το 0,8% όλων των καλυπτόμενων καταθέσεων στην τραπεζική ένωση. Αυτό συνεπάγεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα οφείλουν να καταβάλουν πρόσθετες συνεισφορές ασφάλισης των καταθέσεων στο ΕΣΑΚ, αλλά ότι μέρος των απαιτούμενων καταβολών τους στο εθνικό σύστημα εγγύησης των καταθέσεων θα αποδίδεται σε αυτό.

¹⁴² Βλ. αναλυτικά *Γκόρτσος*, Οι πηγές του ευρωπαϊκού τραπεζικού δικαίου και η επίδραση τους στη διαμόρφωση του ελληνικού δημόσιου τραπεζικού δικαίου σε: *Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 119.

¹⁴³ Άρθρα 41 δ- 41ζ [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014](#)

¹⁴⁴ Από τις 3 Ιουλίου 2020 έως 2 Ιουλίου 2021 το εθνικό ταμείο εγγύησης καταθέσεων θα καλύπτει το 80 % του απαιτούμενου ποσού και το ΕΤΑΚ το 20%, από 3 Ιουλίου 2021 έως 2 Ιουλίου 2021 τα ποσοστά θα μεταβληθούν αντιστοίχως σε 60% και 40%, το διάστημα 3 Ιουλίου 2022 έως 2 Ιουλίου 2023 τα ποσοστά θα αντιστραφούν και στο τελικό στάδιο 3 Ιουλίου 2023 έως 2 Ιουλίου 2024 το εθνικό ταμείο θα καλύπτει το 20% και το ΕΤΑΚ το 80%.

¹⁴⁵ Άρθρο 41 η [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014](#).

Όσον αφορά τις συνεισφορές των τραπεζών αυτές θα υπολογίζονται σε συνάρτηση με το προφίλ κινδύνου της κάθε τράπεζας και των καλυπτόμενων καταθέσεων¹⁴⁶. Ο βαθμός κινδύνου¹⁴⁷ προσδιορίζεται σε εθνικό επίπεδο κατά τη φάση της ανασφάλισης και σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε σύγκριση με όλες τις τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών, αρχής γενομένης από τη φάση της συνασφάλισης. Επιπλέον, κατά τα πρώτα τρία έτη, οι συνεισφορές του ΕΣΑΚ στις περιπτώσεις αποπληρωμής ή εξυγίανσης θα περιορίζονται στο 20% του αρχικά σκοπούμενου ποσού¹⁴⁸. Το ποσό αυτό θα αυξάνεται σταδιακά έως ότου να φθάσει το 100% από το 2024 και μετά.

Η διαχείριση του ΕΤΑΚ θα ανατεθεί στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης¹⁴⁹, το οποίο είναι το κύριο όργανο για τη λήψη αποφάσεων του Ενιαίου Μηχανισμού Εξυγίανσης. Η λύση αυτή επιλέχθηκε με το σκεπτικό ότι η διαχείριση των τραπεζικών κρίσεων θα είναι ταχύτερη και αποτελεσματικότερη¹⁵⁰. Επιπρόσθετα με την διοίκηση του ΕΣΑΚ από ανεξάρτητο όργανο της Ένωσης (Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης) θα προστατεύεται από πολιτικές επιρροές και θα διασφαλίζει την πρόσβαση όλων των ΣΕΚ στο ΕΤΑΚ επί ίσοις όροις.

Τέλος, οι εισφορές θα πρέπει να εισπράττονται απευθείας από τις τράπεζες για τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ασφάλισης Καταθέσεων. Το Ενιαίο Συμβούλιο θα συγκεντρώνει τις εισφορές και θα διαχειρίζεται το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων, ενώ εθνικά ΣΕΚ θα συνεχίσουν να συγκεντρώνουν τις εισφορές των κρατών μελών και να διαχειρίζονται τα εθνικά κονδύλια.

¹⁴⁶ Άρθρο 74 γ [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

¹⁴⁷ Άρθρο 41 γ παρ.66 [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

¹⁴⁸ Άρθρο 74β [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

¹⁴⁹ Άρθρο 1 [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

¹⁵⁰ Αιτ. σκ. 11 [Πρότασης για την τροποποίηση Κανονισμού 806/2014.](#)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΩΣ ΤΡΙΤΗΣ

I. Το τραπεζικό απόρρητο

1. Το γενικό τραπεζικό απόρρητο

Προκειμένου να αναλυθεί η δυνατότητα κατασχέσεως τραπεζικών λογαριασμών, είναι απαραίτητο να γίνουν κάποιες παρατηρήσεις σχετικές με το τραπεζικό απόρρητο, το οποίο εντάσσεται στην υποχρέωση εχεμύθειας που υπέχει η τράπεζα απέναντι στον πελάτη, που με την σειρά της απορρέει από τη γενικότερη υποχρέωση προστασίας και από τη συναλλακτική σχέση μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Συγκεκριμένα, στις τράπεζες περιέρχεται πλήθος πληροφοριών αναφορικά με την περιουσιακή κατάσταση των συναλλασσόμενων με αυτές πελατών (π.χ. πληροφορίες σχετικά με την φερεγγυότητά τους) ή και με άλλες σχέσεις που αφορούν την προσωπική και οικογενειακή τους κατάσταση. Ως εκ τούτου, αποτελεί διεθνώς αναγνωρισμένο κανόνα ότι οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση να μην ανακοινώνουν τις πληροφορίες που περιέρχονται σε αυτές από την επαφή τους με τους πελάτες σε τρίτους¹⁵¹.

Ως τραπεζικό απόρρητο νοείται η υποχρέωση της τράπεζας απέναντι στον πελάτη της να σιωπά για τις προσωπικές και οικονομικές υποθέσεις του, που γίνονται γνωστές σε αυτή από την άσκηση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας¹⁵². Το τραπεζικό περιεχόμενο με το ως άνω περιεχόμενο είναι γνωστό ως «γενικό τραπεζικό απόρρητο» και καταλαμβάνει το σύνολο των τραπεζικών εργασιών. Αντικείμενο του τραπεζικού απορρήτου είναι όλα εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που ο εκάστοτε πελάτης επιθυμεί να μείνουν κρυφά. Εκτός από τα γεγονότα που αφορούν τις οικονομικές και προσωπικές υποθέσεις του πελάτη, ίδιας μεταχείρισης τυγχάνουν και οι αξιολογικές κρίσεις, αφού και αυτές βασίζονται σε ορισμένα γεγονότα, τα οποία έτσι αποκαλύπτονται κατά παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου¹⁵³.

¹⁵¹ Μικρουλέα, Σχέσεις τράπεζας και πελάτη σε: *Ρόκας/Γκόρτσος/Μικρουλέα/Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, 2016³, 475.

¹⁵² *Ψυχομάνης* (2016), 116.

¹⁵³ Κουτσούκης, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, 1994, 64.

Για τον προσδιορισμό του λαμβάνεται υπ' όψιν η πραγματική βούληση του πελάτη και όταν αυτή δεν είναι αντιληπτή, αναζητείται η εικαζόμενη βούληση και επικουρικά το αντικειμενικό του συμφέρον. Εν αμφιβολία, στην υποχρέωση τήρησης τραπεζικού απορρήτου εμπíπτουν όλα τα περιστατικά που πληροφορείται η τράπεζα από τη σχέση της με τον πελάτη κατά το προσυμβατικό, συμβατικό αλλά και μετασυμβατικό στάδιο¹⁵⁴. Στην υποχρέωση τήρησης τραπεζικού απορρήτου υπάγεται και το δικαίωμα του πιστωτικού ιδρύματος να αρνηθεί σε τρίτους την παροχή πληροφοριών για τις οικονομικές σχέσεις του πελάτη.

Η υποχρέωση τήρησης τραπεζικού απορρήτου πηγάζει από διατάξεις τόσο του κοινού όσο και του συνταγματικού δικαίου αλλά και από την ίδια τη συμβατική σχέση της Τράπεζας και του πελάτη. Ειδικότερα, η θεωρία δέχεται ότι το τραπεζικό απόρρητο συνιστά εκδήλωση της οικονομικής ελευθερίας του άρθρου 5§1 Σ¹⁵⁵, ενώ μέρος της επιστρατεύει και τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 2§1 και 9§1 Σ για τη θεμελίωσή του¹⁵⁶. Επιπροσθέτως, το απόρρητο αποτελώντας στοιχείο της προσωπικότητας προστατεύεται αστικώς από το άρθρο 57 ΑΚ αλλά και ποινικώς, ως πτυχή της υποχρέωσης τηρήσεως επαγγελματικής εχεμύθειας από το άρθρο 371 ΠΚ. Ακόμη, ως αυτοτελή παρεπόμενη υποχρέωση της Τράπεζας πηγάζουσα από τη συμβατική της σχέση με τον πελάτη, το γενικό τραπεζικό απόρρητο απορρέει και από την υποχρέωση τηρήσεως καλής πίστης του άρθρου 288 ΑΚ.

Πάντως, το τραπεζικό απόρρητο είναι δεκτικό ολικής ή μερικής παραίτησης, εφόσον όμως η πρόθεση για παραίτηση συνάγεται κατά τρόπο που δεν επιδέχεται αμφιβολία. Το τραπεζικό απόρρητο αίρεται επίσης όταν υπάρχει σχετική νομοθετική πρόβλεψη. Στην περίπτωση που το τραπεζικό απόρρητο έρχεται σε σύγκρουση με την αξίωση τρίτων για πληροφόρηση τότε η λύση επέρχεται μέσω της στάθμισης των συγκρουόμενων συμφερόντων. Κατά κανόνα, το τραπεζικό απόρρητο υποχωρεί και έναντι ελεγκτικών (ιδίως έναντι της ΤτΕ), δικτικών και φορολογικών αρχών¹⁵⁷. Ιδίως πρόσωπα που για λογαριασμό της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν λάβει γνώση πληροφοριών που αφορούν λογαριασμούς πελατών σε ελεγχθείσες από αυτά τράπεζες, υποχρεούνται σε τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου. Σε κάθε περίπτωση είναι αμφίβολο αν οι τράπεζες έχουν το δικαίωμα να παρέχουν μέσω κεντρικών ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφόρησης, με τις οποίες είναι συνδεδεμένες, όπως η «Τράπεζα συστημάτων και πληροφοριών ΑΕ Τειρεσίας», πληροφορίες σχετικά με τη φερεγγυότητα και

¹⁵⁴ Κουτσούκης, Πρακτικά ζητήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, ΕΤρΑξΧρΔ 1996,666.

¹⁵⁵ Ψυχομάνης, Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Τεύχος Ι, 2008⁵, 45-46· Βελέντζας, (2004), 328.

¹⁵⁶ Τριανταφυλλάκης, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, 1445.

¹⁵⁷ Μικρουλέα σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά (2016³), 476.

γενικότερα τη συνεπή ή μη συμπεριφορά πελατών τους χωρίς τη συναίνεσή τους, αν και η παροχή τέτοιων υπηρεσιών ρητά αναφέρεται στον κατάλογο των τραπεζικών δραστηριοτήτων του άρθρου 11 παρ. 1 στοιχ. Ιγ' ν. 3061/2007.

2. Το ειδικό απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων

Ο Έλληνας νομοθέτης προκειμένου να δημιουργήσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης και να προσελκύσει τις ιδιωτικές καταθέσεις στις Τράπεζες, θέσπισε με το ν.δ. 1059/1971 το λεγόμενο ειδικό τραπεζικό απόρρητο καθιερώνοντας παράλληλα ποινικές συνέπειες σε περίπτωση παραβιάσεως του¹⁵⁸. Με το νόμο αυτό ορίσθηκε ότι οι κάθε μορφής καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών στα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι απόρρητες (άρθρο 1 εδ. 1) και τυχόν παράβαση των διατάξεων του νόμου είναι αξιόποινη¹⁵⁹. Κάνοντας λόγο ο νόμος για καταθέσεις κάθε μορφής, γίνεται δεκτό ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων καλύπτει κάθε σύμβαση καταθέσεως υπό τη μορφή της ανώμαλης παρακαταθήκης, είτε πρόκειται για χρήματα είτε για άλλες κινητές αξίες¹⁶⁰.

Στην έννοια της καταθέσεως εμπίπτει κατ' αρχήν η κατάθεση χρημάτων δίχως να ενδιαφέρει ο τύπος και η μορφή της, εάν δηλαδή είναι σε ευρώ ή συνάλλαγμα, σε ατομικό ή κοινό λογαριασμό, ταμειυτηρίου, όψεως ή επί προθεσμία, ελεύθερες ή δεσμευμένες, σε τρεχούμενο λογαριασμό, καταθέσεις υπέρ τρίτου συμπεριλαμβανομένων των εμβασμάτων, καθώς και οι καταθέσεις υπέρ διαφόρων εξαγωγών από επιστροφές ή χρηματικές επιδοτήσεις. Περαιτέρω στην έννοια των καταθέσεων εμπίπτουν και οι καταθέσεις αξιών, όπως μετοχών, τίτλων εις διαταγήν, ομολογιών ή άλλων χρεωγράφων¹⁶¹.

Οι κάθε μορφής καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα είναι απόρρητες, οι δε υπάλληλοι ή διευθυντές τραπεζών που παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τραπεζικές καταθέσεις πελατών τους τιμωρούνται με φυλάκιση. Το αξιόποινο της παράβασης δεν αίρεται με τη συναίνεση του

¹⁵⁸ Γέσιου- Φαλιτσή, Η οικονομική έννομη τάξη, Τόμος IV, 2009, 501. Κατά τον Ψυχομάνη το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δε συνιστά «ειδικό» τραπεζικό απόρρητο καθώς από πλευράς περιεχομένου καμία ιδιαιτερότητα ή ειδικότητα δεν έχει έναντι της επαγγελματικής εχεμύθειας ή του υπηρεσιακού και του τραπεζικού εν γένει απορρήτου βλ. Ψυχομάνης, Η κατάσχεση των καταθέσεων, Αρμ 2002, 987.

¹⁵⁹ Ψυχομάνης (2008⁵), 58.

¹⁶⁰ Χριστοδούλου, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατάσχετου κατά το νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, ΔΕΕ 1998, 234· Βελέντζας (2004), 329 και 337.

¹⁶¹ Ψυχομάνης (2008⁵), 59.

πελάτη, τα όργανα δε και οι υπάλληλοι των τραπεζών δεν εξετάζονται ως μάρτυρες σχετικά με τις καταθέσεις πελατών σε πολιτική ή ποινική δίκη.

Στο ν.δ. 1059/1971 και σε μεταγενέστερες τροποποιήσεις του προβλέφθηκαν και οι ειδικές περιπτώσεις άρσεως του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, πάντα υπό εξαιρετικά αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις. Οι λόγοι για τους οποίους αίρεται το απόρρητο των καταθέσεων αφορούν κυρίως την προστασία του κοινωνικού συνόλου από ιδιαίτερης βαρύτητας εγκληματικές πράξεις, τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος και τη διασφάλιση της εφαρμογής των χρηματοπιστωτικών κανόνων, τη διευκόλυνση του έργου των φορολογικών Αρχών, καθώς και την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων, τα οποία κρίνονται από τον νομοθέτη άξια προστασίας¹⁶².

II. Η κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων εις χείρας της τράπεζας πριν και μετά τη θέσπιση του άρθρου 24 ν.2915/2001

1. Το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων κατά τη νομολογία

Η κατοχύρωση του απορρήτου των καταθέσεων με το ν.δ. 1059/1971 προκάλεσε επί μακρό χρονικό διάστημα τη διαφωνία ανάμεσα στον νομικό κόσμο σχετικά με το αν είναι δυνατή η κατάσχεση τραπεζικής καταθέσεως στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης. Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων δεν απαγορεύθηκε ποτέ ρητά από τον Έλληνα νομοθέτη¹⁶³. Από τη θέση σε ισχύ του ν.δ. 1059/1971, δύο αποφάσεις Ολομέλειας του Αρείου Πάγου έκαναν σαφή την πρόθεση του Ανώτατου Ακυρωτικού της χώρας για αδυναμία κατασχέσεως εις χείρας της Τράπεζας των καταθέσεων του οφειλέτη λόγω του απορρήτου αυτών, ενώ η πλειοψηφία της

¹⁶²Βλ. αναλυτικά τις περιπτώσεις άρσεως του ειδικού τραπεζικού απορρήτου σε *Μικρουλέα σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά (2016³)*, 477 επ.

¹⁶³Πρβλ. τις διατάξεις των άρθρων 87 επ. του ν.δ. της 17ης Ιουλίου 1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών», που αναφέρονται στη δυνατότητα «κατασχέσεως χρημάτων ή χρεωγράφων παρ' ανωνύμου εταιρία ως τρίτη ...», όσο και η διάταξη του άρθρου 4 του ν. 5368/1932, που επιτρέπει ρητά την κατάσχεση καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό.

θεωρίας διακήρυτε ότι το απόρρητο δεν συνεπάγεται και το ακατάσχετο αυτών, επιστρατεύοντας σωρεία επιχειρημάτων.

Ειδικότερα, η ΟΛΑΠ 1224/1975¹⁶⁴, η οποία εξ αφορμής της επιβολής συντηρητικής κατασχέσεως τραπεζικής καταθέσεως εις χείρας της Τραπέζης της Ελλάδος ως τρίτης, ερμηνεύοντας τις διατάξεις του ν.δ.1059/1971, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι απαγορεύεται επί ποινή φυλάκισης στους εκπροσώπους και υπαλλήλους των ελληνικών τραπεζών να παρέχουν σε οποιονδήποτε τρίτο είτε δικαστικώς είτε εξωδίκως πληροφορίες σχετικά με καταθέσεις πελατών τους λόγω του απόρρητου χαρακτήρα αυτών¹⁶⁵. Κατ' αυτόν τον τρόπο, απαγορεύτηκε σε ελληνική τράπεζα να προβεί στην υπό του άρθρου 985 ΚΠολΔ. προβλεπόμενη δήλωση ύπαρξης διαθεσίμων, σε περίπτωση κατασχέσεως εις χείρας της, ως τρίτης, τραπεζικής καταθέσεως. Εξ' αυτού έπεται ότι ούτε η παράλειψη της δηλώσεως αυτής (εντός οκτώ ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου εγγράφου, ενώπιον της γραμματείας του Ειρηνοδικείου του τόπου της κατοικίας εκείνου που δηλώνει) ισοδυναμεί με αρνητική δήλωση κατ' άρθρο 985 παρ.3 ΚΠολΔ ούτε ο κατάσχων δανειστής δικαιούται να ασκήσει ανακοπή κατ' αυτής της δηλώσεως (986 ΚΠολΔ), άρα ο επισπεύδων δανειστής δεν δύναται να ζητήσει και αποζημίωση από την παράλειψη της δηλώσεως περί της ύπαρξης διαθεσίμων. Συνεπώς, η κατάσχεση τραπεζικής καταθέσεως εις χείρας τρίτου είναι ανεπίτρεπτη και άκυρη, απενεργοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την εκ του νόμου υποχρέωση της τράπεζας ως τρίτης τόσο να καταβάλει στο δανειστή, που επέβαλε την κατάσχεση, το ποσό για το οποίο έγινε η επίδικη κατάσχεση όσο και να γνωστοποιήσει στο δανειστή εάν έχει επιβληθεί εις χείρας της άλλη κατάσχεση με μνεία του κατάσχοντος δανειστή και του ποσού για το οποίο έγινε η κατάσχεση¹⁶⁶.

Η πολύ σημαντική απόφαση ΟΛΑΠ 3/1993¹⁶⁷, ακολουθώντας την ίδια συλλογιστική με την ΟΛΑΠ 1224/1975, θεωρεί ότι η παροχή πληροφοριών από την τράπεζα περί του ύψους υπολοίπου καταθέσεων πελάτη της σε δανειστή εμπίπτει στις περί προστασίας του τραπεζικού

¹⁶⁴ ΟΛ ΑΠ 1224/1975, ΝοΒ 1976, 188 επ.

¹⁶⁵ Σύμφωνα με το κείμενο της απόφασης: «Εξαιρουμένων των υπό του νόμου ρητώς μνημονευομένων ως ανωτέρω δύο περιπτώσεων απαγορεύεται επί ποινή φυλάκισεως εις τους εκπροσώπους και υπαλλήλους των Ελληνικών Τραπεζών να παρέχουν καθ' οιονδήποτε τρόπον είτε εξωδίκως είτε ενώπιον δικαστηρίου οιαδήποτε πληροφορίαν περί των παρ' αυταίς καταθέσεων, χαρακτηριζομένων ως απορρήτων, και συναινούντος έτι του καταθέτου. Απαγορεύεται συνεπώς εις την Ελληνικήν Τράπεζαν όπως προβή και εις την υπό του άρθρου 985 ΚΠολ. προβλεπομένην δήλωσιν εν περιπτώσει κατασχέσεως εις χείρας της ως τρίτης τραπεζικής καταθέσεως, εξ ου έπεται ότι ούτε η παράλειψης της δηλώσεως ταύτης εξομοιούται προς αρνητικήν δήλωσιν κατά την § 3 του αυτού άρθρου, ούτε ο κατασχών δικαιούται να ασκήση κατ' αυτής ανακοπήν συμφώνως προς το άρθρο 986, μη εφαρμοζομομένων ούτω των διατάξεων των άρθρων τούτων επί κατασχέσεως τραπεζικής καταθέσεως εις χείρας Ελληνικής Τραπέζης ως τρίτης, της τοιαύτης κατασχέσεως ούτης πλέον ανεπιτρέπτου και ως εκ τούτου ακύρου».

¹⁶⁶ Ψυχομάνης, Αρμ 2002, 987 επ.

¹⁶⁷ ΟΛ ΑΠ 3/1993, ΕλλΔνη 1993, 14.

απορρήτου διατάξεις, έστω και αν λαμβάνει τη μορφή αρνητικής δηλώσεως¹⁶⁸. Με άλλα λόγια, τυχόν άρνηση της τράπεζας να προβεί στη δήλωση αυτή ή έστω παράλειψή της δεν συνιστά αρνητική δήλωση, άρα δεν είναι δεκτική ανακοπής κατ' άρθρον 986 ΚΠολΔ. Επιπρόσθετα, κρίνει ότι καταργήθηκε σιωπηρά και η διάταξη του άρθρου 4 ν.5638/1932 για το επιτρεπτό της κατασχέσεως καταθέσεως σε κοινό λογαριασμό και συμπληρώνει τη σχετική επιχειρηματολογία διατεινόμενη ότι οι απαγορευτικές της κατασχέσεως διατάξεις, όπως η του ν.δ.1059/71, δεν αντίκεινται στη διάταξη 20 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975, περί του δικαιώματος καθενός για παροχή από τα δικαστήρια έννομης προστασίας, ώστε να θεωρηθούν καταργημένες σύμφωνα με το άρθρο 111 παρ.1 Σ από την έναρξη της ισχύος του, αφού η από τα αντικείμενα κατασχέσεως εξαίρεση των απαιτήσεων από χρηματικές καταθέσεις σε ελληνικές τράπεζες δεν καθιστά καθ' εαυτήν αλυσιτελή ουσιαστικώς τη δικαστική προστασία, που παρέχεται με καταψηφιστική απόφαση για χρηματική παροχή ή με διαταγή πληρωμής.

Η τάση αυτή των Ολομελειών του Αρείου Πάγου ακολουθήθηκε, όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο, και από τα δικαστήρια της ουσίας¹⁶⁹, τα οποία και αρνούσαν κατηγορηματικά τη δυνατότητα επιβολής κατασχέσεως επί τραπεζικών καταθέσεων εις χείρας τράπεζας ως τρίτης, επαναλαμβάνοντας τις θέσεις των ΟΛΑΠ 1224/1975 και 3/1993. Ωστόσο, άρχισαν σταδιακά στη νομολογία να παρατηρούνται τα πρώτα ρήγματα. Το σοβαρότερο ρήγμα προήλθε από το Εφετείο Δωδεκανήσου, το οποίο τάχθηκε με την υπ' αριθμ. 287/1996¹⁷⁰ υπέρ του κατασχετού. Αυτό οδήγησε το θέμα προς νέα κρίση στον ΑΠ, το πρώτο τμήμα του οποίου αποφάνθηκε στην υπ' αριθμ. 785/1999¹⁷¹ επίσης υπέρ του κατασχετού, παραπέμποντας συγχρόνως το θέμα στην

¹⁶⁸ Σύμφωνα με το κείμενο της απόφασης: «η κατάσχεση, αναγκαστική ή συντηρητική, εις χείρας ελληνικής τραπεζής ως τρίτης, από δανειστή οσοιοποδήποτε καταθέτη της, χρηματικής απαιτήσεως του καταθέτη για παροχή πιστωτικού, υπέρ αυτού, υπολοίπου του σχετικού προς την κατάθεση λογαριασμού, κατάσχεση που προϋποθέτει, ως όρο της διαδικαστικής, συμφώνως προς τα άρθρα 712, 983, 985, 986, 989, 990 ΚΠολΔ, λειτουργίας της, νομική δυνατότητα και υποχρέωση της τραπεζής για δήλωση, ότι υπάρχει, εις βάρος της, η κατασχόμενη υπαρκτή, τυχόν, απαίτηση, έχει έτσι, εμμέσως, καταστεί ανεπίτρεπτη κατά τον νόμο και αν πραγματωθεί, είναι άκυρη δυνάμει των ανωτέρω διατάξεων του ν.δ.1059/1971, οι οποίες, στην έκταση που είναι απαγορευτικές κατασχέσεως δεν αντίκεινται στο άρθρο 20§1 του Συντάγματος του 1975, περί του δικαιώματος καθενός για παροχή, από τα δικαστήρια, έννομης προστασίας (ώστε να δύνανται να θεωρηθούν καταργημένες, σύμφωνα με το άρθρο 111§1 του Συντάγματος, από την έναρξη της ισχύος του), αφού, από τα αντικείμενα κατασχέσεως, αναγκαστικής ή συντηρητικής, εξαίρεση των απαιτήσεων από χρηματικές καταθέσεις σε ελληνικές τράπεζες δεν καθιστά, καθεαυτήν, αλυσιτελή ουσιαστικώς τη δικαστική προστασία, την παρεχόμενη με απόφαση καταψηφιστική για χρηματική παροχή ή με διαταγή πληρωμής».

¹⁶⁹ ΕφΑθ 8078/1993, ΕλλΔνη 1996, 438· ΠΠρΠειρ 2025/1989, ΕλλΔνη 1991, 852· ΜΠρΑθ 7220/1989, ΕΕμπΔ 1990, 227· ΜΠρΑθ 2074/1992, ΕΕμπΔ 1994, 51· ΜΠρΠειρ 820/1994, Δ 1994, 867 με παρατ. Λιβιεράτου.

¹⁷⁰ ΕφΔωδ 287/1996, ΕπισκΕΔ 1997, 652 επ με παρατ. Παμπούκη.

¹⁷¹ ΑΠ 785/1999 ΔΕΕ 1998, 888.

Ολομέλεια. Το ερώτημα για το κατασχετό παραπέμφθηκε και πάλι στην Ολομέλεια λίγο μεταγενέστερα από το Ζ΄ τμήμα του ΑΠ¹⁷², που τάχθηκε και πάλι υπέρ του κατασχετού.

2. Κριτική της θέσης της νομολογίας

Η θέση της νομολογίας ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων του ν.δ.1059/71 εξομοιώνεται με το ακατάσχετο αυτών δέχτηκε κριτική από τη θεωρία. Κατ' αρχάς, διατυπώθηκε η άποψη ότι η επικράτηση του ακατάσχετου των τραπεζικών καταθέσεων ευνοεί τους κακόπιστους οφειλότες και τους εγκληματίες, οι οποίοι μπορούν να καταφεύγουν σε τραπεζικές καταθέσεις προκειμένου να αποφύγουν την πληρωμή χρεών ή την επιστροφή προϊόντων εγκλήματος¹⁷³. Επίσης, υποστηρίχθηκε ότι και οι ίδιες οι τράπεζες ζημιώνονται από το ακατάσχετο, καθώς δεν μπορούν να συμψηφίζουν απαιτήσεις τους κατά των καταθετών με την απαίτηση αυτών από το υπόλοιπο του λογαριασμού τους και δε μπορούν να ασκούν το δικαίωμα επισχέσεως ή να ζητούν εκχώρηση ή ενεχύραση αντίστοιχης απαίτησης κατά άλλης τράπεζας¹⁷⁴. Ακόμα, μέρος της θεωρίας φαίνεται να θεωρεί ότι αν ο νομοθέτης ήθελε να προβλέψει το ακατάσχετο των τραπεζικών καταθέσεων, θα το έκανε με σαφήνεια στο ν.δ. 1059/71, το οποίο δεν κάνει σχετική αναφορά¹⁷⁵.

Υποστηρίχθηκε επίσης ότι, ενόσω η εξουσία εκτελέσεως του επισπεύδοντος δανειστή κατοχυρώνεται συνταγματικά (άρθρο 20 Σ), η κατάλυση της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου –ως πρόσφορου και αποτελεσματικού τρόπου ικανοποίησης του δικαιώματος– με τη μέθοδο της επεκτάσεως του τραπεζικού απορρήτου και στις κατασχέσεις στα χέρια των Τραπεζών ως τρίτων δεν μπορεί να είναι συνταγματικά ανεκτή. Η απαγόρευση της κατασχέσεως στα χέρια της Τράπεζας ως τρίτης, καθώς αυτή αποτελεί εξαιρετικά αποτελεσματικό και συχνά το μοναδικό μέσο εκτελέσεως κατά των αφερέγγυων και κακόπιστων οφειλετών, αφαιρεί το δικαίωμα του πολίτη για παροχή έννομης προστασίας σε βαθμό συνταγματικά μη επιτρεπτό¹⁷⁶. Τέλος, επισημάνθηκε ότι ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι το απόρρητο σημαίνει και ακατάσχετο των καταθέσεων, αυτό δε μπορεί να δικαιολογήσει την ακυρότητα της κατασχέσεως στις περιπτώσεις

¹⁷² ΑΠ 1540/2000 ΤΝΠ Νόμος.

¹⁷³ *Μιχαηλίδης*, Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, 22.

¹⁷⁴ *Ψυχομάνης* (2010⁵), 150.

¹⁷⁵ *Μπρίνιανς*, Το τραπεζικόν απόρρητον εν σχέσει προς την κατάσχεσιν εις χείρας τρίτου, ΝοΒ 1973, 1053.

¹⁷⁶ *Γέσιου- Φαλτσή* (2009), 507.

που η κατάθεση είναι γνωστή από άλλους λόγους εκτός της σχετικής δηλώσεως της τράπεζας ή όταν τραπεζικός υπάλληλος προβαίνει εν αγνοία της απαγόρευσης στη σχετική δήλωση του άρθρου 985 παρ. 3 ΚΠολΔ.

Αλλά και η μειοψηφία της ΟΛΑΠ 1224/1975 προέβαλε το επιχείρημα ότι το τραπεζικό απόρρητο απαγορεύει την παροχή πληροφοριών γενικά έναντι τρίτων που δεν επιδιώκουν την άσκηση δικών τους δικαιωμάτων κατά του καταθέτη. Όταν όμως συμβαίνει το τελευταίο, η εξίσωση του απορρήτου με το ακατάσχετο των καταθέσεων φαίνεται να παραβιάζει τη ratio της διάταξης σε βάρος των συμφερόντων του επισπεύδοντος δανειστή και προς όφελος του καταθέτη.

3. Η νομοθετική επέμβαση με το άρθρο 24 ν.2915/2001 και η μεταστροφή της νομολογίας

Το 2001 ο Άρειος Πάγος¹⁷⁷ (σε πλήρη Ολομέλεια) αποφάνθηκε ότι, παρά τη διάταξη του ν.δ. 1059/1971, είναι δυνατή η κατάσχεση των καταθέσεων στα χέρια της Τράπεζας ως τρίτης. Επακολούθησε ο ν. 2915/2001, ο οποίος όρισε ρητά στο άρθρο 24 ότι το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα καθώς και των άυλων μετοχών, που καταχωρίζονται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών, δεν ισχύει έναντι του δανειστή, που έχει δικαίωμα κατασχέσεως της περιουσίας του δικαιούχου της καταθέσεως ή της μετοχής. Έκτοτε, δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία για τη δυνατότητα κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων, αποτελεί μάλιστα σήμερα και το κύριο αντικείμενο των κατασχέσεων στα χέρια τρίτου.

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του ν. 2915/2001 «Το απόρρητο των κάθε μορφής καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα καθώς και των άυλων μετοχών που καταχωρίζονται στο Σύστημα Άυλων Τίτλων (Σ.Α.Τ.) του Κεντρικού Αποθετηρίου Αξιών (Κ.Α.Α.) δεν ισχύει έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατασχέσεως της περιουσίας του δικαιούχου της καταθέσεως ή της μετοχής. Το απόρρητο αίρεται μόνο για το χρηματικό ποσό που απαιτείται για την ικανοποίηση του δανειστή». Με αυτή τη νομοθετική επέμβαση¹⁷⁸ επιλύθηκε η επιστημονική σύγκρουση ανάμεσα σε νομολογία και θεωρία αναφορικά με τη δυνατότητα επιβολής κατασχέσεως επί τραπεζικών

¹⁷⁷ ΟΛΑΠ 19/2001, ΔΕΕ 2002, 190 με παρατ. *Κουτσούκη*.

¹⁷⁸ Για τους λόγους που οδήγησαν τον Έλληνα νομοθέτη στην έκδοση του άρθρου 24 ν. 2915/2001 βλ. *Γέσιου-Φαλιτή*, (2009), 509 επ.

καταθέσεων εις χείρας τράπεζας ως τρίτης, που παρεμποδίζονταν από το ειδικό τραπεζικό απόρρητο του ν.δ. 1059/1971.

Το γεγονός ότι με το άρθρο 24 του ν. 2915/2001 παρέχεται η δυνατότητα κατασχέσεως τραπεζικών λογαριασμών δεν συνεπάγεται και την κατάργηση του τραπεζικού απορρήτου του ν.δ. 1059/1971 αλλά αντίθετα επιφέρει περιορισμό στην έκτασή του κατά τρόπο που να καθίσταται δυνατή η ικανοποίηση του δανειστή που έχει τίτλο για κατάσχεση (συντηρητική ή αναγκαστική¹⁷⁹) από τις καταθέσεις του οφειλέτη του¹⁸⁰. Βάσει της παραπάνω ρυθμίσεως γίνεται αντιληπτό ότι η Τράπεζα στην οποία και επιβάλλεται κατάσχεση καταθέσεως στα χέρια της¹⁸¹ ως τρίτης έχει τη δικονομική υποχρέωση να προβεί στη δήλωση του άρθρου 985 ΚΠολΔ, παράλειψη υποβολής της οποίας εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση κατ' άρθρο 985 παρ. 3 ΚΠολΔ και ο κατασχών δανειστής σε περίπτωση αρνητικής (ρητής ή σιωπηρής) δηλώσεως της τράπεζας δύναται να ασκήσει την ανακοπή του άρθρου 986 ΚΠολΔ.

Ορισμένοι συγγραφείς θεωρούν την εν λόγω διάταξη ως γνήσια ερμηνευτική του ν.δ. 1059/71 λόγω της επιλεκτικής διατύπωσης της για «άρση του απορρήτου»¹⁸². Και τούτο διότι διευκρινίζει ότι το τραπεζικό απόρρητο (όπως ισχύει με το ν.δ. 1059/1971) δεν ισχύει έναντι του δανειστή του δικαιούχου τραπεζικής καταθέσεως, ο οποίος έχει δικαίωμα κατασχέσεως της περιουσίας του οφειλέτη και ότι αίρεται μέχρι το ποσό που απαιτείται για να ικανοποιηθεί αυτός, υπό την έννοια ότι η τράπεζα υποχρεούται να τον πληροφορήσει για την ύπαρξη ή μη του εν λόγω ποσού στους λογαριασμούς του οφειλέτη-πελάτη της, ενώ αντίστροφα ισχύει η υποχρέωση εχεμύθειας (λόγω του ισχύοντος ειδικού απορρήτου) για το πέραν του ποσού αυτού ύψος της καταθέσεως.

Πέραν όμως της νομοθετικής ρύθμισης του άρθρου 24 ν.2915/2001, και η νομολογία με τη σειρά της μετέβαλλε τη στάση της σχετικά με το ζήτημα της κατασχέσεως τραπεζικών καταθέσεων. Καθοριστική είναι η ΟΛΑΠ 19/2001¹⁸³, η οποία ελήφθη ομόφωνα από τους δικαστές του Αναιρετικού Δικαστηρίου και με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση αναίρεσης κατά της απόφασης 739/1999 του Εφετείου Πειραιά, η οποία είχε ταχθεί υπέρ του κατασχετού των τραπεζικών καταθέσεων. Με την έκδοση της ΟΛΑΠ 19/2001, δόθηκε ένα τέλος στο επί μακρό χρονικό διάστημα αμφισβητούμενο ζήτημα της κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων. Ως

¹⁷⁹ Βλ. αναλυτικά *Κλαμαρής*, Οι τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με τους νόμους 2915/2001 και 3043/2002, ΕλλΔνη 2007,1311 .

¹⁸⁰ Αιτιολογική Έκθεση ν. 2915/2001.

¹⁸¹ Για τις απόψεις που υποστηρίχθηκαν ως προς τις δυνατότητες πληροφόρησης του δανειστή βλ. *Καστριώτης*, Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων - Μια νέα διάσταση μετά τον ν. 2915/2001(άρθρο 24), Δ 2007, 80 επ.

¹⁸² *Μάζης*, Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, 638.

¹⁸³ ΟΛΑΠ 19/2001, ΔΕΕ 2002, 190 με παρατ. Κουτσούκη.

προς την αιτιολογία της απόφασης πρέπει να αναφερθούν συνοπτικά τα παρακάτω: αρχικά, ορίζεται ότι με τις διατάξεις του ν.δ. 1059/1971, με τις οποίες καθιερώθηκε το απόρρητο των καταθέσεων, δε θεσπίσθηκε και το ακατάσχετο αυτών. Κατά τη διενέργεια της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου, προκειμένου να ικανοποιηθεί ο επισπεύδων δανειστής, πρέπει να τηρείται η προβλεπόμενη στο νόμο διαδικασία, της οποίας στοιχείο αποτελεί και η δήλωση της τράπεζας ως τρίτης σχετικά με την ύπαρξη και το ποσό της κατασχόμενης καταθέσεως. Η δήλωση αυτή της τράπεζας αποτελεί «δικονομική υποχρέωση» του πιστωτικού ιδρύματος, η οποία δε μπορεί να «αγνοηθεί», γιατί διαφορετικά θα ματαιωνόταν η ικανοποίηση της αξίωσης του επισπεύδοντος δανειστή. Εν συνεχεία, αναφέρεται ότι διαφορετική ερμηνεία θα αντέβαινε στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος περί του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, του οποίου πυρήνας είναι η διασφάλιση των διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης, ώστε να ικανοποιηθεί ο δανειστής. Το συμπέρασμα, στο οποίο καταλήγει η απόφαση είναι, λοιπόν, σαφές. Επειδή το δικαίωμα ικανοποίησης της ιδιωτικής αξίωσης του κατάσχοντος δανειστή υπερισχύει του απορρήτου της καταθέσεως στο μέτρο που απαιτείται για την ικανοποίησή του, η διαδικασία κατασχέσεως της καταθέσεως στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης λειτουργεί κανονικά. Έτσι, η τράπεζα υποχρεούται να προβεί στη δήλωση του τρίτου του άρθρου 985 ΚΠολΔ, ενώ, σε περίπτωση (ρητής ή πλασματικής) αρνητικής δηλώσεως της τράπεζας χωρεί άσκηση της ανακοπής του άρθρου 986 του ΚΠολΔ από τον επισπεύδοντα δανειστή.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι η ως άνω απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου εκδόθηκε ενώ είχε ήδη προηγηθεί ο νόμος 2915/2001, με το άρθρο 24 του οποίου λύθηκε και νομοθετικά το ζήτημα υπέρ της δυνατότητας κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων. Βεβαίως, τούτο το γεγονός δεν υποβαθμίζει τη σημασία της ΟΛΑΠ 19/2001, καθώς η εν λόγω απόφαση, υιοθετώντας την υποστηριζόμενη στη θεωρία άποψη ότι η ερμηνευτική εκδοχή που προκρίνει το ακατάσχετο αντίκειται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος, σηματοδοτεί την αλλαγή πλεύσης της νομολογίας των δικαστηρίων επί του ακανθώδους προβλήματος της κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων και συμβαδίζει απόλυτα με το κοινό περί δικαίου αίσθημα, πολύ δε περισσότερο αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι εκδόθηκε ομόφωνα.

III. Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων ειδικότερα

1. Εισαγωγικά για την κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων

Κατά το σύστημα του ελληνικού ΚΠολΔ, η αναγκαστική εκτέλεση επιτυγχάνεται με διάφορα μέσα ανάλογα με το αν αυτή λαμβάνει χώρα προς ικανοποίηση χρηματικών ή μη απαιτήσεων. Ένα μέσο αναγκαστικής εκτελέσεως προς ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων αποτελεί και η κατάσχεση στα χέρια του οφειλέτη ή τρίτου, που αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στην καθημερινή ζωή, ιδίως λόγω της κατάσχεση χρηματικών απαιτήσεων. Η ιδιαίτερη πρακτική σημασία αυτού του τρόπου κατασχέσεως γίνεται εμφανής αν αναλογιστεί κανείς τον σύγχρονο χαρακτήρα των συναλλαγών, που διεκπεραιώνονται μέσω τραπεζικών εγγραφών ή με πλαστικό ή με ηλεκτρονικό χρήμα.

Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου αποτελεί είδος κατασχέσεως που επιβάλλεται από το δανειστή- επισπεύδοντα κατά του οφειλέτη, στρέφεται, όμως, κατά τρίτου προσώπου, το οποίο είτε έχει στην κατοχή του κινητά πράγματα που ανήκουν κατά κυριότητα στον οφειλέτη, είτε κατά του οποίου έχει ο οφειλέτης χρηματική απαίτηση ή αξίωση μεταβίβασης κατά κυριότητα κινητού πράγματος, για τα οποία όμως δεν οφείλεται αντιπαροχή¹⁸⁴. Επομένως, εφαρμογής τυγχάνουν οι διατάξεις των άρθρων 904- 940 ΚΠολΔ, ενώ οι διαδικαστικές πράξεις της εκτελέσεως μπορούν να προσβληθούν δυνάμει των άρθρων 933-937 ΚΠολΔ.

Καθώς η κατάσχεση εις χείρας τρίτου αποτελεί είδος κατασχέσεως, ένα μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης προς ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων, θα πρέπει να συντρέχουν τόσο οι προϋποθέσεις που αφορούν τα υποκείμενα της εκτέλεσης, δηλαδή η ικανότητα διαδίκου, η ικανότητα δικαστικής παράστασης, η νομιμοποίηση κι η ικανότητα προς το δικολογείν, όσο κι οι γενικές προϋποθέσεις επιβολής αναγκαστικής εκτέλεσης. Ειδικότερα, ο επισπεύδων δανειστής θα πρέπει να διαθέτει εκτελεστήριο τίτλο (904- 905 ΚΠολΔ) , που να αναφέρεται σε απαίτηση βέβαιη (915 ΚΠολΔ) και εκκαθαρισμένη (916 ΚΠολΔ). Απαραίτητη είναι βέβαια η περιγραφή του εκτελεστήριου τύπου και η έκδοση απογράφου (918 ΚΠολΔ). Υποχρεωτική κρίνεται, τέλος, η τήρηση προδικασίας, δηλαδή η επίδοση επιταγής προς εκτέλεση, κατ' άρθρο 924 ΚΠολΔ, στον καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη και η πάροδος τριών εργάσιμων ημερών κατ' άρθρο 926 παρ. 1 ΚΠολΔ, χωρίς να αναπληρώνεται η προϋπόθεση αυτή με τις επιδόσεις που προβλέπει το άρθρο 983 ΚΠολΔ.

¹⁸⁴ Νίκας, Εγχειρίδιο δικαίου αναγκαστικής εκτελέσεως, 2012, 798.

2. Αντικείμενο κατασχέσεως

2.1. Γενικά περί των δεκτικών κατασχέσεως καταθέσεων

Στο άρθρο 24 ν. 2915/2001 γίνεται λόγος για το ανίσχυρο, έναντι του δανειστή που έχει δικαίωμα κατασχέσεως, του απορρήτου «των κάθε μορφής καταθέσεων» σε πιστωτικά ιδρύματα. Συγχρόνως, στο άρθρο 1 του ν.δ. 1059/1971, όπως αναλύθηκε καθιερώνεται το τραπεζικό απόρρητο, γίνεται λόγος γενικά για «καταθέσεις εις Ελληνικές Τράπεζας» και πλέον, μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 10 ν. 1858/1989, όπως αυτό ισχύει μετά το άρθρο 27 ν. 1868/1989, για «απόρρητες χρηματικές ή άλλες καταθέσεις». Είναι φανερό ότι η ευρεία διατύπωση της διατάξεως του άρθρου 24 ν. 2915/2001, σε συνδυασμό φυσικά με την ορθή πλέον κατανόηση του σκοπού του νομοθέτη του ν.δ. 1059/1971, επιτρέπει την υπαγωγή στο κατασχετό όλων, κατ' αρχήν, των καταθέσεων σε πιστωτικά ιδρύματα¹⁸⁵. Σε κάθε περίπτωση, το τραπεζικό απόρρητο αφορά μόνο τις τραπεζικές καταθέσεις και όχι τους άυλους τίτλους των επενδυτών που διαχειρίζονται οι τράπεζες, ώστε αυτοί να υπόκεινται σε κατάσχεση στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης¹⁸⁶.

Σε γενικές γραμμές, ο σκοπός του νομοθέτη, σε συνδυασμό με τον γενικό κανόνα της στενής ερμηνείας όλων των διατάξεων που καθιερώνουν ακατάσχετα, άρα ματαιώνουν ή έστω περιστελλούν τη δυνατότητα του δανειστή να ικανοποιηθεί με αναγκαστική εκτέλεση, επιβάλλει την ευρεία ερμηνεία του άρθρου 24 ν. 2915/2001. Η θεώρηση ότι στο κατασχετό υπάγονται, κατ' αρχήν, όλες οι καταθέσεις πρέπει να αποτελεί την αφετηρία για την αντιμετώπιση κάθε προβλήματος που έχει σχέση με τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της παραπάνω διατάξεως.

Το αντικείμενο της κατασχέσεως συναρτάται με την απαίτηση που κατάσχετα και το είδος της εννόμου σχέσεως μεταξύ οφειλέτη και τράπεζας. Σε σχέση με τη συνήθη περίπτωση της τραπεζικής καταθέσεως κατάσχετα η απαίτηση για απόδοση του ποσού της καταθέσεως¹⁸⁷. Έτσι, στο κατασχετό εν γένει εμπίπτουν εκτός από τις συνηθισμένες καταθέσεις ταμειυτηρίου¹⁸⁸

¹⁸⁵ Ψυχομάνης, Αρμ 2002, 990.

¹⁸⁶ ΑΠ 1812/2007 ΕλλΔνη 2009, 1377· Κουτσουλέλος, Κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ΕφΑΔ 2008, 733.

¹⁸⁷ Ψυχομάνης, Αρμ 2002, 990.

¹⁸⁸ Σε καταθέσεις ταμειυτηρίου για την ικανοποίηση του δανειστή από την Τράπεζα θα πρέπει να ανευρεθεί και προσκομισθεί το βιβλιάριο καταθέσεως. Για την κατάσχεση και τη δέσμευση που συνεπάγεται δεν είναι απαραίτητη η κατάσχεση του βιβλιαρίου ως κινητού πράγματος. Δεν είναι όμως δυνατή η είσπραξη της απαιτήσεως που προϋποθέτει την προσκόμιση του βιβλιαρίου. Για την ανεύρεση του βιβλιαρίου θα πρέπει

ή όψεως¹⁸⁹, όλες οι καταθέσεις χρηματικές ή μη (μετοχών, ομολογιών και άλλων χρεωγράφων¹⁹⁰), ελεύθερες ή δεσμευμένες¹⁹¹, υπό όρο ή αίρεση, απρόθεσμες ή μετά προθεσμία¹⁹² ή προειδοποίηση¹⁹³, σε ατομικό ή κοινό (διαζευκτικό ή μη) λογαριασμό, καταθέσεις υπέρ τρίτου, καταθέσεις σε ευρώ ή συνάλλαγμα, καταθέσεις υπέρ εξαγωγέων από επιστροφές ή χρηματικές επιδοτήσεις (πριμ), σε αλληλόχρεο λογαριασμό¹⁹⁴. Επίσης, είναι δυνατή, κατ' αρχήν και η κατάσχεση μελλοντικών απαιτήσεων εις χείρας τράπεζας ως τρίτης, σύμφωνα με όσα εκτίθενται ειδικότερα κατωτέρω. Πάντως το άρθρο 24 του ν. 2915/ 2001 δεν εφαρμόζεται στα αμοιβαία κεφάλαια, τα οποία η νομολογία έχει θεωρήσει ότι δεν καλύπτονται από το απόρρητο¹⁹⁵. Η ιδιότητα του καταθέτη ως φυσικού ή νομικού προσώπου και η τήρηση του λογαριασμού σε υποκατάστημα ελληνικής ή αλλοδαπής τράπεζας στην ημεδαπή δεν παίζει κανένα ρόλο σε σχέση με το ζήτημα του κατασχετού της καταθέσεως¹⁹⁶.

να ακολουθηθεί η άμεση εκτέλεση για απόδοση κινητού κατ' άρθρο 941 ΚΠολΔ. Αν το βιβλιάριο βρίσκεται στα χέρια τρίτου, τότε εφαρμόζεται η διάταξη 982§1 β' ΚΠολΔ, προς το σκοπό διευκολύνσεως της κατάσχεσης καταθέσεως ταμειευτηρίου. Βλ. *Ορφανίδης*, Οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατασχεσεως εις χείρας τρίτου σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017, 66.

¹⁸⁹ Στις καταθέσεις όψεως στις οποίες η ανάληψη των χρημάτων γίνεται οποτεδήποτε, η κατάσχεση είναι άνευ ετέρου δυνατή.

¹⁹⁰ Στην περίπτωση που υφίσταται μεταξύ πελάτη και τράπεζας έννομη σχέση καταθέσεως χρεωγράφων (87 ν.δ. 17-7/13.8.1923) αντικείμενο της κατασχεσεως καθίσταται η αξίωση του πελάτη για απόδοση αυτών (982§1 β ΚΠολΔ). Η κατάσχεση γίνεται σε περίπτωση καταφατικής δηλώσεως με βάση τις διατάξεις για κατάσχεση κινητών (988 παρ. 2 και 991 Α ΚΠολΔ).

¹⁹¹ Στην περίπτωση των δεσμευμένων ή υπό όρων καταθέσεων οι καταθέσεις αυτές κατάσχονται μεν και δεσμεύονται αλλά οι κατασχεσεις λαμβάνουν χώρα μετά την αποδέσμευση ή την πλήρωση των όρων υπό τους οποίους τελούν.

¹⁹² Οι προθεσμιακές καταθέσεις κατάσχονται αλλά δε μπορεί να εκτελεστεί η κατάσχεση και να αποδοθεί το ποσό πριν την πάροδο της συμφωνημένης προθεσμίας που είχε συμφωνηθεί για την απόδοση τους. Κατά συνέπεια, με την επιβολή της κατάσχεσης το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να προβεί δέσμευση του κατασχετέου ποσού που τηρείται σε προθεσμιακή κατάθεση αλλά δε μπορεί να προβεί στην απόδοση του στον κατάσχοντα πριν την πάροδο του συμφωνημένου χρόνου. Βέβαια κατ' αντίθετη άποψη η απώλεια τόκων που επέρχεται με την πρόωρη λήξη της προθεσμιακής καταθέσεως υποχωρεί προ του συμφέροντος του δανειστή.

¹⁹³ Στις καταθέσεις υπό προειδοποίηση η απαίτηση που κατάσχετα είναι μέλλουσα, καθώς γεννάται μετά την επίδοση του κατασχετηρίου, το οποίο επέχει θέση προειδοποίησης.

¹⁹⁴ *Καστριώτης*, Δ 2007, 67· *Ψυχομάνης*, ο.π., Αρμ 2002, 987.

¹⁹⁵ *Καστριώτης*, Δ 2007, 67· ΜΠρΑθ 2091/1999, ΝοΒ 1999, 1598 επ.

¹⁹⁶ *Γραμματικός*, Τραπεζικό απόρρητο, 1991 151 επ.

2.2. Το κατασχετό καταθέσεως στο λογαριασμό της οποίας εισήχθησαν ακατάσχετες απαιτήσεις

Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι με το άρθρο 24 ν. 2915/2001 δεν φαίνεται να καταργήθηκαν ορισμένες ειδικές διατάξεις που καθιερώνουν το αναπαλλοτρίωτο ή ευθέως το ακατάσχετο ορισμένων καταθέσεων. Ακατάσχετες είναι οι απαιτήσεις οι οποίες κατά εξαιρετικό, και επομένως στενά ερμηνευτέο, δίκαιο εξαιρούνται από την κατάσχεση σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 982 παρ. 2 εδ. γ' και δ' ΚΠολΔ ή προβλέπονται ευθέως ως τέτοιες (ακατάσχετες) από ειδικές διατάξεις νόμων, διατάξεις οι οποίες εκφράζουν σαφώς την επιλογή του νομοθέτη περί του ακατάσχετου αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το άρθρο 7 του ν.δ. 17.7/13.8.1923, σύμφωνα με το οποίο αναπαλλοτρίωτη κατάθεση μπορεί να γίνει μόνο υπέρ νομικού προσώπου μη μετερχόμενου εμπορία, υπέρ ανηλικού ή απαγορευμένου ή ασώτου, και λόγω ισόβιας προσόδου υπέρ ορισμένου προσώπου με δικαιοπραξία αιτία θανάτου. Στην κατηγορία των ακατάσχετων καταθέσεων εμπίπτουν και τα χρηματικά διαθέσιμα του Ελληνικού Δημοσίου, που είναι κατατεθειμένα σε ειδικό λογαριασμό της ΤτΕ, επειδή κατά τον κατ' έτος ψηφιζόμενο κρατικό προϋπολογισμό έχουν αφιερωθεί στην εκπλήρωση δημόσιων σκοπών¹⁹⁷.

Στην περίπτωση της κατασχεσεως εις χείρας τρίτου το άρθρο 982 παρ. 2 ΚΠολΔ προβλέπει επιπλέον κατηγορίες ακατάσχετων. Ειδικότερα, εξαιρούνται των αντικειμένων που μπορούν να κατασχεθούν α) πράγματα που μπορούν να υποστούν άμεση φθορά, β) η εταιρική μερίδα σε προσωπικές εταιρίες, γ) απαιτήσεις διατροφής που πηγάζουν από το νόμο ή από διάταξη τελευταίας βουλήσεως, καθώς και απαιτήσεις για συνεισφορά των συζύγων στις ανάγκες της οικογένειας, δ) απαιτήσεις μισθών και συντάξεων ή ασφαλιστικών παροχών, εκτός εάν η κατάσχεση επιβάλλεται προς ικανοποίηση απαιτήσεων του υπό στοιχείο γ', ε) κάθε είδους κοινοτικές ενισχύσεις ή επιδοτήσεις στα χέρια του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε ως τρίτου, μέχρι την κατάθεση τους σε τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου ή την με οποιοδήποτε τρόπο καταβολή τους και, τέλος, στ) και μόνο για τις περιπτώσεις που ο επισπεύδων δανειστής ανήκει στο δημόσιο τομέα, εξαιρούνται της κατασχεσεως εις χείρας τρίτου απαιτήσεις που επιδικάζονται σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου από το ΕΔΔΑ, κατ' άρθρο 41 της ΕΣΔΑ ή των Πρωτοκόλλων της, με εξαίρεση των απαιτήσεων που επιδικάζονται για την παραπάνω αιτία προς αποκατάσταση υλικής ζημίας.

¹⁹⁷ Νίκας, (2012) 818.

Το ακατάσχετο της απαιτήσεως συνδέεται με το πρόσωπο του δικαιούχου ή τη φύση αυτής, και υπάρχει από της γεννήσεως της και δεν δημιουργείται υστερογενώς από την προαναφερθείσα νομική αδυναμία πραγματώσεως του σκοπού της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου¹⁹⁸. Κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 982 παρ. 2 περ. δ' ΚΠολΔ σε συνδυασμό με το άρθρο 3 ΚΠολΔ, όπως ειπώθηκε εξαιρούνται από την κατάσχεση «απαιτήσεις μισθών, συντάξεων ή ασφαλιστικών παροχών, εκτός αν πρόκειται να ικανοποιηθεί απαίτηση για διατροφή που στηρίζεται στο νόμο ή σε διάταξη τελευταίας βούλησης ή για συνεισφορά στις ανάγκες της οικογένειας, οπότε επιτρέπεται να γίνει κατάσχεση έως το μισό, αφού ληφθούν υπόψη τα ποσά που εισπράττει ο υπόχρεος, το μέγεθος των υποχρεώσεων που του δημιουργεί ο γάμος του για αντιμετώπιση οικογενειακών αναγκών και ο αριθμός των δικαιούχων». Η εξαίρεση αυτή υφίσταται και όταν η καταβολή του ποσού γίνεται με κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό του οφειλέτη σε τράπεζα κατά την έκταση που ο λογαριασμός παρουσιάζει υπόλοιπο που δεν υπερβαίνει το ποσό της εξαιρούμενης από την κατάσχεση απαίτησης¹⁹⁹. Προϋπόθεση όμως για την εξαίρεση από την κατάσχεση μισθών²⁰⁰, συντάξεων και λοιπών χρηματικών βοηθημάτων είναι το ποσό που κατατίθεται να μην υπερβαίνει τον έναν μισθό (αναλόγως και για τη σύνταξη ή το αντίστοιχο χρηματικό βοήθημα) και η ανάληψή του να γίνεται το αργότερο την επόμενη ημέρα της καταβολής²⁰¹. Τίθεται, επομένως, ένα αρκετά στενό χρονικό περιθώριο για την ανάληψη του ποσού προκειμένου να εξαιρεθεί αυτό οριστικά από την κατάσχεση, με συνέπεια να αμφισβητείται εν τέλει η αποτελεσματικότητα της διατάξεως 982 παρ. 3 ΚΠολΔ. Το ως άνω άρθρο αποτελεί κανόνα δημόσιας τάξης και θεσπίστηκε χάριν γενικότερου δημόσιου συμφέροντος και αυτό συνεπάγεται την αδυναμία αποκλεισμού εφαρμογής του με ιδιωτική βούληση.

Αξιοσημείωτο είναι ότι το ακατάσχετο και κατασχετό των απαιτήσεων εκ συντάξεων δεν αντιμετωπίζεται ενιαία και αποκλειστικά από τον ΚΠολΔ, αλλά όσον αφορά τις συντάξεις των πολιτικών και στρατιωτικών υπαλλήλων το άρθρο 982 παρ. 2 εδ. δ' ΚΠολΔ ρυθμίζει το ζήτημα του κατασχετού, ενώ οι τις συντάξεις που χορηγούνται από τους πάσης φύσεως οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης διεπνούνται από την προγενέστερη διάταξη του άρθρου του ν.δ. 91/1969, η οποία ως ειδική υπερισχύει της πιο πάνω γενικής διατάξεως²⁰². Σύμφωνα με το ανωτέρω

¹⁹⁸ ΑΠ 1915/1999, ΝοΒ 2000, 1407.

¹⁹⁹ Μικρουλέα σε: Ρόκας/Γκόρτσος/Μικρουλέα/Λιβαδά (2016³), 539.

²⁰⁰ Από το ακατάσχετο καλύπτονται τόσο μισθωτικές σχέσεις εξαρτημένης εργασίας, όσο και σχέσεις παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Επιπλέον, το ακατάσχετο του μισθού καλύπτει τόσο το βασικό μισθό, δηλαδή την κύρια αντιπαροχή για την προσφερόμενη εργασία όσο και τις υπόλοιπες μισθολογικές παροχές (π.χ. τα επιδόματα).

²⁰¹ Κολλιόπουλος, Ο νέος νόμος 3714/2008 «Προστασία δανειοληπτών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 231/7.11.2008) – Ερμηνευτική προσέγγιση και προβληματισμοί, ΕΠολΔ 2008, 919.

²⁰² ΕφΑθ 9379/2005 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΘεσ 32/2014 ΕλλΔνη2014,1455 με παρατ. Κατρά.

διάταγμα οι παροχές των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης σε χρήμα και είδος προς τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους δεν κατάσχονται. Έτσι, απαγορεύεται η κατάσχεση συντάξεων που παρέχονται σε συνταξιούχους οργανισμών κοινωνικών ασφαλίσεων και μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπεται αυτή μέχρι το 1/4 της συντάξεως για διατροφή συζύγου, ανιόντων ή κατιόντων.

Κατ' άρθρο 31 παρ. 1 ε, στ, ζ ΚΕΔΕ ακατάσχετες είναι οι απαιτήσεις από μισθούς, συντάξεις και κάθε είδους ασφαλιστικά βοηθήματα που καταβάλλονται περιοδικά, εφόσον το ποσό αυτό είναι μηνιαίως μικρότερο από χίλια ευρώ (1.000 €), στις περιπτώσεις δε που υπερβαίνει το ποσό αυτό επιτρέπεται η κατάσχεση για χρέη προς το Δημόσιο επί του 1/2 του υπερβάλλοντος ποσού των χιλίων πεντακοσίων ευρώ (1.500 €), καθώς επίσης και για τα 4/5 των ημερομισθίων και το 1/2 των εφ' άπαξ καταβαλλόμενων βοηθημάτων, επιτρεπόμενης της κατασχέσεως επί του 1/2 αυτών για τα προς το Δημόσιο χρέη των δικαιούχων τούτων²⁰³.

Επιπλέον, οι καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα σε ατομικό ή κοινό λογαριασμό είναι ακατάσχετες μέχρι του ποσού των χιλίων διακοσίων πενήντα Ευρώ (1.250 €) μηνιαίως για κάθε φυσικό πρόσωπο και σε ένα μόνο πιστωτικό ίδρυμα, όταν αφορούν απαιτήσεις του Δημοσίου εισπραττόμενες κατά την περιγραφόμενη διαδικασία στον ΚΕΔΕ (άρθρο 31 παρ.2). Σκοπός του νομοθέτη με τη ρύθμιση αυτή είναι η επέκταση ρητώς του ακατάσχετου ορίου στις τραπεζικές καταθέσεις για την μέχρις ορισμένου ποσού προστασίας αυτών, όταν προέρχονται από μισθούς, συντάξεις ή ασφαλιστικά βοηθήματα. Έτσι, στην περίπτωση που ο εργοδότης ή ο συνταξιοδοτικός ή ασφαλιστικός οργανισμός καθυστερεί στην καταβολή του μισθού ή της συντάξεως τότε υπό την προϋπόθεση ηλεκτρονικής δηλώσεως του συγκεκριμένου λογαριασμού ως μοναδικού και αποκλειστικού για την περιοδική πίστωση μισθών και συντάξεων, το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να αναγάγει το σύνολο του καταβληθέντος ποσού σε μηνιαία καταβολή, προκειμένου να εφαρμοστεί η προστατευτική ρήτρα του άρθρου 31 παρ. 2 ΚΕΔΕ²⁰⁴.

Με το άρθρο 20 του ν. 4161/2013 προβλέφθηκε το ακατάσχετο των απαιτήσεων από καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα έως του ποσού των χιλίων πεντακοσίων ευρώ (1.500 €) στην περίπτωση του ατομικού λογαριασμού και έως του ποσού των δύο χιλιάδων ευρώ (2.000 €) για την περίπτωση του κοινού λογαριασμού στο πλαίσιο ιδιωτικών διαφορών. Εφόσον ο καταθέτης διαθέτει σε πιστωτικά ιδρύματα περισσότερους λογαριασμούς της μιας ή της άλλης μορφής, θα πρέπει να δηλώσει ο ίδιος ποιος λογαριασμός του επιθυμεί να προστατεύεται υπό το παραπάνω καθεστώς, στο οποίο υπάγονται υποχρεωτικά όσοι λογαριασμοί χρησιμοποιούνται για πίστωση

²⁰³ Μικρουλέα σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά (2016³), 539.

²⁰⁴ Γνμδ ΝΣΚ 179/2017 σε ΤΝΠ Νόμος όπου υπάρχει και μειοψηφούσα γνώμη σύμφωνα με την οποία δεν είναι επιτρεπτή η «μεταφορά» του ακατάσχετου ορίου σε επόμενο μήνα.

μισθών, συντάξεων ή ασφαλιστικών παροχών. Όμως και οι υπόψη λογαριασμοί προστατεύονται κατά τα ανωτέρω εντός των προαναφερθέντων χρηματικών ορίων, ενώ ως προς το υπερβάλλον εφαρμόζεται το κοινό καθεστώς του άρθρου 982 ΚΠολΔ²⁰⁵.

Κατά το άρθρο 729 παρ. 3 ΚΠολΔ. απαγορεύεται η κατάσχεση του ποσού που επιδικάζεται ως προσωρινή επιδίκαση απαίτησης υπέρ του δικαιούχου οφειλέτη με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Οι δανειστές εκείνου υπέρ του οποίου έγινε η προσωρινή επιδίκαση δεν μπορούν επομένως να προχωρήσουν σε κατάσχεση της προσωρινά επιδικαζόμενης απαίτησης στα χέρια του υπόχρεου που καταδικάστηκε. Πριν από την προσωρινή επιδίκαση η απαίτηση είναι ακατάσχετη μόνο εφόσον προβλέπεται από άλλες διατάξεις (710, 982 παρ. 2 ΚΠολΔ).

Αντιστοίχως ο νομοθέτης έχει λάβει πρόνοια για την προστασία του Δημοσίου από τις κατασχέσεις, ωστόσο μια τέτοια ανάλυση εκφεύγει του σκοπού του συγκεκριμένου πονήματος οπότε δε θα αναλυθεί διεξοδικά.

2.3. Κατασχετό μελλοντικών απαιτήσεων

Ως προς την κατάσχεση στα χέρια της τράπεζας μελλοντικών απαιτήσεων, αυτή είναι δυνατή υπό προϋποθέσεις. Ως μελλοντικές απαιτήσεις θα μπορούσαν να θεωρηθούν εκείνες οι απαιτήσεις οι οποίες, ενώ υφίσταται η βασική έννομη σχέση από την οποία θα γεννηθούν στο μέλλον, δεν έχουν ολοκληρωθεί ωστόσο κατά το χρόνο επιβολής της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου όλες οι προϋποθέσεις γενέσεώς τους. Δηλαδή, η δήλωση που υποβάλλει η τράπεζα²⁰⁶ και στην οποία αναφέρει ότι θα παρακρατήσει οποιοδήποτε ποσό προκύψει στο μέλλον υπέρ του καθ' ου η κατάσχεση από τη μνημονευόμενη στο κατασχετήριο βασική έννομη σχέση πρέπει να θεωρηθεί καταφατική, εφόσον προκύπτει από αυτή βέβαιη και εκκαθαρισμένη απαίτηση²⁰⁷.

Κατάσχεται μελλοντική απαίτηση, εφόσον²⁰⁸:

α) ζητείται αυτό ειδικώς·

²⁰⁵ Δουβλής, Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, 1119.

²⁰⁶ Για το ζήτημα που είχε ανακύψει αναφορικά με την ανάγκη υποβολής νέας δηλώσεως από τον τρίτο, μόλις γεννηθεί και εξατομικευθεί η κατασχεθείσα απαίτηση βλ. Νίκας, Παρέμβαση στο 41^ο Συνέδριο της ΕΔΔ σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017,122.

²⁰⁷ Πανίτσας σε: Λαδάς/Γεροντίδης/Δρίτσουλας/Πανίτσας (2016), 134.

²⁰⁸ Νίκας, Παρέμβαση στο 41^ο Συνέδριο της ΕΔΔ σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017,120.

β) αναφέρεται στο κατασχετήριο η υφιστάμενη κατά τον χρόνο επιβολής της κατασχέσεως βασική έννομη σχέση, που αποτελεί τη δικαιολόγο αιτία της μελλοντικής οφειλής²⁰⁹. Οι μελλοντικές χρηματικές απαιτήσεις που δεν στηρίζονται στην υπαρκτή και ενεστώσα έννομη σχέση αποκλείονται από την κατάσχεση·

γ) προσδιορίζεται η μελλοντική απαίτηση κατά το είδος της και το πρόσωπο του οφειλέτη²¹⁰.

δ) σε κάθε περίπτωση προϋποτίθεται ότι η μέλλουσα απαίτηση δεν εξαρτάται από ενεργό αντιπαροχή²¹¹.

Μπορεί να κατασχεθεί επομένως η δυνάμενη να προσδιορισθεί κατ' είδος και οφειλέτη μέλλουσα απαίτηση. Το ποσό αυτής, εφόσον είναι χρηματική, δεν απαιτείται να μπορεί να προσδιορισθεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης. Η σημασία του κατασχετού των υπό αίρεση ή προθεσμία μελλοντικών απαιτήσεων επιβεβαιώνεται συχνά στην πράξη καθώς συναντάται το φαινόμενο σε λογαριασμό στον οποίο έχει επιβληθεί κατάσχεση και για το μέλλον να κατατίθενται εμβάσματα ή άλλες εντολές στο όνομα του καθ' ου η κατάσχεση. Εάν αυτό συμβεί και εφόσον με το κατασχετήριο έχει ρητά επιβληθεί κατάσχεση και των μελλοντικών απαιτήσεων του πελάτη-οφειλέτη κατά του πιστωτικού ιδρύματος, όταν εισέρχονται νέα κονδύλια²¹² στον υπό κατάσχεση λογαριασμό και ο τελευταίος διαθέτει πιστωτικό υπόλοιπο υπέρ του πελάτη, τότε το ποσό αυτό πρέπει να αποδοθεί στον κατάσχοντα δανειστή.

2.4. Κατασχετό κοινού λογαριασμού

Όπως αναφέρθηκε, με δεδομένο ότι το άρθρο 24 του ν. 2915/2001 καθιέρωσε έναν ειδικό λόγο άρσης του τραπεζικού απορρήτου στην περίπτωση που πρόκειται να διενεργηθεί αναγκαστική εκτέλεση και δεν το κατήργησε, καθίσταται σαφές ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων συνεχίζει να υφίσταται και μάλιστα με ιδιαίτερο πρακτικό ενδιαφέρον. Πιο συγκεκριμένα, η πρακτική αξία τήρησης και σεβασμού του απορρήτου των τραπεζικών

²⁰⁹ ΑΠ 1081/2015, ΤΝΠ Νόμος· Εφαθ 7269/2004, ΕλλΔνη 2006, 237· ΜΠρΕυρ 157/2013, ΕΠολΔ 2013, 829 με παρατ. Γιαννόπουλου· ΜΠρΧαλκ 278/2014, ΕφαΔ2015, 268 με παρατ. Παπαδοπούλου Ελ.

²¹⁰ Ενώ η απαίτηση του επισπεύδοντος την εκτέλεση δανειστή πρέπει να είναι βέβαιη και εκκαθαρισμένη δε συμβαίνει το ίδιο με την απαίτηση του καθ' ου η εκτέλεση κατά τρίτου.

²¹¹ Αντίθετη άποψη *Ορφανίδης* σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων (2017), 76.

²¹² Δηλαδή όταν ενεργηθεί η λογιστική εγγραφή και καταστεί το αντίστοιχο ποσό διαθέσιμο στο λογαριασμό του καθ' ου η κατάσχεση, ο τελευταίος έχει πλέον και την απαίτηση κατά της τράπεζας και μέχρι του ποσού αυτού, η οποία δύναται να κατασχεθεί εις χείρας του πιστωτικού ιδρύματος.

καταθέσεων εμφανίζεται έντονα στην περίπτωση όπου το υπόλοιπο του λογαριασμού του καθ' ου η κατάσχεση εμπεριέχει διαθέσιμο υπόλοιπο, το οποίο είναι μεγαλύτερο από το κατασχετέο ποσό. Στην περίπτωση αυτή η Τράπεζα εξακολουθεί να δεσμεύεται από το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, αφού θα πρόκειται για ποσό μείζον από εκείνο που απαιτείται για την ικανοποίηση του επισπεύδοντος δανειστή και οφείλει να μην προβαίνει στην αποκάλυψη των ονομάτων των συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού αλλά ούτε και του συνολικού ύψους της καταθέσεως.

Η άλλη περίπτωση όπου αναδεικνύεται η χρησιμότητα ύπαρξης του τραπεζικού απορρήτου είναι αυτή της κατασχέσεως καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό, τηρούμενο στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων. Η λύση δίνεται από το άρθρο 4 του ν. 5638/1932, το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ δυνάμει του άρθρου 117 ΕισΝΑΚ, και διέπει και ρυθμίζει νομοθετικά την ύπαρξη του κοινού λογαριασμού²¹³. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο ορίζει ότι «Κατάσχεσις της καταθέσεως επιτρέπεται, έναντι όμως των κατασχόντων αυτή τεκμαίρεται αμαχήτως, ότι ανήκει εις πάντας τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη». Ουσιαστικά το άρθρο αυτό εισάγει τεκμήριο, σύμφωνα με το οποίο σε περίπτωση όπου επιβάλλεται κατάσχεση σε έναν από τους περισσότερους συνδικαιούχους ενός κοινού λογαριασμού, η κατάσχεση δύναται να επιβληθεί αλλά το υπόλοιπο του λογαριασμού θα θεωρηθεί ότι ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους σε ίσα ποσοστά²¹⁴.

Σε αντίθεση, κατά συνέπεια, με τα όσα ισχύουν για τη λειτουργία του κοινού λογαριασμού, όπου παρατηρούμε τη δυνατότητα κάθε συνδικαιούχου μεμονωμένα και χωρίς τη σύμπραξη των υπολοίπων είτε να μπορεί να αναλαμβάνει το σύνολο του υπολοίπου του λογαριασμού είτε να ενεργεί οποιαδήποτε άλλη πράξη, στην περίπτωση της κατασχέσεως του υπολοίπου του κοινού λογαριασμού, αυτή η ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή διασπάται και μετατρέπεται σε διαιρετή και μάλιστα κατ' ισομοιρία. Κατά συνέπεια, ο επισπεύδων δανειστής δεν δικαιούται να προβεί στην κατάσχεση του συνόλου της καταθέσεως, αφού κατά αμάχητο τεκμήριο ανήκει σε όλους τους συνδικαιούχους κατά ίσα μέρη, αλλά μόνο στο μέρος της καταθέσεως που αναλογεί στον καθ' ου οφειλέτη του²¹⁵. Το υπόλοιπο μέρος της καταθέσεως εκφεύγει της κατασχέσεως του επισπεύδοντος δανειστή όχι διότι έχει καταστεί ακατάσχετο αλλά διότι τεκμαίρεται ότι δεν ανήκει στην περιουσία του οφειλέτη-καταθέτη²¹⁶. Θα ήταν άλλωστε δικαιοπολιτικά άδικο να δύναται να κατασχεθεί το σύνολο του υπολοίπου ενός κοινού

²¹³ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 526.

²¹⁴ ΑΠ 785/ 1999 ΕπισκΕΔ 1999, 746 με παρατ. Παμπούκη· ΠΠρΑθ 2893/ 2015, ΤΝΠ Νόμος · ΜΠρΑθ 2321/2017, ΤΝΠ Νόμος · ΕιρΑθ 2622/2013, ΤΝΠ Νόμος.

²¹⁵ Γνμδ ΝΣΚ 123/2012 ΧρηΔικ 2012, 418.

²¹⁶ ΑΠ 769/2004 ΤΝΠ Νόμος.

λογαριασμού με αφορμή την επιβληθείσα σε έναν εκ των κοινών συνδικαιούχων κατάσχεση. Όφειλε ο νομοθέτης να επέμβει και να μεριμνήσει προκειμένου να προστατεύσει όσο είναι δυνατόν τους υπόλοιπους συνδικαιούχους. Αξιοσημείωτο βέβαια είναι ότι το τεκμήριο του άρθρου 4 δεν καλύπτει τις σχέσεις μεταξύ των περισσότερων συνδικαιούχων του κοινού λογαριασμού, οι οποίοι εξάλλου δύνανται με βάση την εσωτερική τους σχέση να καθορίσουν διαφορετική αναλογία επί των κατατεθειμένων χρημάτων²¹⁷.

Με την επιβολή λοιπόν της κατασχέσεως σε έναν κοινό λογαριασμό η τράπεζα υποχρεούται να δεσμεύσει το αντίστοιχο ποσό που αναλογεί στον οφειλέτη από το κοινό υπόλοιπο, ενώ το υπόλοιπο ποσό παραμένει διαθέσιμο για οποιαδήποτε συναλλαγή από τους συνδικαιούχους, χωρίς να το επηρεάζει καθόλου η επιβληθείσα κατάσχεση. Η τράπεζα κατά συνέπεια, θα προβεί κατά νόμο στη δήλωση του άρθρου 985 ΚΠολΔ αναφέροντας μόνο το ποσοστό επί του λογαριασμού που αναλογεί στον καθ' ου η κατάσχεση και θα σιωπήσει ως προς το υπόλοιπο ποσό της καταθέσεως και τα περαιτέρω στοιχεία των συνδικαιούχων. Ως εκ τούτου, ο επισπεύδων δανειστής δεν δικαιούται να προβεί στην κατάσχεση του συνόλου της καταθέσεως, αφού κατ' αμάχητο τεκμήριο αυτή ανήκει σε όλους τους δικαιούχους κατ' ίσα μέρη, αλλά μόνο το μέρος της καταθέσεως που αναλογεί στον καθ' ου οφειλέτη καταθέτη.

Ζήτημα ωστόσο αναφύεται αναφορικά με το εάν μπορεί να επιβληθεί δεύτερη φορά κατάσχεση στον ίδιο κοινό λογαριασμό και σε βάρος του ίδιου οφειλέτη. Κάτι τέτοιο σε πρώτη ανάγνωση και από πλευράς δικονομίας φαίνεται δυνατό καθώς σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στην περίπτωση της κατασχέσεως κινητών ή ακινήτων, όπου δεν επιτρέπεται η κατάσχεση πραγμάτων που είναι ήδη κατασχεμένα, στην περίπτωση της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου η πρώτη κατάσχεση δεν εμποδίζει την επιβολή και δεύτερης ή τρίτης κατασχέσεως από άλλον δανειστή του καθ' ου ή και από τον ίδιο για άλλη απαίτηση²¹⁸. Από την άλλη πλευρά ωστόσο κάτι τέτοιο φαίνεται να είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικό για τους υπόλοιπους συνδικαιούχους καθώς με τον τρόπο αυτό, ήτοι με την αλληπάλληλη επιβολή κατασχέσεων στον ίδιο κοινό λογαριασμό του οφειλέτη θα μειώνεται συνεχώς το διαθέσιμο υπόλοιπο των άλλων συνδικαιούχων. Αυτή όμως η δυσάρεστη συνέπεια φαίνεται να μην είναι δυνατό να αποφευχθεί, καθώς ο κοινός λογαριασμός ως ενεργητική εις ολόκληρον ενοχή εμπεριέχει στην έννοια του το στοιχείο αυτό της δυνατότητας κάθε συνδικαιούχου να αναλαμβάνει ολόκληρο το ποσό του υπολοίπου του

²¹⁷ Στην περίπτωση κατά την οποία κατασχέθηκε μεγαλύτερο ποσοστό του κατατεθειμένου στον κοινό λογαριασμό ποσού από όσο στην πραγματικότητα ανήκε στον καθ' ου η κατάσχεση είναι δυνατή η κατά άρθρο 493 ΑΚ αναγωγή του καθ' ου η εκτέλεση από τους λοιπούς συνδικαιούχους. Ως προς τον κατάσχοντα και την τράπεζα όμως λειτουργεί κανονικά το αμάχητο αυτό τεκμήριο.

²¹⁸ Δεύτερη κατάσχεση από τον ίδιο δανειστή για την ίδια απαίτηση σε κοινό λογαριασμό δεν είναι δεκτή. Βλ. ΜΠρΤρικ 361/2007 σε ΤΝΠ Νόμος.

κοινού λογαριασμού και ως εκ τούτου να εκφεύγει από τους υπόλοιπους συνδικαιούχους. Είναι με άλλα λόγια σε ένα βαθμό αναμενόμενη μία τέτοια συνέπεια λόγω της ιδιαίτερης φύσης του κοινού λογαριασμού με αποτέλεσμα να κινδυνεύει και πάλι η νέα μερίδα που αναλογεί στον εκάστοτε συνδικαιούχο του οφειλέτη-καθ' ου η νέα κατάσταση.

2.5. Κατανομή κατασχέσεως στην περίπτωση τήρησης περισσότερων λογαριασμών

Συχνά συναντάται στην πράξη ο επισπεύδων δανειστής να απευθύνει κατασχετήριο σε μία μόνο τράπεζα, αλλά σε αυτήν να τηρούνται περισσότεροι τραπεζικοί λογαριασμοί στο όνομα του οφειλέτη. Στην περίπτωση αυτή τίθεται αφενός το ζήτημα της στάσης που πρέπει να τηρήσει η τράπεζα και αφετέρου το ζήτημα της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 951παρ. 2 ΚΠολΔ.

Ενόψει του συμβατικού δεσμού μεταξύ τράπεζας και πελάτη από τον οποίο προκύπτει η υποχρέωσή της να τηρήσει την αρχή της καλής πίστης και να προστατεύσει τον πελάτη της-καθ' ου η εκτέλεση σε συνδυασμό με την υποχρέωση απέναντι στο Σύνταγμα και στους νόμους να προβεί σε ειλικρινή δήλωση ως απάντηση του επιδοθέντος σε αυτήν κατασχετηρίου, αυτό που ουσιαστικά οφείλει να κάνει είναι να ενημερώσει τον πελάτη της σχετικά με το κατασχετήριο και τη δέσμευση του ποσού της κατασχεθείσας απαίτησης απ' τους λογαριασμούς του καθ' ου η εκτέλεση που τηρούνται σε αυτή, αλλά και να προστατέψει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα νόμιμα συμφέροντά του. Η τράπεζα θα πρέπει να κάνει στάθμιση των δεδομένων εφαρμόζοντας την αρχή της αναλογικότητας και να δεσμεύσει το κατασχεθέν ποσό από το λογαριασμό, στον οποίο θα προκληθεί η μικρότερη δυνατή ζημία. Συνεπώς, πρέπει να δεσμεύονται τόσες καταθέσεις, ώστε να συμπληρωθεί το απαιτούμενο στο κατασχετήριο ποσό, και μόνο όταν αυτές δεν επαρκούν, να πραγματοποιηθεί η δέσμευση και άλλων καταθέσεων²¹⁹. Σε καμία περίπτωση δεν είναι αποδεκτή υπέρβαση του αναγκαίου για την ικανοποίηση της κατασχεθείσας απαίτησης ποσού. Έτσι, παρόλο που ο δανειστής κατάσχει περισσότερα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη (τραπεζικές καταθέσεις) από όσα χρειάζονται για την πλήρη ικανοποίηση της αξίωσής του, δεν κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή της διάταξης 951 παρ.2 ΚΠολΔ για την προστασία του οφειλέτη,

²¹⁹ Μάζης, ΝοΒ 2002, 644.

καθώς η τράπεζα οφείλει από το νόμο να δεσμεύσει καταθέσεις μόνο μέχρι το ποσό της κατασχέσεως²²⁰.

Ακόμα, όταν υφίστανται στο ίδιο πιστωτικό ίδρυμα περισσότεροι τραπεζικοί λογαριασμοί επ' ονόματι του ίδιου οφειλέτη, από τους οποίους άλλοι είναι απλοί ταμιευτηρίου και άλλοι επενδυτικοί/επαγγελματικοί/εμπορικοί, ως προς τη στάθμιση της ζημίας, η τράπεζα οφείλει να δεσμεύσει τους λογαριασμούς ταμιευτηρίου για να μην μπει εμπόδιο στις επαγγελματικές-επενδυτικές συναλλαγές του πελάτη της. Αν αντίστοιχα, τηρούνται περισσότεροι λογαριασμοί, άλλοι ατομικοί και άλλοι κοινού του καθ' ου η εκτέλεση με τρίτους, η τράπεζα θα όφειλε να προτιμήσει τη δέσμευση των ατομικών έναντι των κοινών, ώστε να αποφευχθεί η πιθανότητα προσβολής δικαιωμάτων των συνδικαιούχων-μη οφειλετών λόγω εφαρμογής του τεκμηρίου του άρθρ. 4 του ν. 5638/1932 ή λόγω επιβολής κατασχέσεως σε μελλοντικές απαιτήσεις.

3. Τρόπος επιβολής κατασχέσεως

Η διαδικασία της κατασχέσεως στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης διέπεται από τις ειδικές διατάξεις του ν.δ.17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανώνυμων εταιριών» και συμπληρωματικά από τις σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ²²¹. Όπως γίνεται δεκτό²²², το ανωτέρω ν.δ. διατηρήθηκε σε ισχύ με τη διάταξη 52 παρ.3 ΕισΝΚΠολΔ και μετά τη εισαγωγή του ΚΠολΔ, εκτός από τις διατάξεις των άρθρων 60,63, 92 και 94 που καταργήθηκαν. Στην κατάσχεση εις χείρας της τράπεζας εφαρμόζονται ειδικότερα τα άρθρα 87-91 και 93.

Από το άρθρο 983 παρ.1 αντλείται ο κανόνας ότι στοιχεία του πραγματικού της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου, επομένως και της Τράπεζας ως τρίτης, είναι αφενός η σύνταξη κατασχετηρίου εγγράφου κατά τον νόμιμο τύπο και αφετέρου η επίδοσή του στα δύο πρόσωπα που ορίζει ο νόμος (στην Τράπεζα ως τρίτη και στον οφειλέτη). Κατά την κρατούσα ερμηνεία του άρθρου 983 παρ. 1 ΚΠολΔ²²³, ο συστατικός τύπος της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου συνίσταται στη συνύπαρξη όλων των παραπάνω επιμέρους διαδικαστικών πράξεων (κατασχετήριο

²²⁰ Μπερμπέρη, Η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ΕΛΛΔνη 2017, 753.

²²¹ Πανίτσας σε: Λαδάς/Γεροντίδης/Δρίτσουλας/Πανίτσας (2016), 132.

²²² ΕφΑθ 4702/2011, ΤΝΠ Νόμος · ΜΠρΠρεβ 69/2013, ΔΕΕ 2013, 614· ΜΠρΧαλκ 278/2014, ΕφΑΔ2015, 268 με παρατ. Παπαδοπούλου Ελ.

²²³ Γέσιου-Φαλτσή (2009), 527· Νίκας (2012), 821.

έγγραφο-επιδόσεις στην Τράπεζα και στον καθ' ου), ώστε όταν λείπει η μία από αυτές, η κατάσχεση να είναι ανυπόστατη²²⁴.

Οι πρακτικές επιπτώσεις της ως άνω θεωρήσεως εμφανίζονται όταν ακυρωθεί μία από τις παραπάνω επιδόσεις, μετά από άσκηση ανακοπής (933 ΚΠολΔ), εξαιτίας των πλημμελειών κατά τη συντέλεσή της, τότε η κατάσχεση παύει να υπάρχει, διότι απουσιάζει πλέον ένα από τα συστατικά στοιχεία της. Αν η επίδοση του κατασχετηρίου στον καθ' ου είναι εκπρόθεσμη κατ' άρθρο 983 παρ. 2 ΚΠολΔ, τότε η κατάσχεση καθίσταται άκυρη μετά από άσκηση ανακοπής (933ΚΠολΔ) χωρίς την επίκληση και απόδειξη δικονομικής βλάβης (159 αριθμ. 1 ΚΠολΔ). Ως προς τις λοιπές πλημμέλειες της επιδόσεως η ακυρότητα απαγγέλλεται εφόσον συντρέχει δικονομική βλάβη.

Το κατασχετήριο έγγραφο, που αποτελεί δικόγραφο, συντάσσεται από τον ίδιο τον επισπεύδοντα που δίνει εντολή στον δικαστικό επιμελητή για την επίδοσή του στον τρίτο και στον καθ' ού η εκτέλεση. Σημειωτέον ότι το κατασχετήριο επιδίδεται απλώς από τον δικαστικό επιμελητή. Ο τελευταίος, επομένως, ενεργεί εδώ ως όργανο επιδόσεως και όχι ως όργανο εκτελέσεως. Το έγγραφο, δηλαδή, που συντάσσει ο δικαστικός επιμελητής, δεν είναι έκθεση κατασχέσεως, αλλά έκθεση επιδόσεως (117, 139 ΚΠολΔ).

Ένα άλλο ζήτημα που ανέκυψε στην πράξη ήταν αν το κατασχετήριο έπρεπε να επιδοθεί μόνον στο κατάστημα ή υποκατάστημα όπου υπάρχει η κατάθεση, όπως όριζε η διατηρηθείσα και μετά τον ν. 2915/2001 διάταξη του άρθρου 90 ν.δ. 17.7/13.8.1923 ή θα μπορούσε να κατατεθεί και στην έδρα της Τράπεζας (κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου²²⁵. Τη σχετική αμφισβήτηση ήρε ο πρόσφατος νόμος 3994/2011, ο οποίος με το άρθρο 57 πρόσθεσε νέα (τέταρτη) παράγραφο στο άρθρο 983, σύμφωνα με την οποία «Για την κατάσχεση στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος ως τρίτου το έγγραφο επιδίδεται στην έδρα του ή σε οποιοδήποτε κατάστημά του». Το κατασχετήριο επιδίδεται, έτσι, κατ' επιλογή του επισπεύδοντος δανειστή, ή στην έδρα της τράπεζας ή σε οποιοδήποτε κατάστημά της. Η ρύθμιση αυτή θεωρείται μέτρο προς την σωστή κατεύθυνση, διότι η ηλεκτρονική διασύνδεση του δικτύου των τραπεζών διευκολύνει την ολοκληρωμένη πληροφόρησή του από τα κεντρικά της τράπεζας ως προς την

²²⁴ Ωστόσο, στη νομολογία και σε σημαντική μερίδα της θεωρίας ακολουθείται η άποψη ότι η κατάσχεση στα χέρια τρίτου συντελείται αποκλειστικά και μόνον με την επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο. Το σύστημα της διπλής επιδόσεως τροποποιήθηκε δυνάμει του ν.δ. 958/1971, ώστε η επίδοση του κατασχετηρίου στον καθ' ου η εκτέλεση να αποτελεί προϋπόθεση του κύρους και όχι του υποστατού της κατασχέσεως. Η κατάσχεση, που επιβλήθηκε με επίδοση του κατασχετηρίου στον τρίτο, χωρίς να επακολουθήσει επίδοση στον καθ' ου, παράγει έννομες συνέπειες μέχρι να ακυρωθεί με δικαστική απόφαση. Η κοινοποίηση του κατασχετηρίου αυτού στον καθ' ου η εκτέλεση δεν αποτελεί λοιπόν συστατικό στοιχείο της κατασχέσεως, αλλά πρόσθετη διαδικαστική πράξη του κύρους της κατασχέσεως.

²²⁵ Βλ. αναλυτικά *Ψυχομάνης*, Αρμ 2002, 993 επ.

ύπαρξη λογαριασμών του οφειλέτη σε οποιοδήποτε υποκατάστημά της, μολονότι έτσι διευκολύνονται οι κατασχέσεις διερευνητικού χαρακτήρα²²⁶.

3.1. Το αναγκαίο περιεχόμενο του κατασχετηρίου

Το κατασχετήριο είναι διαδικαστικό έγγραφο της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου, το έγγραφο εκείνο που εμπεριέχει την πρώτη μετά την επιταγή διαδικαστική πράξη της αναγκαστικής εκτελέσεως, αποτελώντας συνάμα και συστατικό τύπο της. Ως εκ τούτου δεν πρόκειται για εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο αλλά εφαρμόζονται και ως προς αυτό οι κανόνες που ισχύουν για τις διαδικαστικές πράξεις. Μπορεί δηλαδή να συνταχθεί από περισσότερα πρόσωπα τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με το δεσμό της ομοδικίας και να απευθύνονται σε περισσότερες τράπεζες. Το κατασχετήριο για να είναι ορισμένο πρέπει να έχει συγκεκριμένο περιεχόμενο το οποίο ορίζεται στο άρθρ. 983 ΚΠολΔ και ως δικόγραφο επιπλέον πρέπει να έχει όλα τα γενικά στοιχεία που αρμόζουν στην αναγκαστική εκτέλεση της διάταξης 118 ΚΠολΔ και ιδίως αυτά που αφορούν την ταυτότητα του καθ' ου η εκτέλεση, ώστε να αποφεύγεται ο κίνδυνος σύγχυσης με άλλα πρόσωπα. Η πληρότητα του κατασχετηρίου κρίνεται με γνώμονα την συνδρομή ή όχι δικονομικής βλάβης (159 παρ. 3 ΚΠολΔ).

Πιο συγκεκριμένα, τα προσδιοριστικά στοιχεία του κατασχετηρίου που πηγάζουν από το άρθρ. 983 ΚΠολΔ είναι τα εξής²²⁷ :

- α. Ακριβής περιγραφή του εκτελεστού τίτλου και της απαίτησης βάσει των οποίων γίνεται η κατάσχεση. Ως ακριβής, νοείται η αληθής και όχι η λεπτομερής περιγραφή. Πρέπει να περιγράφεται ο εκτελεστός τίτλος, το είδος του, καθώς και το είδος και το ποσό της απαίτησης μαζί με απλή αναφορά των παραγωγικών αιτίων που τη δημιούργησαν²²⁸.

²²⁶ Βασιλακάκης, Οι τροποποιήσεις του ν. 3994/2011 στο βιβλίο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας περί αναγκαστικής εκτελέσεως – μεταβατικές διατάξεις, ΕΠολΔ 2013, 33.

²²⁷ Νίκας (2012), 822.

²²⁸ ΕφΑθ 9374/2000 ΕλλΔνη 2002, 1072· ΜΠρΑθ 700/2013, Αρμ 2014, 1719· Μάζης, Κατάσχεση στα χέρια τρίτου με βάση τις διατάξεις του ΚΕΔΕ – Ανακριβής από παραδρομή δήλωση του τρίτου και διόρθωσή της με συμπληρωματική εκπρόθεσμη δήλωσή του – Αντισυνταγματικότητα άρθρου 33 ΚΕΔΕ, που ορίζει ότι αν ο τρίτος δεν προβεί σε εμπρόθεσμη δήλωση λογίζεται οφειλέτης όλης της κατασχεθείσας ποσότητας, ΕλλΔνη 2006, 725.

- β. Το ουσιωδέστερο ίσως στοιχείο είναι το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση καθώς προσδιορίζει τα όρια ευθύνης του τρίτου και επηρεάζει την εξέλιξη όλης της περαιτέρω διαδικασίας²²⁹. Στο κατασχόμενο ποσό θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να προστίθενται και οι τόκοι, τα δικαστικά έξοδα και τα έξοδα της εκτελέσεως, μολονότι δεν είναι δυνατός ο υπολογισμός τους με ακρίβεια κατά τον χρόνο της συντάξεως του κατασχετηρίου. Θα πρέπει, δηλαδή, να καθορίζεται στο κατασχετήριο το κατασχόμενο συνολικά, κατ' ανώτατο όριο, ποσό, με βάση τους υπολογισμούς του κατάσχοντος. Ο νόμος αρκείται στην αναγραφή του ποσού για το οποίο γίνεται η κατάσχεση και δεν αξιώνει άλλο ειδικότερο, προσδιοριστικό της απαιτήσεως στοιχείο²³⁰. Στην περίπτωση κατασχέσεως εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης, πρέπει και αρκεί να αναφέρεται το είδος της καταθέσεως²³¹. Ο αριθμός του λογαριασμού ή το ύψος του υπολοίπου του δεν αποτελούν στοιχεία του αναγκαίου περιεχομένου του κατασχετηρίου ενώ, στην αντίθετη κατεύθυνση, δεν αρκεί για το ορισμένο του κατασχετηρίου η αναφορά σε οποιαδήποτε απαίτηση έχει τυχόν ο καθ' ού η εκτέλεση κατά της τράπεζας. Φυσικά ούτε η αναγραφή του καταστήματος όπου τηρείται ο λογαριασμός είναι απαραίτητη²³². Επιπλέον, θεωρία και νομολογία δέχονται ότι το κατασχετήριο πρέπει να περιλαμβάνει και επαρκή στοιχεία για τον καθορισμό της έννομης σχέσεως, από την οποία προέρχεται η οφειλή του τρίτου²³³, ιδίως όταν κατάσχονται μελλοντικές απαιτήσεις. Αρκεί να προσδιορίζεται η έννομη σχέση που αποτελεί τη δικαιολόγη αιτία της οφειλής του τρίτου, ενώ μνεία των γενεσιουργών περιστατικών της οφειλής δεν είναι αναγκαία. Απαραίτητο στοιχείο του κατασχετηρίου είναι, λοιπόν, ο προσδιορισμός αφενός του αντικειμένου που κατάσχεται και αφετέρου της αιτίας της οφειλής του τρίτου, γεννημένης ή μέλλουσας (π.χ. εταιρία, μίσθωση, εντολή), κατά τα ουσιώδη τουλάχιστον στοιχεία της²³⁴.
- γ. Επιταγή προς τον τρίτο να μην καταβάλει σε εκείνον κατά του οποίου γίνεται η εκτέλεση. Πρόκειται για καθολική απαγορευτική προσταγή προς τον τρίτο να παρακρατήσει τα κατασχεθέντα, καλύπτοντας όλους τους αποσβεστικούς λόγους των ενοχών
- δ. Διορισμό αντικλήτου που κατοικεί στην περιφέρεια του ίδιου ειρηνοδικείου ή στην έδρα του πρωτοδικείου της κατοικίας του τρίτου, αν εκείνος υπέρ του οποίου γίνεται η εκτέλεση δεν κατοικεί στην περιφέρεια του ειρηνοδικείου της κατοικίας του τρίτου. Είναι υποχρεωτικός ο

²²⁹ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 527.

²³⁰ ΕφΑθ 9374/2000 ΕλλΔνη 2002, 1073.

²³¹ Ψυχομάνης, Αρμ 2002, 991.

²³² ΠΠρΠειρ 2447/2014 ΤΝΠ Νόμος.

²³³ ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ Νόμος · ΜΠρΤρικ 738/2002 ΔΕΕ 2002, 1006 με παρατ. Κουτσούκη.

²³⁴ Για το αμφισβητούμενο ζήτημα της αναφοράς στο κατασχετήριο της αιτίας της αξιώσεως που κατάσχεται βλ. Ορφανίδης σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων (2017), 55 επ.

διορισμός αντικλήτου στον τόπο κατοικίας του τρίτου, όταν ο επισπεύδων δανειστής δεν κατοικεί στην περιφέρεια αυτή, καθώς σε αυτόν θα γίνονται όλες οι σχετικές επιδόσεις της εκτέλεσης. Αντίκλητος δεν θεωρείται ο πληρεξούσιος δικηγόρος που υπογράφει το κατασχετήριο.

3.2. Συνέπειες από την επιβολή κατασχέσεως

Οι συνέπειες της κατασχέσεως στα χέρια τρίτου προβλέπονται στο άρθρο 984 ΚΠολΔ, αφορούν τόσο την Τράπεζα ως τρίτη όσο και τον καθ' ου η κατάσχεση (δικαιούχο της καταθέσεως) και είναι διαφορετικές για τον καθένα και πρώτιστο στόχο έχουν την υλική και νομική δέσμευση της κατασχεμένης απαίτησης, ώστε να εκπληρωθεί ο σκοπός της κατασχέσεως, δηλαδή η ικανοποίηση των δανειστών.

Κατ' άρθρο 984 ΚΠολΔ η κατάσχεση της καταθέσεως επάγεται τη νομική δέσμευση της κατασχεθείσας απαιτήσεως, με συνέπεια την σχετική ακυρότητα κάθε πράξεως²³⁵ (175 ΑΚ), η οποία εμπεριέχει διάθεση αυτής και ματαιώνει το σκοπό της, αδιακρίτως αν η πράξη αυτή προέρχεται από τον καθ' ου η εκτέλεση ή τον τρίτο²³⁶. Η διάταξη ερμηνεύεται διασταλτικά, οπότε η απαγόρευση αφορά κάθε αποσβεστικό λόγο της ενοχής που οδηγεί σε ικανοποίηση απαίτησης του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη. Η απαγόρευση διαθέσεως είναι η μοναδική προβλεπόμενη συνέπεια που προβλέπει ο νόμος για τον καθ' ου η εκτέλεση. Ορίζεται λοιπόν ότι από την επίδοση²³⁷ στον καθ' ου η εκτέλεση του κατασχετηρίου, αυτός στερείται της εξουσίας διαθέσεως της κατασχεθείσας απαιτήσεως.

Ειδικά ως προς την Τράπεζα, η επίδοση του κατασχετηρίου σε αυτή²³⁸ συνεπάγεται την απαγόρευση από μέρους της εξοφλήσεως της κατασχεμένης απαίτησεως (άρθρο 984 παρ.2

²³⁵ Κατά τον *Καλαβρό* η σχετική αυτή ακυρότητα απολυτοποιείται εκ του γεγονότος, ότι στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου επιτρέπεται η πολλαπλή κατάσχεση, άρα λοιπόν αυτή η σχετική ακυρότητα ισχύει για όλες τις πολλαπλές κατασχέσεις που έχουν επιβληθεί. Βλ. *Καλαβρός*, Πορίσματα στο 41^ο Συνέδριο της ΕΕΔ σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017, 447.

²³⁶ «Η παράβαση της απαγορευτικής διάταξης του άρθρου 984 παρ. 1 εδ. α' ΚΠολΔ, με την οποία αίρεται η εξουσία διάθεσης του καθ' ου επί του κατασχεμένου περιουσιακού στοιχείου, επάγεται την αυτοδίκαιη ακυρότητα της εκποιητικής (ΑΚ 174, 175 εδ. α'), όχι όμως και της αποτελούσας την αιτία αυτής υποσχετικής δικαιοπραξίας, η κατάρτιση της οποίας καθιστά τον αντισυμβαλλόμενο του καθ' ου δανειστή αδύνατη παροχής (ΑΚ 365)» *Κολοτούρος*, Συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, ΕΠολΔ 2016, 135.

²³⁷ Από την επίδοση και όχι από την επόμενη της κοινοποιήσεως καθώς σύμφωνα με τον Νίκα δεν εφαρμόζονται εδώ οι διατάξεις των άρθρων 114 επ ΚΠολΔ.

²³⁸ Ακόμα και αν το κατασχετήριο δεν επιδόθηκε στον καθ' ου η εκτέλεση.

ΚΠολΔ), συμπληρώνοντας κατ' αυτό τον τρόπο την απαγόρευση διαθέσεως που επιβάλλεται και εις βάρος του καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη (984 παρ.1 ΚΠολΔ) και επιφέροντας την αμφιμερή δέσμευση της κατασχεμένης καταθέσεως υπέρ του κατάσχοντάς δανειστή²³⁹. Συνεπώς, ενδεχόμενη καταβολή της Τράπεζας προς τον δικαιούχο καταθέτη- καθ' ου η εκτέλεση δεν επιφέρει απαλλαγή της, η οποία είναι υποχρεωμένη να καταβάλει στο δανειστή που επέβαλε την κατάσχεση. Μάλιστα γίνεται δεκτό ότι του νόμου μη διακρίνοντας η απαγόρευση καταβολής εις βάρος της Τράπεζας καλύπτει όλους τους δανειστές που τυχόν έχουν επιβάλει κατασχέσεις και όχι μόνο εκείνον που επέβαλε την πρώτη κατάσχεση²⁴⁰.

Η απαγόρευση αυτή καλύπτει όλο το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση και μόνο το ποσό για το οποίο αυτή επιβάλλεται. Με άλλα λόγια, όταν κατάσχετα μόνο ένα μέρος της συνολικής καταθέσεως, η δέσμευση της απαίτησης θα είναι μερική ως προς αυτό το ποσό. Επί κατασχέσεως απαιτήσεων από τραπεζικούς λογαριασμούς στα χέρια τράπεζας η δέσμευση των λογαριασμών του οφειλέτη καταλαμβάνει μόνο το υφιστάμενο υπόλοιπο. Όταν κατάσχονται και μελλοντικές απαιτήσεις από τους λογαριασμούς, η δέσμευση, εκτός από την άρση ή ακύρωση της κατασχέσεως, καταλαμβάνει κάθε ποσό που κατατίθεται από τον οφειλέτη στους λογαριασμούς του μετά την επίδοση του κατασχετηρίου²⁴¹.

Αν παρά την απαγόρευση η Τράπεζα ως τρίτη προβεί σε καταβολή στον δικαιούχο της απαιτήσεως καθ' ου η κατάσχεση, επέρχεται μεν η ουσιαστικού δικαίου αυτοδίκαιη ακυρότητα της καταβολής²⁴², εξακολουθεί πάντως να ευθύνεται ο ίδιος έναντι του κατάσχοντος. Η καταβολή είναι αδιάφορη νομικά για τον κατάσχοντα. Η Τράπεζα δικαιούται να αναζητήσει από τον καθ' ου η εκτέλεση τα καταβληθέντα με βάση τις αρχές του αδικαιολόγητου πλουτισμού (904 επ ΑΚ).

Η δέσμευση του τραπεζικού λογαριασμού παύει είτε με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως ανακοπής κατά της παραλείψεως ή της αρνητικής δηλώσεως της Τράπεζας (άρθρο 986 ΚΠολΔ) είτε με την τελεσίδικη απόρριψη της ανακοπής²⁴³. Σημειώνεται ότι η απαγόρευση διαθέσεως πλήττει με ακυρότητα την εκ μέρους του καθ' ου επιχειρούμενη εκούσια διάθεση, όχι όμως και την εκ του νόμου αναγκαστική ή τη συνεπεία δικαστικής απόφασης επερχόμενη διάθεση²⁴⁴.

Με την καθιέρωση του επιτρεπτού κατασχέσεως των τραπεζικών καταθέσεων με το άρθρο 24 του ν. 2915/2001, το δικαίωμα της Τράπεζας να προβαίνει σε συμψηφισμό των

²³⁹ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 531.

²⁴⁰ Νίκας (2012), 668.

²⁴¹ Εφόσον τηρούνται κάποιες προϋποθέσεις, βλ. ανωτέρω σελ. 73.

²⁴² ΑΠ 1540/ 2000 ΤΝΠ Νόμος.

²⁴³ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 531.

²⁴⁴ Κολοτούρος, ΕΠολΔ 2016, 136.

ανταπαιτήσεων κατά του καταθέτη δύναται να ασκηθεί μόνο εντός του πλαισίου του άρθρου 984 παρ.2 εδ. α' ΚΠολΔ, βάσει του οποίου απαγορεύεται ο συμψηφισμός της κατασχεμένης απαιτήσεως με μεταγενέστερη απαίτηση. Η απαγόρευση του συμψηφισμού αφορά αποκλειστικά το ποσό της απαιτήσεως για το οποίο έγινε η κατάσχεση. Αν ακυρωθεί για οποιοδήποτε λόγο η κατάσχεση, ισχυροποιείται αναδρομικά ο ενδεχόμενος απαγορευμένος συμψηφισμός. Επομένως, είναι επιτρεπτός μόνο όταν πρόκειται για απαίτηση που αποκτήθηκε πριν από την κατάσχεση²⁴⁵. Κρίσιμος χρόνος για το προγενέστερο ή μεταγενέστερο της απαιτήσεως σε σχέση με την κατάσχεση είναι η επίδοση του κατασχετηρίου στην Τράπεζα, με αποτέλεσμα εάν η ανταπαίτηση της Τράπεζας γεννηθεί μετά την επίδοση του κατασχετηρίου σε αυτή να μη χωρεί συμψηφισμός, καθώς κατά το χρόνο συνυπάρξεως των εκατέρωθεν απαιτήσεων υφίσταντο ήδη κατά την κατάσχεση. Δικαιολογητικό λόγο της εξαίρεσης των προγενέστερων της κατασχεσεως απαιτήσεων από την απαγόρευση αποτελούν τα συμφέροντα του τρίτου, όπως αυτά προκύπτουν από τη στάθμιση που επιτυγχάνεται μέσω της ρύθμισης, ώστε ο τρίτος να μην υποχρεωθεί να καταβάλει πάρα την ύπαρξη της ανταπαιτήσεως του.

Αντιστοίχως, η Τράπεζα δεν δύναται να προβάλει σε συμψηφισμό ανταπαίτησή της, η οποία είναι μέλλουσα, υπό αίρεση ή μη ληξιπρόθεσμή κατά το χρόνο επιδόσεως του κατασχετηρίου σε αυτή. Η μη πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 984 παρ.2 ΚΠολΔ συνεπάγεται ότι ο επιχειρούμενος συμψηφισμός από την Τράπεζα δεν παράγει έννομες συνέπειες ως προς τον κατάσχοντα και ως εκ τούτου η πρώτη εξακολουθεί να είναι υποχρεωμένη για καταβολή του κατασχεθέντος ποσού στον επισπεύδοντα δανειστή. Εφόσον συντρέχουν οι όροι των άρθρων 984 παρ.2 ΚΠολΔ και 449 ΑΚ, η Τράπεζα δύναται να προτείνει το συμψηφισμό είτε πριν, είτε με ή μετά την υποβολή της δηλώσεως του άρθρου 985 ΚΠολΔ. Στις δύο πρώτες περιπτώσεις η δήλωση της Τράπεζας θα είναι αρνητική και θα αναφέρει την αιτία, το είδος, το χρόνο αποκτήσεως και το ποσό της ανταπαιτήσεως, όπως και το αποσβεστικό γεγονός του συμψηφισμού, ενώ στην τρίτη περίπτωση η πρόταση του συμψηφισμού θα γίνει παρά την αρχική καταφατική δήλωση.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι η τρίτη Τράπεζα ευθύνεται έναντι του κατάσχοντος ως μεσεγγυούχος από τη στιγμή της επίδοσης του κατασχετηρίου, όπως άλλωστε προβλέπει ρητώς το άρθρο 984 παρ.3 ΚΠολΔ. Κατ' επέκταση, έχει όλες τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα αυτού και ιδίως «οφείλει να αποδώσει το πράγμα στον κατάσχοντα όταν του ζητηθεί και δεσμεύεται να μη παραδώσει το πράγμα σε κανένα άλλο». Η Τράπεζα ως μεσεγγυούχος δεν είναι συνεπώς απλός κάτοχος του κατασχεθέντος πράγματος, αλλά ως κάτοχος ασκεί δημόσια

²⁴⁵ ΑΠ 354/2010 ΧρηΔικ 2010, 358.

εξουσία, απορρέουσα από τη δημοσίου δικαίου σχέση της μεσεγγύησης που κατατείνει στην υλική δέσμευση του κατασχεθέντος²⁴⁶. Περαιτέρω η Τράπεζα έχει την υποχρέωση να διαφυλάττει το χρηματικό ποσό²⁴⁷ για το οποίο δεσμεύτηκε ότι υφίσταται στα χέρια της μέχρι το τέλος της ενδεχόμενης δικαστικής διαφοράς που ανοίγει με την άσκηση ανακοπής του άρθρου 985 ή του άρθρου 933 ΚΠολΔ και τυχόν ισχυρισμός του ανακόπτοντος τρίτου ότι το ποσό που είχε δεσμευτεί στα χέρια του μειώθηκε και δεν υπάρχει πλέον είναι μη νόμιμος.

3.3. Η υποχρέωση της τράπεζας προς υποβολή δηλώσεως του άρθρου 985 ΚΠολΔ

Η δήλωση του άρθρου 985 ΚΠολΔ αποτελεί δικονομική υποχρέωση²⁴⁸ του πιστωτικού ιδρύματος, η οποία απορρέει από την επιβληθείσα κατάσχεση με σκοπό την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή και ως εκ τούτου το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων δεν υφίσταται στο μέτρο που, για την ικανοποίηση του τελευταίου, απαιτείται η αποκάλυψη της υπάρξεως της καταθέσεως. Από την επίδοση του κατασχετηρίου στην Τράπεζα, η δήλωσή της πρέπει να υποβληθεί εντός προθεσμίας οκτώ ημερών, κατ' άρθρο 985 παρ.1 ΚΠολΔ, ενώπιον του γραμματέα του Ειρηνοδικείου του τόπου κατοικίας της, ο οποίος θα συντάξει και σχετική έκθεση. Σε περίπτωση που η Τράπεζα υποβάλλει καταφατική δήλωση αυτή θα αποτελεί εκτελεστό τίτλο κατ' αυτής (άρθρο 989 ΚΠολΔ), ενώ εάν αυτή είναι αρνητική ή ανακριβής υπόκειται σε ανακοπή από τον επισπεύδοντα δανειστή (άρθρο 986 ΚΠολΔ), ταυτόχρονα δε αποτελεί το νομικό θεμέλιο για την αγωγή αποζημιώσεως εις βάρος της Τράπεζας του άρθρου 985 παρ.3 ΚΠολΔ²⁴⁹.

Η δήλωση του τρίτου δεν απευθύνεται σε δικαστήριο ούτε και λαμβάνει χώρα «επί τη πρόψει» ορισμένης δίκης. Πρόκειται για εξώδικη κατ' αρχήν πράξη²⁵⁰, η οποία αποτελεί συνέχεια της επιδόσεως του κατασχετηρίου και γι' αυτό εντάσσεται στις διαδικαστικές πράξεις της αναγκαστικής εκτελέσεως, ως προς τις οποίες εφαρμόζονται ανάλογα οι ρυθμίσεις των διαδικαστικών πράξεων της διαγνωστικής διαδικασίας, εφόσον δεν αντιτίθενται στη λειτουργική

²⁴⁶ Κολοτούρος, ΕΠολΔ 2016, 142.

²⁴⁷ ΕφΑθ 5081/2006 ΕλλΔνη 2008, 252.

²⁴⁸ Με την υποχρέωση για δήλωση η Τράπεζα ενεργεί σε εκπλήρωση μιας δημοσίου δικαίου υποχρέωσης έναντι της πολιτείας. Η δήλωση του τρίτου είναι μία ανακοίνωση γνώσεως και μπορεί υπό προϋποθέσεις να ανακληθεί.

²⁴⁹ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 536.

²⁵⁰ ΕιρΡοδ 159/2015 ΤΝΠ Νόμος

τους αποστολή²⁵¹. Ειδικότερα, ως εξώδικη πράξη η δήλωση του τρίτου μπορεί να γίνει από τον ίδιο, χωρίς τη σύμπραξη δικηγόρου, ή και από πληρεξούσιο που έχει γενική ή ειδική πληρεξουσιότητα, η οποία μπορεί να δοθεί και με ιδιωτικό έγγραφο, εφόσον η δήλωση την οποία αφορά δεν απαιτεί κάποιο τύπο αλλά γίνεται προφορικά²⁵² Με τη δήλωσή του ο τρίτος προβαίνει σε ανακοίνωση γνώσεως ως προς την αλήθεια ή αναλήθεια των πραγματικών περιστατικών, που στηρίζουν την κατασχεθείσα απαίτηση.

Κάθε τρίτος βαρυνόμενος με τη δικονομική υποχρέωση υποβολής δηλώσεως βάσει άρθρου 985 ΚΠολΔ οφείλει να δηλώσει με σαφήνεια και ειλικρίνεια εάν υπάρχει η απαίτηση που κατασχέθηκε αναφέροντας, σε καταφατική περίπτωση, και τη δικαιολόγητο σχέση, τις ενστάσεις ή τους λόγους αδυναμίας καταβολής αυτής καθώς και την ανταπαίτηση που τυχόν έχει κατά του καθ' ού η εκτέλεση και εάν επιβλήθηκε στα χέρια του άλλη κατάσχεση από ποιον και για ποιο ποσό²⁵³.

Έτσι το οποιοδήποτε πιστωτικό ίδρυμα υποβάλλοντας καταφατική δήλωση οφείλει να αναφέρει σε αυτή την ύπαρξη της τραπεζικής καταθέσεως που έγινε αντικείμενο κατασχέσεως αλλά και όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με αυτή προς διευκόλυνση του κατάσχοντος στην άσκηση των δικαιωμάτων του. Σε αυτές τις απαραίτητες πληροφορίες εντάσσονται το ποσό για το οποίο δεσμεύει η τράπεζα την κατασχεθείσα κατάθεση του καθ' ού η εκτέλεση οφειλέτη, η τυχόν επιβολή άλλης κατασχέσεως, όπως και το ποσό για το οποίο αυτή επιβλήθηκε. Εάν πρόκειται για κατάσχεση μελλοντικής απαίτησης εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης αρκεί με την υποβληθείσα δήλωση της να αποδέχεται την ύπαρξη της έννομης σχέσεως που αναφέρεται στο κατασχετήριο που αποτελεί την παραγωγική αιτία της κατασχόμενης απαιτήσεως, η οποία κατ' ουσίαν αποδίδει στον τρίτο την ιδιότητα του οφειλέτη στον καθ' ου η κατάσχεση²⁵⁴. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 985 παρ. 1 εδ. β', όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις τελευταίες αλλαγές που επήλθαν στον ΚΠολΔ, όταν η κατάσχεση επιβάλλεται στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος, απαιτείται εάν τυχόν υφίστανται, ακατάσχετες απαιτήσεις κατ' άρθρο 982 παρ. 2 στ. γ' και δ' ΚΠολΔ να αναφέρονται στη δήλωση της τράπεζας²⁵⁵. Για να είναι η δήλωση καταφατική, απαιτείται επιπλέον η επισήμανση ότι η απαίτηση δεσμεύεται και παρακρατείται από τον τρίτο υπέρ του κατάσχοντος δανειστή²⁵⁶.

²⁵¹ Νίκας (2012), 838.

²⁵² ΑΠ 1183/2015 ΤΝΠ Νόμος.

²⁵³ ΕφΑθ 9000/2005, ΧρΙΔ 2006, 724

²⁵⁴ ΠΠρΒερ 17/2006, ΤΝΠ Νόμος.

²⁵⁵ ΕφΛαμ 41/2016 ΤΝΠ Νόμος. Μακρίδου/Απαλλαγάκη/Διαμαντόπουλος σε: Μακρίδου/ Απαλλαγάκη/ Διαμαντόπουλος, Πολιτική Δικονομία –Θεωρία, Νομολογία, Υποδείγματα, 2016, 52.

²⁵⁶ ΑΠ 1540/2000, ΤΝΠ Νόμος· ΠΠρΘεσ 10250/2003, ΤΝΠ Νόμος.

Την καταφατική δήλωση της τράπεζας ακολουθεί η καταβολή προς τον επισπεύδοντα εντός της προθεσμίας και υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 988 ΚΠολΔ ή η εκτέλεση κατά της πρώτης με εκτελεστό τίτλο την καταφατική δήλωση. Επί αρνητικής δηλώσεως δύναται να ακολουθήσει άσκηση ανακοπής κατά 986 και η καταδίκη της τράπεζας κατ' άρθρο 989 σε καταβολή του κατασχεθέντος ποσού. Εν προκειμένω γίνεται λόγος για αυτόματη εκχώρηση της κατασχεμένης απαίτησης από τον έως τότε δικαιούχο της και καθ' ού η εκτέλεση οφειλέτη στον κατάσχοντα δανειστή²⁵⁷.

Ειδικότερα, την αυτοδίκαιη εκ του νόμου εκχώρηση της απαίτησεως επιφέρει η υποβολή εμπρόθεσμης και καταφατικής δηλώσεως κατά το άρθρο 985 ΚΠολΔ και η πάροδος της προβλεπόμενης από το άρθρο 988 παρ.1 ΚΠολΔ προθεσμίας, και σε περίπτωση αρνητικής δηλώσεως από την τελεσιδικία της απόφασης που κάνει δεκτή την ανακοπή του άρθρου 986²⁵⁸. Επιχείρημα υπέρ της αναγκαστικής εκχώρησης της κατασχεμένης απαίτησης αντλείται από τις ρυθμίσεις 988, 989 και 990 ΚΠολΔ. Έτσι ο κατάσχων αποκτά την κατασχεθείσα απαίτηση κατά τους όρους της κατασχέσεως, όπως αυτοί περιγράφονται στο κατασχετήριο και κατά το ποσό που έγινε η κατάσχεση, το οποίο όμως δύναται να μειωθεί δυνάμει της εφαρμογής του 988 παρ. 1 ΚΠολΔ. Το γεγονός ότι πρόκειται για εκ του νόμου εκχώρηση και όχι για συμβατική έχει ως αποτέλεσμα τη μη εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 460 ΑΚ περί αναγγελίας της εκχωρήσεως από τη στιγμή που η εκχώρηση αυτή επέρχεται με την τήρηση των διατυπώσεων του ΑΚ. Τέλος, όταν πρόκειται για κατάσχεση μελλοντικής ή υπό αίρεση απαίτησεως ο κατάσχων απλώς υπεισέρχεται στη θέση του καθ' ού η εκτέλεση οφειλέτη και καθίσταται δικαιούχος του οποιουδήποτε κατά το ουσιαστικό δίκαιο δικαιώματος, ενώ την πλήρη απαίτηση την αποκτά από τη γένεσή της οπότε και ο οφειλέτης τρίτος είναι υποχρεωμένος να καταβάλει στον κατάσχοντα²⁵⁹.

Σε περίπτωση μη ύπαρξης της καταθέσεως και άρα του αντικειμένου της κατασχέσεως αυτονόητη είναι η υποβολή αρνητικής δηλώσεως εκ μέρους της Τράπεζας. Η υποβολή αρνητικής δηλώσεως αρμόζει και όταν η τράπεζα έχει ήδη προβάλλει δήλωση συμψηφισμού οπότε και έχει επέλθει απόσβεση της κατασχεμένης απαίτησεως και η δήλωση θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα θεμελιωτικά του αποσβεστικού λόγου του συμψηφισμού γεγονότα. Υπό το ισχύον δίκαιο (985 παρ.3 ΚΠολΔ) με αρνητική δήλωση εξομοιώνεται ρητά η ανακριβής δήλωση, δηλαδή η δήλωση η οποία δεν ανταποκρίνεται προς την αλήθεια, που αφορά στην κατασχεθείσα απαίτηση και γενικώς στις σχέσεις μεταξύ του τρίτου και του καθ' ου η κατάσχεση. Η ανακρίβεια μπορεί να

²⁵⁷ Ορφανίδης σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων (2017), 84.

²⁵⁸ ΑΠ 688/2010, ΤΝΠ Νόμος · ΑΠ 360/2017 ΕφΑΔ 2017, 836 με παρατ. Γαβαλά Ε.

²⁵⁹ ΠΠρΘεσ 10250/2003, ΤΝΠ Νόμος.

συνίσταται είτε στην απόκρυψη της ύπαρξης της απαίτησης, είτε σε παράλειψη ή εσφαλμένη έκθεση ορισμένου περιστατικού.

Η άπρακτη παρέλευση της οκταήμερης προθεσμίας για τον τρίτο συνεπάγεται την έκπτωση του από το δικαίωμα να υποβάλει δήλωση, με αποτέλεσμα να εξομοιώνεται η παράλειψη αυτή με αρνητική δήλωση²⁶⁰. Το ίδιο ισχύει και όταν έχει υποβληθεί εκπρόθεσμη δήλωση, η οποία δεν επιφέρει κανένα αποτέλεσμα (151 ΚΠολΔ) και ο τρίτος θεωρείται σαν να μην υπέβαλε δήλωση, δηλαδή ότι υπέβαλε αρνητική δήλωση²⁶¹.

Η παράλειψη υποβολής της δηλώσεως ή η εκπρόθεσμη υποβολή αυτής θεωρείται σιωπηρή αρνητική δήλωση, ενώ συγκεκριμένα η εκπρόθεσμη υποβολή ή η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας οδηγεί σε έκπτωση του τρίτου από το δικαίωμά του, εκτός εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις υποβολής αίτησης κατ' άρθρο 152 ΚΠολΔ. Άξιο προσοχής είναι το γεγονός ότι πλέον σε περίπτωση παράλειψης υποβολής δηλώσεως ή εκπρόθεσμης ή παράτυπης υποβολής της, ο τρίτος δεν θεωρείται κατ' αμάχητο τεκμήριο οφειλέτης ολόκληρου του ποσού της κατασχέσεως, όπως ίσχυε παλαιότερα²⁶².

Τόσο η έλλειψη πληρότητας της αρνητικής δηλώσεως όσο κι η παράλειψη υποβολής δηλώσεως ή η υποβολή ανακριβούς δηλώσεως μπορεί να οδηγήσουν στην ευθύνη του τρίτου προς αποζημίωση του επισπεύδοντος. Η ευθύνη του τρίτου ορίζεται στο άρθρο 985 παρ.3 εδ. β' ΚΠολΔ και λειτουργεί ως αντιστάθμισμα στην κατάργηση του αμάχητου τεκμηρίου της οφειλής. Γενεσιουργό λόγο ευθύνης της Τράπεζας, εν προκειμένω, αποτελεί η παράλειψη υποβολής της δηλώσεως, χωρίς να χρειάζεται να αποδεικνύεται πρόσθετα και η υπαιτιότητα της. Πρόκειται συνεπώς περί αντικειμενικής ευθύνης του τελευταίου, στον οποίο εναπόκειται να επικαλεσθεί και να αποδείξει την ύπαρξη συντρέχοντος πταίσματος του κατάσχοντος, προκειμένου να αποκλείσει ή να περιορίσει την έκταση της ευθύνης του²⁶³. Επομένως τα στοιχεία της βάσης της σχετικής αγωγής είναι : α) ζημιόγono γεγονός, ήτοι η παράλειψη υποβολής δηλώσεως, β) ζημία εκείνου που επέβαλε την κατάσχεση, θετική ή αποθετική και γ) αιτιώδης συνάφεια, με την έννοια ότι η ζημία που επικαλείται ο κατάσχων αποτελεί συνέπεια της παραλείψεως του τρίτου η της ανακριβούς δηλώσεως. Η ζημία του κατάσχοντος μπορεί να φθάσει μέχρι και το ύψος της απαιτήσεώς του, ώστε να μπορεί να υποχρεώνεται ο τρίτος και σε ισόποση αποζημίωση, αν και δεν είναι οφειλέτης. Πρέπει δηλαδή ο κατάσχων ενάγων να επικαλεστεί σε κάθε περίπτωση με πληρότητα τα πραγματικά περιστατικά, που βρίσκονται σε αιτιώδη σύνδεσμο με τη ζημία, της

²⁶⁰ Κατράς, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας- Κατ' άρθρο νομολογία, 2017², 1098.

²⁶¹ ΕφΑθ 303/2016 ΤΝΠ Νόμος.

²⁶² Ορφανίδης σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων (2017), 31.

²⁶³ Κολοτούρος, ΕΠολΔ 2016, 151.

οποίας ζητείται η αποκατάσταση, όπως π.χ. ότι απώλεσε την ευκαιρία να κατάσχει άλλα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη.

Αίτημα της αγωγής είναι η αποκατάσταση οιασδήποτε θετικής ή αποθετικής ζημίας του κατάσχοντος, απότοκης της συμπεριφοράς του τρίτου, συνιστάμενης συνήθως στην καταβολή όλου ή μέρους του κατασχεθέντος ποσού, υπό προϋποθέσεις δε και στην καταβολή υπέρτερου ποσού για την κάλυψη περαιτέρω ζημίας του κατάσχοντος²⁶⁴. Η αγωγή, ασκούμενη ενώπιον του κατά τις γενικές διατάξεις αρμόδιου καθ' ύλην και κατά τόπον δικαστηρίου (12 επ, 22 επ ΚΠολΔ), δικάζεται κατά την τακτική διαδικασία. Διάδικοι είναι και εδώ ο κατάσχων δανειστής και ο τρίτος οφειλέτης και ποτέ ο καθ' ου, στον οποίο ο νόμος δεν αναγνωρίζει δικαίωμα προς αποζημίωση.

3.4. Δημόσια παρακατάθεση του κατασχεμένου ποσού

Ένα ακόμη από τα ανακύπτοντα ζητήματα της κατασχέσεως καταθέσεων εις χείρας της Τράπεζας ως τρίτης, είναι η διαδικασία που θα ακολουθηθεί προκειμένου ο επισπεύδων δανειστής να εισπράξει το ποσό, ως προς το οποίο η Τράπεζα έχει προβεί σε καταφατική δήλωση κατ' άρθρο 985 ΚΠολΔ. Καταρχάς, δυνατή είναι η εφαρμογή του άρθρου 988 παρ.1 ΚΠολΔ σύμφωνα με το οποίο *«αν ο τρίτος δηλώσει πως η απαίτηση που κατασχέθηκε υπάρχει και είναι επαρκής για να ικανοποιηθούν εκείνος ή εκείνοι που επέβαλαν την κατάσχεση, ο τρίτος οφείλει, αφού περάσουν οκτώ ημέρες από το η κατάσχεση κοινοποιήθηκε σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η εκτέλεση, αν κατοικεί στην Ελλάδα, και αφού περάσουν τριάντα ημέρες, αν κατοικεί στο εξωτερικό ή είναι άγνωστη η διαμονή του, να καταβάλει στον καθένα από εκείνους που επέβαλαν κατάσχεση το ποσό για το οποίο έγινε η κατάσχεση»*. Συνεπώς, η Τράπεζα οφείλει να καταβάλει στον κατάσχοντα δανειστή το ποσό για το οποίο υπέβαλε καταφατική δήλωση.

Ωστόσο, η υπαγωγή των Τραπεζών όπως είδαμε ανωτέρω στις διατάξεις του ν.δ. 17.7/13.8.1923 οδήγησε τη νομολογία στην κρίση περί εξακολουθήσεως εφαρμογής των άρθρων 87 επ του ν.δ.17/7/1923 όταν επισπεύδεται κατάσχεση εις χείρας των υπαγόμενων στις διατάξεις του ανωνύμων εταιριών, ως τρίτων. Ειδικότερα, ως προς το ζήτημα της εισπράξεως από το δανειστή του ποσού, για το οποίο το πιστωτικό ίδρυμα έκανε καταφατική δήλωση εφαρμοστές είναι οι διατάξεις των άρθρων 87, 88 και 89 του προαναφερόμενου διατάγματος. Έτσι, κατά τη διάταξη του άρθρου 87 *«1. εάν εγένετο κατάσχεσις χρημάτων ή χρεωγράφων παρ'*

²⁶⁴ ΑΠ 663/2017 ΤΝΠ Νόμος.

ανωνύμω εταιρία, ως τρίτη, η εταιρία δικαιούται είτε να καταθέσει τα κατασχεθέντα δικαστικώς, απαλλασσομένη διά της τοιαύτης καταθέσεως πάσης ευθύνης προς τε τον κατασχόντα και τον δικαιούχον, είτε να αιτησθεί παρά του προέδρου την άρσιν της κατασχέσεως, ην ούτος δύναται να χορηγήσει μετά ή άνευ εγγυήσεως. 2. Εάν η κατάσχεσις εγένετο εις χείρας της Εθνικής Τράπεζας, ως τρίτης, αυτή δικαιούται ίνα καταθέσει τα κατασχεθέντα παρ' αυτή κατά τους όρους των εις πρώτην ζήτησιν αποδοτέων καταθέσεων». Κατά το άρθρο 88 που ακολουθεί «1. Η ανάληψις των κατά το προηγούμενον άρθρον κατατεθέντων γίνεται μόνο αδεία του προέδρου. 2. Η Εθνική Τράπεζα, εκτελούσα την απόφασιν του προέδρου, απαλλάσσεται πάσης ευθύνης». Τέλος, σύμφωνα με τη ρύθμιση του άρθρου 89 «1. Η δικαστική κατάθεσις γίνεται επ' ονόματι του δικαιούχου και, εάν ούτος απεβίωσεν, επ' ονόματι των κληρονόμων αυτού, άνευ ρητής αυτών κατονομασίας. 2. Εάν η ειδοποίησις του δικαιούχου περί της καταθέσεως είναι δυσεπίτευκτος, παραλείπεται, αδεία του προέδρου».

Κατ' επέκταση, η επιλογή της εφαρμογής των άρθρων 87 επ του ν.δ. 17.7/13.8.1923, συνεπάγεται την ευχέρεια²⁶⁵ της Τράπεζας να προβεί σε δημοσία παρακατάθεση του ποσού, εκτός κι αν πρόκειται για την Εθνική Τράπεζα, η οποία προνομιακώς δύναται να καταθέσει το ποσό σε ειδικό λογαριασμό όψεως, τηρούμενο στην ίδια²⁶⁶. Ο μεν κατάσχων δανειστής, εν προκειμένω, θα πρέπει να προκαλέσει την έκδοση δικαστικής άδειας για την ανάληψη του παρακατατεθειμένου ποσού, η δε δημόσια παρακατάθεση θα γίνεται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ως το μόνο αρμόδιο για κάθε παρακατάθεση ποσού, η απόδοση του οποίου εξαρτάται από την έκδοση δικαστικής αποφάσεως από το Μονομελές Πρωτοδικείο που εκδικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων²⁶⁷.

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι η επιλογή από την Τράπεζα της ανωτέρω οδού, συνεπάγεται σημαντική χρονική καθυστέρηση για τον κατάσχοντα δανειστή στην είσπραξη του ποσού που παρακατατέθηκε δημοσίως από την πρώτη, δεδομένου ότι θα πρέπει να προκαλέσει την έκδοση δικαστικής άδειας για την ανάληψη του ποσού από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων²⁶⁸. Αντικείμενο της σχετικής δίκης αποτελεί όχι η διάγνωση του δικαιώματος του αιτούντος αλλά η τυχόν μεταγενέστερη της κατασχέσεως απόσβεση της απαίτησης ή εκτελεστότητα της κατασχέσεως κατά το χρόνο επιβολής της κατασχέσεως εις χείρας της τράπεζας ως τρίτης²⁶⁹. Συνεπώς κάθε άλλο παρά ενισχύεται η αποτελεσματικότητα της κατασχέσεως απαιτήσεων εις χείρας τρίτου και συνακόλουθα μειώνεται και η δυνατότητα άμεσης

²⁶⁵ Γέσιου- Φαλτσή (2009), 540.

²⁶⁶ Πανίτσας σε: Λαδός/Γεροντίδης/Δρίτσουλας/Πανίτσας (2016), 133.

²⁶⁷ ΜΠρΚορινθ 654/2012, ΕφΑΔ 2014, 567.

²⁶⁸ Μάζης, ΝοΒ 2002, 649.

²⁶⁹ ΜΠρΧαλκ 278/2014, ΕφΑΔ2015, 268 με παρατ. Παπαδοπούλου Ελ.

ικανοποίησης του επισπεύδοντος δανειστή. Επιπλέον, στην περίπτωση κατά την οποία η Τράπεζα, εφόσον έχει προβεί σε καταφατική δήλωση (985 παρ. 1 και 2 του ΚΠολΔ), καταθέσει στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων τα κατασχεθέντα στα χέρια της, ως τρίτη, χρηματικά ποσά, απαλλάσσεται έκτοτε από την ευθύνη και τις υποχρεώσεις του μεσεγγυούχου, τόσο έναντι του κατάσχοντος δανειστή, όσο και έναντι του δικαιούχου του λογαριασμού και πελάτη της²⁷⁰.

3.5. Άμυνα κατά της δηλώσεως της τράπεζας

Στην περίπτωση της αρνητικής δηλώσεως ή στις περιπτώσεις που η συμπεριφορά του τρίτου εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση, ο επισπεύδων δανειστής δικαιούται να αμφισβητήσει την ειλικρίνεια της δηλώσεως αυτής, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά που εκτίθενται σε αυτή, με την ανακοπή του άρθρου 986 ΚΠολΔ²⁷¹. Σύμφωνα με την διάταξη, «μέσα σε τριάντα μέρες από τη δήλωση του άρθρου 985, όποιος επέβαλε την κατάσχεση έχει δικαίωμα να την ανακόψει ενώπιον του κατά του κατά το άρθρο 12 επ. και 23 επ. δικαστηρίου. Με την ανακοπή μπορεί να ζητηθεί και αποζημίωση κατά το άρθρο 985 παρ. 3 ΚΠολΔ». Σκοπός της ανακοπής αυτής αποτελεί αφενός η αμφισβήτηση της αρνητικής δηλώσεως του τρίτου και αφετέρου η καταδίκη της Τράπεζας σε καταβολή, κατ' άρθρο 990 ΚΠολΔ. Αποκλειστικά νομιμοποιούμενος ενεργητικά στην άσκηση αυτής της ανακοπής είναι ο επισπεύδων δανειστής, ενώ παθητικά νομιμοποιείται μόνο ο τρίτος.

Η ανακοπή του άρθρου 986 θεωρείται παγίως ως ειδική μορφή της ανακοπής του άρθρ. 583 ΚΠολΔ²⁷², καθώς στρέφεται κατά εξώδικης πράξης, στην οποία δεν συμμετείχε ο επισπεύδων δανειστής, αλλά παρ' όλα αυτά σε εκείνον προκαλείται βλάβη. Η ανακοπή αυτή, όμως, δεν αποτελεί μόνο μέσο άμυνας, όπως οι ανακοπές των άρθρ. 583 και 933, αλλά και μέσο επίθεσης, καθώς επιδιώκει την καταδίκη του τρίτου σε καταβολή του κατασχεθέντος ποσού θεωρώντας αυτόν ως οφειλέτη της κατασχεθείσας απαίτησης (990 ΚΠολΔ). Ανέκυψε το ζήτημα, αν η προηγούμενη και εμπρόθεσμη άσκηση της κατ' άρθρο 986 ΚΠολΔ ανακοπής συνιστά όρο του παραδεκτού της ασκούμενης κατά το άρθρο 985 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ αποζημιωτικής αγωγής. Σύμφωνα με τον Κολοτούρο ο συλλογισμός μας πρέπει να εκκινεί από την παραδοχή

²⁷⁰ ΜΠρΑθ 3966/2010, ΕΕμπΔ, 2011, 426 επ· ΜΠρΑθ 2946/2015 ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΘεσ 13845/2012, Αρμ 2015, 1928.

²⁷¹ Νίκας (2012), 845.

²⁷² Γέσιου- Φαλτσή (2009), 583, ΑΠ 1065/2009 ΕΠολΔ 2010,60.

ότι αντικείμενο της αγωγής του 985 παρ.3 ΚΠολΔ είναι μόνον η αποκατάσταση της ζημίας του κατάσχοντος και όχι η καταδίκη του τρίτου σε καταβολή, όπως συμβαίνει στη δίκη της ανακοπής. Επομένως, η έκπτωση του κατάσχοντος από του δικαιώματος άσκησης της κατ' άρθρο 986 ΚΠολΔ ανακοπής δεν έχει ως συνέπεια την έκπτωση αυτού και από του δικαιώματος της κατ' άρθρο 985 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ αγωγής προς αποζημίωση και η τελευταία ασκείται παραδεκτά είτε πριν είτε και μετά την παρέλευση της προθεσμίας για την άσκηση της ανακοπής προς ακύρωση της δηλώσεως του τρίτου²⁷³. Κατ' άλλη όμως εκδοχή, ακολουθούμενη από τον Άρειο Πάγο, η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας της ανακοπής επάγεται έκπτωση του κατάσχοντος τόσο προς ανακοπή όσο και του δικαιώματος προς άσκηση της αγωγής αποζημίωσης²⁷⁴.

Η ανακρίβεια της αρνητικής δηλώσεως κρίνεται μόνο αντικειμενικά, δηλαδή ανεξάρτητα από την υποκειμενική αντίληψη του δηλούντος και την καλή ή κακή πίστη του, γίνεται δε δεκτή κατά το άρθρο 990 ΚΠολΔ η κατ' αυτής ανακοπή, εφόσον η δήλωση δεν αληθεύει είτε ως προς τα πραγματικά περιστατικά είτε ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των περιστατικών. Αντικείμενο της εν λόγω δίκης είναι το δικονομικό διαπλαστικό αίτημα του κατάσχοντος προς ακύρωση της αρνητικής δηλώσεως του τρίτου, προδικαστικό δε ζήτημα η αναγνώριση του τρίτου ως οφειλέτη της κατασχεθείσας απαίτησης ή του καθ' ου η εκτέλεση ως κυρίου του κατασχεθέντος πράγματος²⁷⁵.

Όσον αφορά στο περιεχόμενο της ανακοπής, αυτή απαιτείται να περιέχει τα στοιχεία κάθε εισαγωγικού δικογράφου και συγκεκριμένα της αγωγής (118 επ και 216 ΚΠολΔ)²⁷⁶. Το κατ' ιδίαν περιεχόμενο αυτής, δηλαδή οι λόγοι της ανακοπής, προσδιορίζονται από το περιεχόμενο του κατασχετηρίου σε συνδυασμό με τη δήλωση του τρίτου. Επί κατασχέσεως απαιτήσεως απαιτείται να προσδιορίζονται τα ουσιώδη στοιχεία της κατασχεμένης αυτής απαιτήσεως, καθώς και η αιτία της οφειλής του τρίτου προς τον καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη, αλλά δεν είναι αναγκαίο να αναφέρονται το είδος κι επουσιώδη στοιχεία αυτής²⁷⁷. Εν προκειμένω, όταν η κατάσχεση επιβάλλεται εις χείρας Τράπεζας ως τρίτης, για το ορισμένο της ανακοπής δεν απαιτείται, κατά το άρθρο 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, να προσδιορίζεται το είδος αυτής και τα περαιτέρω στοιχεία της²⁷⁸. Απαιτείται, ακόμη, κατ' αναλογία με το αναγκαίο περιεχόμενο του κατασχετηρίου, ο ακριβής

²⁷³ Κολοτούρος, ΕΠολΔ 2016, 152.

²⁷⁴ ΑΠ 505/2003 ΕΛΛΔνη 2003, 1603· ΑΠ 448/2016 ΕΠολΔ2017, 30.

²⁷⁵ Βέβαια υπάρχει και η άποψη ότι η εν λόγω ανακοπή έχει αναγνωριστικό χαρακτήρα, Βλ. ΑΠ 1065/2009, ΕΠολΔ 2010, 60 με παρατ. Κατηφόρη· ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ Νόμος· Αρβανιτάκη, Κύρος της δεύτερης κατασχέσεως εις χείρας του ιδίου τρίτου από τον ίδιο κατάσχοντα για την αυτή απαίτηση, Αρμ 2002, 1127

²⁷⁶ Νίκας (2012), 846, Γέσιου- Φαλτσή (2009), 642.

²⁷⁷ ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ Νόμος

²⁷⁸ ΑΠ 1065/2009 ΕΠολΔ 2010,60

προσδιορισμός κατά ποσό της κατασχεμένης απαίτησης, δηλαδή το κατασχεμένο ποσό να είναι προσδιορισμένο κατά ανώτατο όριο, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του κατάσχοντος.

IV. Το δημόσιο ως επισπεύδων δανειστής

Το Δημόσιο μπορεί να επιδιώξει, όπως και κάθε ιδιώτης, την ικανοποίηση των χρηματικών απαιτήσεών του μέσω της διαδικασίας τόσο της κατασχέσεως γενικά όσο και της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου και δη τραπεζικού ιδρύματος ως τρίτου που ενδιαφέρει εν προκειμένω. Στον όρο Δημόσιο περιλαμβάνονται επίσης οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, καθώς και τα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου του ευρύτερου δημοσίου τομέα. Η κατάσχεση του Δημοσίου στα χέρια τρίτου αποτελεί αναγκαστικό μέτρο της διοικητικής εκτέλεσης και ρυθμίζεται ειδικά από τον Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ) και συγκεκριμένα από τα άρθρα 30-34 του ν. 356/1974 . Στις περιπτώσεις που ο ΚΕΔΕ παρουσιάζει κενά στις ρυθμίσεις του ρητά ορίζεται στο άρθρ. 89 αυτού ότι τυγχάνουν εφαρμογής οι γενικές διατάξεις του ΚΠολΔ για να ρυθμίσουν τις μη καλυπτόμενες περιπτώσεις, ενώ σε άλλες περιπτώσεις υπάρχει ρητή παραπομπή σε συγκεκριμένο άρθρο του ΚΠολΔ. Η διάταξη αυτή έχει εξαιρετικό χαρακτήρα²⁷⁹ και πρέπει να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που λοιπά κείμενα του εν γένει διοικητικού δικαίου δεν επαρκούν να καλύψουν τα διάφορα κενά²⁸⁰.

Το Δημόσιο θεωρείται φερέγγυος συμβαλλόμενος και λόγω του ρόλου του και για την προστασία του δημοσίου συμφέροντος αντιμετωπίζεται προνομιακά από το νομοθέτη, ο οποίος δεν αντιλαμβάνεται την αδήριτη ανάγκη για κατάργηση των μη δικαιολογημένων δικονομικών προνομίων που του παρέχει. Στη συνέχεια θα αναφερθούν ιδιαίτερα τα ειδικά προνόμια που αναγνωρίζονται στο Δημόσιο και οι διαφοροποιήσεις σε σχέση με την κατάσχεση στα χέρια πιστωτικού ιδρύματος που επιβάλλεται από ιδιώτη.

²⁷⁹ Ποδηματά, Ζητήματα από την κατάσχεση στα χέρια τρίτου κατά τον ΚΕΔΕ (ν.δ. 356/1974), ΕΛΛΔνη 2000, 1517.

²⁸⁰ ΣτΕ 1847/1993 ΤΝΠ Νόμος.

1. Η Διαδικασία της κατασχέσεως

Το σύστημα της κατασχέσεως κινητών πραγμάτων του οφειλέτη στα χέρια τρίτου έχει ως αντικείμενο κυρίως χρηματικές απαιτήσεις. Για τη διενέργεια του απαιτείται κατασχετήριο έγγραφο εκδιδόμενο από τον Προϊστάμενο της επισπεύδουσας αρμόδιας ΔΟΥ, το οποίο δεν κοινοποιείται, υποχρεωτικά στον οφειλέτη του Δημοσίου. Προϋπόθεση της εν λόγω κατασχέσεως, με την οποία δημιουργείται η τριγωνική σχέση δημοσίου-οφειλέτη-τρίτου (Τράπεζα), είναι αφενός η ύπαρξη χρηματικής απαίτησης του Δημοσίου κατά του οφειλέτη, ταμειακά βεβαιωμένης και ληξιπρόθεσμης (5 του ΚΕΔΕ) και αφετέρου η ύπαρξη του νόμιμου τίτλου (2 παρ. 2 του ΚΕΔΕ).

Το ελάχιστο περιεχόμενο του κατασχετηρίου εγγράφου, που συντάσσεται από τον προϊστάμενο της οικείας ΔΟΥ ή από τον αρμόδιο για τη σύνταξη υπάλληλο, προσδιορίζεται στο άρθρο 31 παρ. 1 ΚΕΔΕ και πρέπει να περιέχει: α) το όνομα, επώνυμο και το όνομα πατρός του οφειλέτη και στην περίπτωση του νομικού προσώπου η επωνυμία και η έδρα, β) το ονοματεπώνυμο του τρίτου στα χέρια του οποίου επιβάλλεται η κατάσχεση, γ) το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση, και δ) πίνακα χρεών του οφειλέτη και το ποσό για τον οποίο γίνεται η κατάσχεση. Παγίως η νομολογία²⁸¹ ορίζει ότι το εν λόγω έγγραφο πρέπει να περιέχει και την έννομη σχέση (π.χ. μίσθωση, εντολή, εταιρεία), που συνδέει τον καθ' ού η κατάσχεση με τον τρίτο, η οποία αποτελεί την παραγωγό αιτία της οφειλής, χωρίς περαιτέρω να απαιτείται και αναφορά των γενεσιουργών περιστατικών της. Η αναφορά πρέπει να είναι συνοπτική αλλά σαφής. Επιπλέον, το κατασχετήριο έγγραφο πρέπει να φέρει χρονολογία και να υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της αρμόδιας ΔΟΥ. Βέβαια, για οφειλές πάνω από 1.500.000 ευρώ προβλέπεται η αρμοδιότητα της είσπραξης από την Επιχειρησιακή Μονάδα Είσπραξης της Γενικής Γραμματείας Εσόδων της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικών Ελέγχων και Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων, που ανήκει στον Υπουργό Οικονομικών²⁸².

Η έλλειψη ενός εκ των ανωτέρω στοιχείων δημιουργεί ακυρότητα²⁸³, η οποία αν προξενεί βλάβη μπορεί να προταθεί με την ανακοπή κατ' άρθρον 75 ΚΕΔΕ. Ως προς τα στοιχεία που δεν απαιτούνται ρητά από τον νόμο, η έλλειψη τους δεν επιφέρει ακυρότητα. Επίσης, η παράλειψη στοιχείων γνωστών στους ενδιαφερόμενους ή στοιχείων που καθίστανται εύκολα γνωστά σ' οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο από τον φάκελο της υπόθεσης, δεν προκαλεί βλάβη ούτε

²⁸¹ ΑΠ 1182/ 2009 ΕφΑΔ 2009, 1243· ΑΠ 884/ 2010, ΔΕΕ 2010, 1064· ΑΠ 1162/ 2013 ΤΝΠ Νόμος· ΑΠ 1127/ 2017 ΤΝΠ Νόμος.

²⁸² Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης, Ερμηνεία ΚΕΔΕ, 2016³, 419.

²⁸³ ΑΠ 117/2011, ΧρηΔικ 2011, 151.

ακυρότητα του κατασχετηρίου²⁸⁴. Η συνδρομή δικονομικής βλάβης από τις ελλείψεις του κατασχετηρίου θεωρείται οιονεί αυταπόδεικτη όταν το κατασχετήριο δεν περιέχει τα οριζόμενα στο άρθρ. 30 του ΚΕΔΕ, καθώς και τα δυο ουσιώδη απαιτούμενα στοιχεία από τη νομολογία – το ποσό για το οποίο επιβάλλεται η κατάσχεση και η έννομη σχέση που υπάρχει μεταξύ οφειλέτη και τρίτου. Η βλάβη, στην περίπτωση αυτή, συνίσταται στη δημιουργία σύγχυσης για την αιτία και το ύψος της οφειλής του καθ' ου η κατάσχεση, με κίνδυνο κατά το άρθρ. 33 του ΚΕΔΕ να καταστεί ο τρίτος αυτοφειλέτης του Δημοσίου²⁸⁵.

Στην εν λόγω κατάσχεση ενεργητικά νομιμοποιείται το επισπεύδον Δημόσιο και παθητικά όχι ο τρίτος, που μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, αλλά σε κάθε περίπτωση οφειλέτης του Δημοσίου. Βέβαια πρέπει να σημειωθεί ότι αν ο τρίτος δεν προβεί στην δήλωση του άρθρου 32 του ΚΕΔΕ ή την υποβάλλει εκπρόθεσμα, τότε ο τρίτος ευθύνεται ως οφειλέτης (33 ΚΕΔΕ) και κατ' επέκτασιν νομιμοποιείται παθητικώς.

Κατά την διάταξη 30 παρ.3 του ΚΕΔΕ, η κατάσχεση εις χείρας τρίτου ολοκληρώνεται με την κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον τρίτο, από της οποίας επέρχεται αναγκαστική εκχώρηση της κατασχεθείσας απαίτησης²⁸⁶, δηλαδή η απαίτηση μεταβιβάζεται αυτοδίκαια εκ του νόμου από τον μέχρι τότε δικαιούχο της - καθ' ου η εκτέλεση στον κατάσχοντα δανειστή. Το Δημόσιο καθίσταται εκδοχέας της απαίτησης αυτής, ο δε τρίτος λογίζεται ως οφειλέτης του Δημοσίου, υπό την αναβλητική αίρεση της θετικής δηλώσεως του τρίτου. Επομένως, οι έννομες συνέπειες της κατασχέσεως, δηλαδή η απαγόρευση καταβολής του κατασχεμένου αντικειμένου από τον τρίτο στο δανειστή αυτού και καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτη του Δημοσίου, καθώς και η απαγόρευση συμψηφισμού απαιτήσεων του τρίτου προς ανταπαιτήσεις του οφειλέτη του Δημοσίου, αν αυτές προέκυψαν μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου, παράγονται αυτοδικαίως. Η δε κατασχεθείσα εις χείρας τρίτου απαίτηση, ακριβώς λόγω της επελευθέρωσης αναγκαστικής εκ του νόμου εκχώρησης, αποχωρίζεται πλέον από την περιουσία του οφειλέτη. Εφόσον η αναγκαστική εκχώρηση επέρχεται από και με την κοινοποίηση του κατασχετηρίου στον τρίτο, συνάγεται λογικά ότι αποκλείεται και η δυνατότητα μεταγενεστέρων κατασχέσεων από άλλους ιδιώτες δανειστές, αφού η κατασχεθείσα απαίτηση μεταβιβάζεται στο κατάσχον Δημόσιο²⁸⁷.

Επίσης, με την επίδοση του κατασχετηρίου εγγράφου προσκαλείται ο τρίτος να καταθέσει εντός 8 ημερών τις χρηματικές απαιτήσεις που έχει ο οφειλέτης του Δημοσίου από αυτόν,

²⁸⁴ Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης (2016³) 415.

²⁸⁵ Γέσιου- Φαλτσή, Προστασία του τρίτου στη διαδικασία κατασχέσεως στα χέρια τρίτου του ΚΕΔΕ- Αδυναμία εφαρμογής του άρθρου 33 του ΚΕΔΕ (γνωμ.), ΝοΒ 2007, 10.

²⁸⁶ ΕφΛαμίας 41/2016 ΤΝΠ Νόμος· Ποδηματά, ΕλλΔνη 2000, 1527.

²⁸⁷ Γνμδ ΝΣΚ 163/2017 ΤΝΠ Νόμος.

δηλαδή να καταθέσει τα χρήματα που θα παρέδιδε στον οφειλέτη, από οποιαδήποτε έννομη αιτία και αν οφείλονται. Μια ακόμα συνέπεια που προκαλείται από την κοινοποίηση είναι ότι η Τράπεζα δεν δύναται να αποδώσει στον καθ' ου η εκτέλεση τα κατασχεθέντα χρήματα ή πράγματα ή να προβεί σε συμψηφισμό με ανταπαιτήσεις του που είναι μεταγενέστερες της κατασχέσεως. Συνεπώς, επέρχεται αναγκαστική εκχώρηση υπέρ του Δημοσίου.

Ειδική ρύθμιση υπέρ του Δημοσίου εισάγεται με την παράγραφο 5 του άρθρου 30 ΚΕΔΕ, όπου ορίζεται ότι αν το ύψος της αξίας των κατασχεθέντων κινητών δεν υπερβαίνει τα 3.000 ευρώ, κάθε άλλη κατάσχεση, που γίνεται μετά την κοινοποίηση του κατασχετηρίου εγγράφου, για την ικανοποίηση απαιτήσεων από οποιαδήποτε αιτία και αν προέρχεται είναι αυτοδικαίως άκυρη και δεν επιφέρει έννομα αποτελέσματα. Μέσω της διάταξης αυτής διασφαλίζονται τα συμφέροντα του Δημοσίου. Ο νομοθέτης θέσπισε αυτή τη διάταξη συλλογίζομενος ότι η ύπαρξη κατασχεθέντων μικρής αξίας δεν αρκεί για να ικανοποιήσει ακόμη και τις απαιτήσεις του Δημοσίου, πολλώ δε μάλλον και τρίτων.

Τέλος, άλλη μια ειδική ρύθμιση βρίσκεται στην παράγραφο 6 του ίδιου άρθρου και αφορά την κατάσχεση απαιτήσεων από τίτλους εις διαταγή. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ΚΠολΔ και η κατάσχεση διενεργείται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 983 παρ. 3 και 954 παρ. 1 ΚΠολΔ.

2. Αντικείμενο της κατασχέσεως

Αντικείμενο της εξεταζόμενης κατασχέσεως εις χείρας της Τράπεζας αποτελούν όπως είναι φυσικό οι χρηματικές απαιτήσεις. Αξιοσημείωτο είναι ότι αντικείμενο της κατασχέσεως μπορεί να είναι και χρηματική απαίτηση μέλλουσα, υπό αίρεση, όρο ή προθεσμία, αρκεί να υφίσταται η έννομη σχέση από την οποία θα προέλθει. Η απαίτηση αυτή πρέπει να μπορεί επιπλέον να προσδιοριστεί κατά τον παραπάνω χρόνο κατά είδος και οφειλέτη, χωρίς να είναι απαραίτητος ο προσδιορισμός του ποσού.

Σύμφωνα με τους Γέροντα / Ψάλη η αποδοχή της άποψης ότι το Δημόσιο μπορεί να έχει κατασχεμένες χρηματικές απαιτήσεις του οφειλέτη του κατά τρίτων για μεγάλο χρονικό διάστημα, η άσκηση αυτού του δικαιώματος εκ μέρους του Δημοσίου αγγίζει τα όρια της κατάχρησης καθώς, αφενός δεν εκπληρώνεται η νομοθετική ratio του ΚΕΔΕ, δηλαδή δεν ικανοποιούνται οι

απαιτήσεις του Δημοσίου, και αφετέρου απειλείται άμεσα η ασφάλεια των συναλλαγών²⁸⁸. Κατά τον Μπέη, η περίπτωση της κατασχέσεως μελλοντικών απαιτήσεων πρέπει να υπαχθεί στη διαδικασία της κατασχέσεως ειδικών περιουσιακών αντικειμένων, έτσι ώστε να τίθεται ένας χρονικός περιορισμός της δυνατότητας του Δημοσίου να κατάσχει μελλοντική απαίτηση του οφειλέτη του από τρίτους, η οποία πρέπει να είναι προσδιορίσιμη, ενώ δεν αρκεί η απλή προσδοκία απαιτήσεων.

Νομολογιακά²⁸⁹ γίνεται δεκτό ότι αντικείμενο της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου μπορεί να είναι και χρηματική απαίτηση μέλλουσα του καθ' ού η εκτέλεση έναντι του τρίτου, η οποία τελεί υπό αίρεση, όρο ή προθεσμία, ακόμη και αν δεν έχουν συμπληρωθεί κατά το χρόνο της κατάσχεσης οι προϋποθέσεις γένεσής της, μόνον όμως εφόσον κατά το χρόνο της κατάσχεσης υφίσταται η βασική έννομη σχέση, η οποία αποτελεί την παραγωγική αιτία της κατασχόμενης απαίτησης. Συνεπώς επί μελλοντικής απαίτησης αρκεί ο τρίτος με τη δήλωσή του να αποδέχεται την ύπαρξη της στηρίζουσας το κατασχετήριο ως άνω βασικής έννομης σχέσης, η οποία θα του προσδώσει την ιδιότητα του τρίτου-οφειλέτη του καθ' ού, αφού η ύπαρξη της σχέσης αυτής αποτελεί προϋπόθεση για τη δυνατότητα επιβολής της κατάσχεσης. Αν η απαίτηση είναι μέλλουσα κατά την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής της δηλώσεως από το τρίτο, ο κατάσχων, διά της παρόδου της, υπεισέρχεται απλώς στη θέση του καθ' ού η κατάσχεση και καθίσταται δικαιούχος του οποιουδήποτε κατά το ουσιαστικό δίκαιο δικαιώματός του. Την πλήρη απαίτηση την αποκτά όμως από τη γένεσή της, οπότε και ο οφειλέτης-τρίτος είναι υποχρεωμένος να καταβάλει στον κατάσχοντα. Βέβαια, η χρονική διάρκεια της κατάσχεσης, όταν αυτή επιβάλλεται σε μέλλουσες απαιτήσεις δεν ρυθμίζεται από τον ΚΕΔΕ.

Επιπλέον, στη διάταξη του άρθρ. 30Α του ν. 4254/2014, ορίζεται ότι «δεν επιβάλλεται, με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου, κατάσχεση για απαιτήσεις που υπολείπονται του συνολικού ποσού ύψους πενήντα ευρώ, και, εφόσον επιβληθεί, δεν υποβάλλεται η δήλωση του άρθρου 32, τυχόν δε υφιστάμενο ποσό δεν αποδίδεται. Σε περίπτωση κατά την οποία επιβλήθηκε κατάσχεση για συνολικό ποσό το οποίο υπερβαίνει αυτό του προηγούμενου εδαφίου και το προς απόδοση ποσό υπολείπεται των πενήντα ευρώ, αυτό δεν αποδίδεται εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο παρόν άρθρο αλλά σε χρόνο κατά τον οποίο θα υπερβεί το παραπάνω όριο».

Αναφορικά με τα ακατάσχετα, οι διατάξεις του ΚΕΔΕ ομοιάζουν εν πολλοίς με τις αντίστοιχες του ΚΠολΔ. Στο άρθρο 31 του ΚΕΔΕ καθορίζεται το πεδίο των ακατάσχετων

²⁸⁸ Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης, (2016³) 417.

²⁸⁹ ΔΕφΑθ 614/ 2014 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΔωδ 29/2015 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΠειρ 426/2016 ΤΝΠ Νόμος· ΜΠρΛαρ 21/2016 ΕλλΔνη 2016, 244.

απαιτήσεων του οφειλέτη που βρίσκονται στα χέρια τρίτου. Σε περίπτωση που ορισμένα από αυτά περιληφθούν στο κατασχετήριο και επέλθει βλάβη, η κατάσχεση μπορεί να ακυρωθεί, ως προς αυτά, με την ανακοπή του άρθρ. 75 του ΚΕΔΕ²⁹⁰.

Κατά το άρθρ. 31 περ. ε' του ΚΕΔΕ, καθιερώνεται το ακατάσχετο ποσό μισθών και συντάξεων για χρέη προς το Δημόσιο και νομικά πρόσωπα στα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΚΕΔΕ στα 1.000 ευρώ μηνιαίως, στις περιπτώσεις δε που υπερβαίνει το ποσό αυτό επιτρέπεται η κατάσχεση για χρέη προς το Δημόσιο επί του 1/2 του υπερβάλλοντος ποσού των 1.000 ευρώ και μέχρι του ποσού των 1.500 ευρώ, καθώς και επί του συνόλου του υπερβάλλοντος ποσού των 1.500 ευρώ. Η διάταξη αυτή αναφέρεται σε κάθε σύμβαση εργασίας, είτε ιδιωτικού είτε δημοσίου δικαίου. Οι διατάξεις αυτές, λόγω του εξαιρετικού δικαίου που θεσπίζουν, υπερισχύουν κάθε μεταγενέστερης διάταξης που εισάγει τυχόν ακατάσχετο μισθών, συντάξεων κ.ά., διότι αποδυναμώνουν το προνομιακής φύσεως δικαίωμα του Δημοσίου για επιδίωξη της νόμιμης ικανοποίησης των απαιτήσεών του από την επιβολή της κατάσχεσης επί του ως άνω ποσοστού. Επί επιβολής κατάσχεσης στο κατασχετό ποσό τόσο από το Δημόσιο όσο και από άλλο ΝΠΔΔ θα πρέπει οι κατάσχοντες να ικανοποιηθούν συμμετρως. Η κατάσχεση τμήματος των απαιτήσεων από μισθούς, συντάξεις και άλλα ασφαλιστικά βοηθήματα, που καταβάλλονται στους δικαιούχους περιοδικά δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας²⁹¹. Περαιτέρω, η επιβολή κατασχέσεως του μισθού, της σύνταξης και των ασφαλιστικών δικαιωμάτων για χρέη προς το δημόσιο δεν συνιστά προνομιακή μεταχείριση αυτού, αφού το δημόσιο δεν δρα ως fiscus, αλλά συνιστά νόμιμη ενέργεια προς είσπραξη, καθώς η απώτερη αιτία της χρηματικής ενοχής ή και τελικά της οφειλής του καθ' ού η εκτέλεση πηγάζει από εξουσιαστικές σχέσεις του δημοσίου, όπως συνιστά για παράδειγμα η δυνατότητα του για επιβολή των φόρων²⁹².

Ακατάσχετα είναι, επίσης, όπως ορίζεται στην περ. στ' του άρθρ. 31, τα ημερομίσθια κατά τα 4/5 τους, ενώ η κατάσχεση επιτρέπεται επί του 1/5 αυτών για τις οφειλές των δικαιούχων τους προς το Δημόσιο, καθώς και, σύμφωνα με την περ. ζ' του άρθρ. 31, το 1/2 των εφ' άπαξ καταβαλλομένων, από οποιοδήποτε ασφαλιστικό φορέα, βοηθημάτων κατά την έξοδο από την Υπηρεσία ή από το επάγγελμα, επιτρεπόμενης της κατασχέσεως επί του υπολοίπου 1/2 αυτών για τις οφειλές των δικαιούχων τους προς το Δημόσιο.

Τέλος, στην παρ. 2 του άρθρ. 31, ορίζεται για το σύνολο των καταθέσεων που δεν αποτελούν μισθό, ημερομίσθιο, σύνταξη ή ασφαλιστικό βοήθημα, ότι «Καταθέσεις σε πιστωτικά

²⁹⁰ Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης, (2016³) 460.

²⁹¹ ΜΠρΑθ 3870/2013 ΝοΒ 2013, 982.

²⁹² Ξυντάρα , Παρέμβαση στο 41ο Συνέδριο της ΕΕΔ, σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017, 272.

ιδρύματα σε ατομικό ή κοινό λογαριασμό είναι ακατάσχετες μέχρι του ποσού των χιλίων διακοσίων πενήντα ευρώ μηνιαίως για κάθε φυσικό πρόσωπο και σε ένα μόνο πιστωτικό ίδρυμα. Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου απαιτείται γνωστοποίηση από το φυσικό πρόσωπο ενός μοναδικού λογαριασμού, με υποβολή ηλεκτρονικής δηλώσεως στο πληροφοριακό σύστημα της Φορολογικής Διοίκησης. Εφόσον υπάρχει λογαριασμός περιοδικής πίστωσης μισθών, συντάξεων και ασφαλιστικών βοηθημάτων, γνωστοποιείται, αποκλειστικά και μόνο, ο λογαριασμός αυτός...». Όπως ορίζεται στο ίδιο άρθρο στην παρ. 2 του ΚΕΔΕ, κάθε άλλη διάταξη, που ρυθμίζει αντίθετα προς τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρ. 31, δεν εφαρμόζεται στις κατασχέσεις που επιβάλλονται στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων κατά τις διατάξεις του ΚΕΔΕ. Ωστόσο, όπως προκύπτει από τις θετικές δηλώσεις των τραπεζών, οι τράπεζες δεν λαμβάνουν υπόψιν τους την ειδικότερη διάταξη του 31 παρ.2 του ΚΕΔΕ για το ακατάσχετο ποσό και προχωρούν στην κατάτμηση σε ίσα μέρη του λογαριασμού πριν προβούν στην κατάσχεση, με αποτέλεσμα την καταστρατήγηση στην πλειοψηφία των περιπτώσεων του ακατάσχετου ορίου των 1250 ευρώ, αφού δεν εξετάζουν την ιδιότητα του πρώτου δικαιούχου του λογαριασμού²⁹³.

Επίσης στην διευκρινιστική εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών²⁹⁴, η νέα διάταξη του άρθρου 31 του ΚΕΔΕ που αφορά στα μειωμένα ποσά ακατασχέτου μισθών, συντάξεων, ασφαλιστικών βοηθημάτων και ενός λογαριασμού καταθέσεων εφαρμόζεται τόσο στις κατασχέσεις που επιβάλλονται μετά την έναρξη ισχύος της, ήτοι από 19-08-2015, ανεξάρτητα από το χρόνο γένεσης των απαιτήσεων του Δημοσίου, καθώς και στις ήδη επιβληθείσες ενεργείς κατασχέσεις για τις απαιτήσεις από μισθούς, συντάξεις και κάθε είδους ασφαλιστικά βοηθήματα του οφειλέτη έναντι του τρίτου που γεννώνται από την έναρξη ισχύος της, δηλαδή κατασχέσεις για τις οποίες ο τρίτος έχει προβεί σε θετική δήλωση και υφίστανται αποδοτέα από αυτόν ποσά στο Δημόσιο με βάση τις προγενέστερες διατάξεις.

Περαιτέρω ακατάσχετα, εκτός από τα προβλεπόμενα στο άρθρ. 31 του ΚΕΔΕ, είναι οι ενισχύσεις του ΕΛΓΑ, κατά το άρθρ. 15 ν. 1790/1988, διάφορες αγροτικές ενισχύσεις, το στεγαστικό επίδομα του άρθρ. 10 παρ. 5 ν. 3220/2004, στρατιωτικά μερίσματα του άρθρ. 1 ν. 1453/1938, εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, βάσει του άρθρ. 27 ν. 3065/2002, καθώς και όλες οι παροχές κοινωνικού χαρακτήρα, όπως το επίδομα θέρμανσης κατά το άρθρ. 5 παρ. 9 ΥΑ Δ33 5037619 ΕΞ 2013, το κοινωνικό μέρισμα για τη στήριξη πολιτών και οικογενειών χαμηλού εισοδήματος κ.ά.

²⁹³ Δούβλης, ΔΕΕ 2013, 1119· Ξυντάρα, σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017, 272.

²⁹⁴ ΠΟΛ 1222/6.10.2015, Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας 2015, 1297.

3. Κοινοποίηση του κατασχετηρίου

Η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζεται όταν επισπεύδων δανειστής είναι το Δημόσιο είναι ότι το κατασχετήριο δεν επιδίδεται στον καθ' ου η κατάσχεση, αλλά για το παραδεκτό και το νόμιμο της κατάσχεσης απαιτείται η επίδοσή του μόνο στον τρίτο (άρθρο 30 παρ.1 του ΚΕΔΕ). Ο νομοθέτης προβαίνει στην εν λόγω δυσμενή για τον οφειλέτη ρύθμιση αδιαφορώντας για τα έννομα συμφέροντα του προκειμένου να μην προβεί το Δημόσιο σε περαιτέρω έξοδα κοινοποίησης. Η διάταξη αυτή όπως είναι φυσικό απασχόλησε την νομολογία. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 366/2014 απόφαση του ΣΤΕ²⁹⁵, η διάταξη του άρθρ. 30 παρ. 1 του ΚΕΔΕ κατά το σκέλος που δεν απαιτεί κοινοποίηση στον οφειλέτη είναι «*ανίσχυρη ως αντικείμενη στην διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος, διότι η παράλειψη αυτή έχει ως συνέπεια ο οφειλέτης να μη λαμβάνει γνώση ή να λαμβάνει καθυστερημένα γνώση της εις βάρος του επισπευδόμενης αναγκαστικής εκτελέσεως, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να αμυνθεί αποτελεσματικώς προ της ολοκλήρωσεως της εκτελεστικής διαδικασίας, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα είτε για την ακύρωση είτε για την αναστολή της πράξεως εκτελέσεως*». Επιπλέον, η Επταμελής Σύνοψη του ΣΤΕ, όπου παραπέμφθηκε η ανωτέρω απόφαση, εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2080/2014 απόφαση²⁹⁶, η οποία έκρινε ότι «*η μη πρόβλεψη στο νόμο και πρόσθετης υποχρεώσεως για μία τρίτη, ενδιάμεση, κοινοποίηση προς τον οφειλέτη πριν από την ενεργοποίηση του δικαιώματος του Δημοσίου να λάβει εις βάρος του μέτρα αναγκαστικής εκτελέσεως, δεν παραβιάζει συνταγματικές διατάξεις ούτε, ειδικώτερον, την διάταξη του άρθρου 20 παρ. 2 του Συντάγματος*», αφού καθιρύεται στο νόμο πλήρες και αποτελεσματικό σύστημα έννομης προστασίας του οφειλέτη του Δημοσίου και λαμβάνει γνώση με προγενέστερες πράξεις της δυνατότητας αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του. Η κρίση αυτή δικαιολογείται, σύμφωνα με το επικείμενη λήψη του μέτρου, θα έσπευδε να εισπράξει από τον τρίτο τα οφειλόμενα σ' αυτόν χρήματα ή απαιτήσεις ή θα ανελάμβανε τα εις χείρας τρίτου κινητά του, με συνέπεια, βεβαίως, να καθίσταται αδύνατη η εξ αυτών ικανοποίηση της αξιώσεως του Δημοσίου». Με την άποψη αυτή συντάχθηκε και η νομολογία²⁹⁷. Χαρακτηριστικά η υπ' αριθμ.432/2017 απόφαση του ΑΠ αναφέρει ότι «*Η μη κοινοποίηση στον οφειλέτη οφείλεται στον προφανή λόγο ότι, αν αυτός πληροφορείτο την*

²⁹⁵ ΣΤΕ 366/2014, ΔΕΕ 2014, 366.

²⁹⁶ ΣΤΕ 2080/2014, ΔΕΕ 2014, 1245.

²⁹⁷ Βλ. ΑΠ 432/2017 ΤΝΠ Νόμος· ΕφΔωδ 29/1015 ΤΝΠ Νόμος.

επικειμένη λήψη του μέτρου, θα έσπευδε να εισπράξει από τον τρίτο τα οφειλόμενα σ' αυτόν χρήματα ή απαιτήσεις ή θα ανελάμβανε τα εις χείρας τρίτου κινητά του, με συνέπεια, να καθίσταται αδύνατη η εξ αυτών ικανοποίηση της αξιώσεως του Δημοσίου».

Με σημείο εκκίνησης της νομολογία²⁹⁸, ο νομοθέτης θέσπισε το άρθρο 30 Α του ΚΕΔΕ²⁹⁹, κατά το οποίο το κατασχετήριο μπορεί να κοινοποιείται είτε στο κεντρικό κατάστημα είτε σε οποιοδήποτε υποκατάστημα του πιστωτικού ιδρύματος. Η προς το κατάστημα ή υποκατάστημα επίδοση του κατασχετηρίου αποτελεί, όπως αναφέρθηκε, συστατικό στοιχείο της κατάσχεσης και η παράλειψη της επίδοσης αυτής οδηγεί στο ανυπόστατο της κατάσχεσης, το οποίο προτείνεται από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον³⁰⁰. Με το ίδιο κατασχετήριο δύναται να επιβάλλεται κατάσχεση σε περισσότερους οφειλέτες, οπότε θα πρέπει να επισυνάπτεται για τον κάθε οφειλέτη πίνακας που απεικονίζει το ποσό και το είδος της οφειλής, καθώς και τον αριθμό και την ημερομηνία βεβαιώσεως του.

Ο Έλληνας νομοθέτης παρακολουθώντας τη σύγχρονη εξέλιξη στον τομέα της πληροφορικής θέσπισε το άρθρο 30 Β του ΚΕΔΕ³⁰¹ και αξιοποίησε αυτή στην κατάσχεση στα χέρια πιστωτικών ιδρυμάτων. Πιο συγκεκριμένα, η κοινοποίηση του κατασχετηρίου και η υποβολή της δηλώσεως του τραπεζικού ιδρύματος μπορούν να διενεργούνται μέσω μοναδικών διαμετακομιστικών κόμβων ηλεκτρονικής επικοινωνίας, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με ασφαλή τρόπο και ορίζονται από κοινού από το Ελληνικό Δημόσιο και όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στη χώρα. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται³⁰² ήδη από το Ελληνικό Δημόσιο και τις κατά τόπους ΔΟΥ και είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή για το Δημόσιο, καθώς διευκολύνει και απλοποιεί τη διαδικασία της κατάσχεσης υπέρ του τελευταίου. Η νέα διαδικασία του άρθρου 30Β υπερισχύει της διαδικασίας του άρθρου 30Α, εκτός από τις περιπτώσεις που για λόγους ανωτέρας βίας δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική επικοινωνία, οπότε εφαρμόζεται η γενική διαδικασία. Μέσω της υπ' αριθμ. ΠΟΛ 1257/6.12.2013 υπουργική απόφαση περιγράφεται η διαδικασία για την ολοκληρωμένη υλοποίηση των διατάξεων των άρθρων 30 Α και 30 Β του ΚΕΔΕ, δηλαδή την κοινοποίηση των κατασχετηρίων για την επιβολή κατασχέσεων εις χείρας

²⁹⁸ ΑΠ 1182/2009, ΕφΑΔ 2009, 1243· ΑΠ 884/2010, ΧρηΔικ 2010, 1064· ΕφΑΘ 6281/2007 ΕλλΔνη 2008, 851.

²⁹⁹ Συμφωνώντας έτσι και με την προσθήκη που έγινε μεταγενέστερα πάντως στον ΚΠολΔ και στο άρθρ. 983 αυτού με το άρθρ. 57 του ν. 3994/2011 σχετικά με τη δυνατότητα επίδοσης του κατασχετηρίου τόσο στο κεντρικό κατάστημα της τράπεζας όσο και στα υποκαταστήματα αυτής.

³⁰⁰ *Γέροντας/ Ψάλτης* σε : *Γέροντας/ Ψάλτης*, (2016³), 443.

³⁰¹ Προστέθηκε με το άρθρο 66 του ν. 4170/2013 και η παράγραφος 5 αυτού που προστέθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 2 ν. 4336/2015.

³⁰² Αρχικά στο δοκιμαστικό μεταβατικό στάδιο πλήρους εφαρμογής της διαδικασίας κοινοποίησης κατασχετηρίων με ηλεκτρονικά μέσα που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 9 της απόφασης 1257 συμμετέχουν οι ΔΟΥ ΦΑΕ Πειραιά, Α' Αθηνών, Ηλιούπολης και Κηφισιάς (Αριθμ. ΔΠΕΙΣ Β 1194481εξ2013/24.12.2013).

τρίτου, την υποβολή δηλώσεως των τελευταίων με ηλεκτρονικά μέσα και την απόδοση από μέρους τους των κατασχεμένων ποσών.

Ωστόσο, μέσω της ανωτέρω διατάξεως θεωρήθηκε ότι το κράτος υποβαθμίζει τον πολίτη από άνθρωπο με αξία και αξιοπρέπεια σε πράγμα, διότι το τελευταίο δεν έχει την υποχρέωση ενημέρωσης του οφειλέτη για τη δέσμευση ποσού από τον τραπεζικό λογαριασμό του. Μ' αυτόν τον τρόπο παραβιάζεται το άρθρο 20 παρ.1 Σ, όπου κατοχυρώνεται το δικαίωμα της παροχής πλήρους και αποτελεσματικής προστασίας του πολίτη, λόγω μη ευχέρειας ασκήσεως του ένδικου βοηθήματος της ανακοπής κατά της αναγκαστικής εκτελέσεως για την οποία δεν είναι ενημερωμένος, αλλά και η αρχή της διαφάνειας, καθώς ο πολίτης στερείται της δυνατότητας εξόφλησης ή ρύθμισης της οφειλής του λόγω μη σχετικής ενημέρωσης³⁰³.

4. Η δήλωση του τρίτου

Η διάταξη του άρθρου 32 του ΚΕΔΕ ρυθμίζει το θέμα της δηλώσεως του τρίτου που κατέχει κινητά πράγματα οφειλέτη του Δημοσίου, τα οποία έχουν κατασχεθεί. Ο τρίτος οφείλει να προβεί εντός οκτώ ημερών από της επιδόσεως του κατασχετηρίου³⁰⁴ σε δήλωση και λήγει στις 7 το βράδυ της τελευταίας ημέρας και αν αυτή είναι εξαιρετέα, την ίδια ώρα της επόμενης ημέρας. Η δήλωση υποβάλλεται είτε γραπτώς, είτε προφορικώς. Η προφορική δήλωση γίνεται ενώπιον του Ειρηνοδικείου, όπου έχει την κατοικία ή τη διαμονή του ο τρίτος, και επιδίδεται με δικαστικό κλητήρα προς τον προϊστάμενο της ΔΟΥ που εξέδωσε το κατασχετήριο έγγραφο. Η δήλωση αυτή αποτελεί συνεπώς δικονομική υποχρέωση της Τράπεζας, απορρέουσα από την κατάσχεση για την ικανοποίηση του κατάσχοντος δανειστή, η οποία διαφορετικά θα ματαιωνόταν. Απόρρητο άρα δεν υφίσταται στο μέτρο που, για την ικανοποίηση του δικαιώματος του κατάσχοντος δανειστή, απαιτείται να αποκαλυφθεί η ύπαρξη της καταθέσεως διότι το δικαίωμα αυτό κατισχύει³⁰⁵.

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του ΚΕΔΕ, η δήλωση του πιστωτικού ιδρύματος είναι κοινή για όλους τους οφειλέτες του κατασχετηρίου εγγράφου, συνοδεύεται δε απαραίτητα από παραστατικό κίνησης του τραπεζικού λογαριασμού του κάθε οφειλέτη για διάστημα τουλάχιστον

³⁰³ Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης, (2016³), 455.

³⁰⁴ ΔΠρΑθ 433/2009 ΤΝΠ Νόμος.

³⁰⁵ ΕφΑθ 6325/2008, ΕλλΔνη 2010, 184.

πέντε ημερών πριν την ημερομηνία επίδοσης του κατασχετήριου εγγράφου και μίας ημέρας μετά από αυτήν. Σε αντίθετη περίπτωση θεωρείται ότι δεν υποβλήθηκε ποτέ δήλωση.

Η δήλωση, όπως και στη διαδικασία που ακολουθείται στο ΚΠολΔ μπορεί να είναι είτε θετική, είτε αρνητική στην περίπτωση που υπάρχει ανυπαρξία μέρους ή του συνόλου της οφειλής προς τον οφειλέτη του Δημοσίου. Στην περίπτωση που η Τράπεζα ισχυρίζεται ότι δεν οφείλει ή αρνείται να καταβάλει την κατασχεθείσα χρηματική ποσότητα στο Δημόσιο, έχει υποχρέωση να προβεί αρμοδίως σε αρνητική δήλωση εντός οκτώ ημερών από την επίδοση του κατασχετηρίου. Κατά της αρνητικής αυτής δηλώσεως το Δημόσιο έχει δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή, που δικάζεται κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 986 ΚΠολΔ. Κύριο αντικείμενο της τελευταίας ανακοπής είναι η ύπαρξη και η έκταση της οφειλής του τρίτου προς τον οφειλέτη του Δημοσίου, δηλαδή η ύπαρξη και η έκταση απαιτήσεως του ιδιωτικού δικαίου, και δεν ενδιαφέρει ούτε ασκεί έννομη επιρροή στη δίκη επί της ανακοπής αυτής, το αν η υποκείμενη σχέση ή αιτία, στην οποία ορίζεται ο τίτλος του άρθρου 2 παρ. 2 του ΚΕΔΕ, συγκροτεί σχέση δημοσίου δικαίου. Ομοίως με τη διάταξη του άρθρου 987 ΚΠολΔ, η οποία αποτελεί ειδικότερη μορφή της διάταξης του άρθρου 262 παρ. 2, η εφαρμογή της οποίας εκτείνεται και στις κατασχέσεις στα χέρια τρίτων των απ' αυτούς οφειλόμενων σε οφειλέτη του Δημοσίου κατ' άρθρο 30 ΚΕΔΕ, παρέχεται το δικαίωμα στον τρίτο προσβολής δι' ανακοπής της κατάσχεσης που επιβλήθηκε στα χέρια του αλλά μόνο για τους σ' αυτά περιοριστικώς αναφερόμενους λόγους. Εφόσον, η απαίτηση που κατασχέθηκε είναι ιδιωτικής φύσης, η ανακοπή θα ασκηθεί στα τακτικά πολιτικά δικαστήρια³⁰⁶. Συνεπώς, οι παραπάνω διαφορές που δημιουργούνται με την άσκηση των ανακοπών είτε κατά της δηλώσεως του τρίτου είτε κατά του κατασχετηρίου είναι διαφορές του ιδιωτικού δικαίου και υπάγονται, βάσει των προαναφερθεισών διατάξεων του Συντάγματος, στη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων³⁰⁷.

Σε περίπτωση που είτε δεν υποβληθεί καθόλου ή υποβληθεί εκπροθέσμως η αναφερόμενη δήλωση, επέρχονται οι έννομες συνέπειες του άρθρου 33 ΚΕΔΕ και ο τρίτος λογίζεται ότι οφείλει στον οφειλέτη του Δημοσίου ολόκληρο το χρηματικό ποσό ή την ποσότητα κινητών πραγμάτων που έλαβε από τον τελευταίο και δεν καθίσταται οφειλέτης του ποσού, το οποίο ο οφειλέτης του Δημοσίου οφείλει στο τελευταίο. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι κατά τον ΚΕΔΕ η παράλειψη του τρίτου να δηλώσει αν υπάρχει η απαίτηση ή αν έχει στα χέρια του το πράγμα που κατασχέθηκε, ή η εκπρόθεσμη ή παράτυπη δήλωση, δημιουργεί αμάχητο τεκμήριο, ή κατ' άλλους το πλάσμα³⁰⁸, ότι ο τρίτος είναι οφειλέτης της ποσότητας που

³⁰⁶ ΣτΕ 3778/2015, ΕλλΔνη 2016, 1200.

³⁰⁷ ΑΠ 1182/2009, ΕφΑΔ 2009, 1243· ΣτΕ 48/2014 ΤΝΠ Νόμος· ΔΕφΑθ 1662/2015 ΤΝΠ Νόμος.

³⁰⁸ Για την όλη συζήτηση βλ. *Ποδηματά*, ΕλλΔνη 2000, 1532 επ.

κατασχέθηκε στα χέρια του, κατά του οποίου δεν χωρεί ανταπόδειξη, κατά αντίθεση με τον ΚΠολΔ (άρθρο 985 παρ. 3), κατά τον οποίο η ως άνω παράλειψη του τρίτου εξομοιώνεται με αρνητική δήλωση³⁰⁹. Το αμάχητο τούτο τεκμήριο δημιουργείται μόνο στις ως άνω αναφερόμενες τρεις περιπτώσεις του άρθρου 33 του ΚΕΔΕ. Η ενοχή του τρίτου δεν είναι επιβοηθητική ούτε εγγυητική της ενοχής του καθ' ου η κατάσχεση και ο κατάσχων, ως ειδικός διάδοχος του καθ' ου η κατάσχεση, δικαιούται να καταδιώξει απευθείας τον τρίτο. Η εκ του νόμου επερχόμενη εκχώρηση της κατασχεθείσης απαιτήσεως στο Δημόσιο καθιστά την απαίτηση αυτή δημόσιο έσοδο. Ο νόμιμος τίτλος, βάσει του οποίου θα χωρήσει η κατά του τρίτου διοικητική εκτέλεση, θα συγκροτηθεί από το νόμιμο τίτλο της (αρχικής) κατασχεσεως³¹⁰.

Το τεκμήριο του άρθρου 33 του ΚΕΔΕ δε δημιουργείται όταν η δήλωση του τρίτου δεν περιέχει κάποιο από τα στοιχεία, την αναφορά των οποίων αξιώνει όχι η διάταξη του άρθρου 32 του ΚΕΔΕ, αλλά η διάταξη του άρθρου 985 ΚΠολΔ³¹¹. Με άλλα λόγια αν δεν αναφέρεται στο κατασχετήριο τα στοιχεία που θέτει ο νόμος καθώς και η αιτία της οφειλής του τρίτου στον οφειλέτη του κατάσχοντος και τα ουσιώδη στοιχεία της έννομης σχέσης από την οποία πηγάζει η κατασχόμενη απαίτηση, η Τράπεζα δεν υποχρεώνεται να προβεί σε δήλωση θετική ή αρνητική³¹².

Έτσι η ανακριβής δήλωση του τρίτου και εν γένει η ουσιαστικά αναληθής δήλωση αυτού, πέραν από την προς αποζημίωση ευθύνη αυτού έναντι του κατάσχοντος (985 παρ. 3 εδ. β' ΚΠολΔ), χορηγεί στον κατάσχοντα, όπως και η αρνητική δήλωση, δικαίωμα να ασκήσει ανακοπή κατά της δηλώσεως αυτής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 34 του ΚΕΔΕ και 986 ΚΠολΔ, και να ζητήσει την καταδίκη του τρίτου στην καταβολή του κατασχεθέντος ποσού ή στην παράδοση του κατασχεθέντος πράγματος (άρθρο 990 ΚΠολΔ).

³⁰⁹ Γέροντας/ Ψάλτης σε : Γέροντας/ Ψάλτης, (2016³) , 473.

³¹⁰ ΔΕφΑΘ 4717/2000, ΤΝΠ Νόμος.

³¹¹ ΑΠ 95/2016, ΕΠολΔ 2016, 576 με παρατ. Κοντή· ΕφΑΘ 6488/2008, ΕλλΔνη 2009,859 .

³¹² Μάζης, ΕλλΔνη 2006, 725.

Επίλογος

Οι τραπεζικές καταθέσεις τέθηκαν στο επίκεντρο του κοινού ενδιαφέροντος μετά την επιβολή των capital controls στις 29 Ιουνίου 2015. Η παρούσα εργασία αφορμώμενη από τις τρέχουσες εξελίξεις είχε ως αντικείμενο της νομικά ζητήματα που συνδέονται τις τραπεζικές καταθέσεις σε ένα ειδικότερο πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα, αρχικά ορίστηκε η έννοια και τα είδη της τραπεζικής καταθέσεως και εν συνεχεία εξετάστηκαν τα ειδικότερα θέματα της προστασίας αυτών και της διαδικασίας κατάσχεσης τους.

Ανατρέχοντας στο δεύτερο κεφάλαιο συμπεραίνει κανείς ότι η δημιουργία ενός κοινού συστήματος για την προστασία των καταθέσεων αποτελεί αδιρήτη ανάγκη για την θεσμοθέτηση μιας τραπεζικής ένωσης που θέτει τον τραπεζικό τομέα σε πιο ασφαλή βάση και αποκαθιστά την εμπιστοσύνη στο Ευρώ στο πλαίσιο ενός μακροπρόθεσμου οράματος οικονομικής και δημοσιονομικής ολοκλήρωσης. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εγγύησης Καταθέσεων, μέσω της δράσης του όπως περιγράφεται στον προταθέντα Κανονισμό, φιλοδοξεί να στηρίζει και τους ίδιους τους καταθέτες και επενδυτές διασφαλίζοντας τις καταθέσεις – επενδύσεις τους απαγκιστρωμένο από το εθνικό επίπεδο και παρέχοντας ίση προστασία στους ευρωπαίους καταθέτες μέσω της δημιουργίας ενός Ευρωπαϊκού Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και την κατάργηση των υφιστάμενων εθνικών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων.

Στην εποχή της οικονομικής κρίσης που διανύουμε, όπου οι συναλλαγές έχουν δυσχερανθεί ιδιαίτερα λόγω των κακών οικονομικών συνθηκών που επικρατούν, είναι αναμενόμενο θεσμοί όπως αυτός της κατάσχεσης να χρησιμοποιούνται όλο και πιο συχνά στην καθημερινή πρακτική. Η ενίσχυση δε της κατάσχεσης στα χέρια των πιστωτικών ιδρυμάτων ευνοείται και από το σύγχρονο χαρακτήρα των συναλλαγών που διεκπεραιώνονται πλέον στη σύγχρονη πραγματικότητα μέσω τραπεζικών λογιστικών εγγραφών ή με πλαστικό ή ηλεκτρονικό χρήμα. Παρατηρούμε από την ανωτέρω ανάλυση ότι σημαντικά βήματα έχουν διανυθεί σε σχέση με την διαδικασία της κατάσχεσης τραπεζικών καταθέσεων, από το σημείο που νομολογιακά δεν γινόταν αυτή αποδεκτή με την επίκληση του άκαμπτου ειδικού τραπεζικού απορρήτου έως τη θέσπιση του άρθρ. 24 του ν. 2915/2001 που κατοχύρωσε αδιαμφισβήτητα πια τη δυνατότητα κατάσχεσης των τραπεζικών καταθέσεων μέσω της υποχώρησης του τραπεζικού απορρήτου. Ωστόσο υφίστανται ακόμα κάποια ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν νομοθετικά, ώστε να μην καταλείπονται στην κρίση του εκάστοτε δικαστή, όπως είναι η διατήρηση ή όχι των ανακόλουθων σε σχέση με τον ΚΠολΔ διατάξεων του ν.δ. του 1923. Μέριμνα, επιπλέον, πρέπει να ληφθεί για την προστασία εκείνων των απαιτήσεων που χαρακτηρίζονται ως ακατάσχετες (μισθοί, συντάξεις, ασφαλιστικά βοηθήματα) και κατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς,

καθώς το άρθρου 982 παρ. 3 ΚΠολΔ θέτει ασφυκτικό χρονικό περιθώριο για την ανάληψη του ποσού που αντιστοιχεί στην «ακατάσχετη» απαίτηση και την οριστική εξαίρεσή του από τη δυνατότητα κατασχέσεως.

Επιπλέον, από την ανάλυση των ρυθμίσεων τόσο της κατάσχεσης ιδιωτών όσο και της κατάσχεσης που επισπεύδει το Δημόσιο, προκύπτει ξεκάθαρα η υπεροχή του τελευταίου και οι προνομιακές ρυθμίσεις υπέρ αυτού που αδικούν και θέτουν σε δυσμενέστερη θέση τους εκάστοτε ιδιώτες που επιχειρούν να εισπράξουν τις οφειλές τους και καθιστά τα πιστωτικά ιδρύματα ανέξοδους βοηθούς είσπραξης δημοσίων εσόδων. Επιβεβλημένη είναι και η επανεξέταση του άρθρου 33 ΚΕΔΕ, καθώς τίθεται ζήτημα αντισυνταγματικότητας λόγω του αμάχητου τεκμηρίου που θέτει. Ο τρίτος θεωρείται οφειλέτης ολόκληρης της κατασχεθείσας απαιτήσεως σε περίπτωση παραλείψεως υποβολής εκπρόθεσμής δηλώσεως κατ' άρθρο 32 ΚΕΔΕ. Ίσως η απλή εξομοίωση της παραλείψεως υποβολής δηλώσεως από την Τράπεζα ως σιωπηρής αρνητικής δηλώσεως, οδηγούσε σε αποκατάσταση της διασαλευμένης εις βάρος του οφειλέτη ευαίσθητης ισορροπίας των αντίροπων συμφερόντων.

Η παρούσα εργασία κλείνει με την ευχή να αποτελέσει αφετηρία για νέους προβληματισμούς και αναζητήσεις για τον αναγνώστη της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) Ελληνόγλωσση

Αθανασίου Φ., Περί της νομικής και οικονομικής μεταχειρίσεως των τραπεζικών καταθέσεων ως επενδύσεων σε Αναμνηστικό Τόμο Λ. Γεωργακόπουλου, Τόμος Ι, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης, 1^η έκδοση 2016, 1 επ.

Αρβανιτάκη Π., Κύρος της δεύτερης κατασχέσεως εις χείρας του ιδίου τρίτου από τον ίδιο κατάσχοντα για την αυτή απαίτηση, Αρμ 2002, 1125 επ.

Βασιλακάκης Γ., Οι τροποποιήσεις του ν. 3994/2011 στο βιβλίο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας περί αναγκαστικής εκτελέσεως – μεταβατικές διατάξεις, ΕΠολΔ 2013, 28 επ.

Βελέντζας Ι., Δίκαιο Τραπεζών και Τραπεζικών Συμβάσεων και Εργασιών, Εκδόσεις Ius, 2004

Βενιέρης Ι., Κατάθεση χρημάτων από τον οφειλέτη στον τραπεζικό λογαριασμό του δανειστή του – Ο έλεγχος της προμήθειας της τράπεζας (σκέψεις με αφορμή την ΕιρΚω 184/2004), ΔΕΕ 2007 , 782 επ.

Ο ίδιος, Καταθέσεις χρημάτων και τίτλων σε: *Αγγελόπουλος, Αποστολόπουλος, Βενιέρης, Γρηγοριάδης, Γρηγοριάδου, Κουλουριάνος, Κουμάρη, Κωνσταντινίδης, Ορφανίδου, Στίγκας, Τριανταφυλλάκης* , Εφαρμογές εμπορικού δικαίου, 2^η έκδοση 2014, 765 επ.

Γέσιου- Φαλτσή Π., Προστασία του τρίτου στη διαδικασία κατασχέσεως στα χέρια τρίτου του ΚΕΔΕ- Αδυναμία εφαρμογής του άρθρου 33 του ΚΕΔΕ (γνωμ.), ΝοΒ 2007, 3 επ.

Η ίδια, Η δικονομική έννομη τάξη, Τόμος IV, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1^η έκδοση 2009.

Γεωργακόπουλος, Χρηματιστηριακό και Τραπεζικό Δίκαιο, Δίκαιο και Οικονομία Π. Σάκκουλας 1999

Γεωργιάδης Α., Εμπράγματο Δίκαιο, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2^η έκδοση 2010.

Γκόρτσος Χρ., Το μέτρο της αναγκαίας αναπροσαρμογής του δημοσίου χρηματοπιστωτικού δικαίου ως συνέπεια της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, ΧρηΔικ 2009, 215 επ.

Ο ίδιος, Η αναπροσαρμογή του του πλαισίου άσκησης εποπτείας στο ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό σύστημα σύμφωνα με την «έκθεση de la Larosiere», ΧρηΔικ 2009, 5 επ

Ο ίδιος, Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών μέσα στο «Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας», ΧρηΔικ 2011, 56 επ

Ο ίδιος, Εισαγωγή στο δίκαιο της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης : γενικό μέρος, ιστορική διάσταση και θεσμικές διατάξεις, Νομική Βιβλιοθήκη 2014

Ο ίδιος, Πρόληψη και διαχείριση «τραπεζικών κρίσεων φερεγγυότητας» σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και ελληνικό δημόσιο τραπεζικό δίκαιο : μια συνοπτική θεώρηση, ΧρηΔικ 2015, 577 επ.

Ο ίδιος, Οι πηγές του ευρωπαϊκού τραπεζικού δικαίου και η επίδραση τους στη διαμόρφωση του ελληνικού δημόσιου τραπεζικού δικαίου σε: *Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου , 3^η έκδοση 2016, 89 επ.

Ο ίδιος, Εθνικοί Θεσμοί σε : *Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 3^η έκδοση 2016, 177 επ.

Ο ίδιος, Το σύστημα εγγύησης καταθέσεων του ΤΕΚΕ σε : *Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά*, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 3^η έκδοση 2016, 393 επ.

Γκόρτσος Χρ./ Λιβαδά Χρ., Τρέχουσες Εξελίξεις Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, ΧρηΔικ 2015, 365 επ

Γραμματίκας Γ., Τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα Αφοί Σάκκουλα ,1991

Δούβλης Β., Ελληνικό Δημόσιο vs Ιδιωτών Δανειστών, ΔΕΕ 2013, 1107 επ.

Δούβλη Μ., Σύγχρονοι Μέθοδοι διοίκησης επιχειρήσεων στην υπηρεσία ασφαλούς ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού τομέα (ο συστημικός κίνδυνος λόγω νομιμοποίησης παράνομων εσόδων σε σχέση με τη λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης και τη φερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων), ΕλλΔνη 2015,56 επ.

Καλαβρός Κ., Πορίσματα στο 410 Συνέδριο της ΕΕΔ σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2017, 443 επ.

Καραγιάννης Κ., Είδη και λειτουργία μέτρων εξυγίανσης πιστωτικού ιδρύματος, ιδίως της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων, και προϋποθέσεις ενεργοποίησής τους - Προβληματισμοί επί της λειτουργίας της επέμβασης του, ΧρηΔικ 2015,351 επ

Καραμπάτζος Α., Το τραπεζικό σύστημα και η επόμενη διεθνής οικονομική κρίση, Συνήγορος 78/2010, 76 επ.

Καστριώτης Ι., Η κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων- Μια νέα διάσταση μετά τον ν. 2915/2001(άρθρο 24), Δ 2007, 66 επ.

Κατράς Ι., Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας- Κατ' άρθρο νομολογία, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση 2017

Κλαμαρής Ν., Οι τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας με τους νόμους 2915/2001 και 3043/2002, ΕλλΔνη 2007, 1295 επ.

Κολλιόπουλος Ι., Ο νέος νόμος 3714/2008 «Προστασία δανειοληπτών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 231/7.11.2008) – Ερμηνευτική προσέγγιση και προβληματισμοί, ΕΠολΔ 2008, 919.

Κολοτούρος Π., Συνέπειες της αναγκαστικής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, ΕΠολΔ 2016, 127 επ.

Κουτσούκης Δ., Πρακτικά ζητήματα από την εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου, ΕΤρΑξΧρΔ 1996,663 επ.

Ο ίδιος, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1994

Κουτσουλέλος Σπ., Κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ΕφΑΔ 2008, 731 επ.

Μάζης Π., Κατάσχεση τραπεζικών καταθέσεων μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 24 του ν. 2915/2001, ΝοΒ 2002, 637 επ.

Ο ίδιος, Κατάσχεση στα χέρια τρίτου με βάση τις διατάξεις του ΚΕΔΕ – Ανακριβής από παραδρομή δήλωση του τρίτου και διόρθωσή της με συμπληρωματική εκπρόθεσμη δήλωσή του – Αντισυνταγματικότητα άρθρου 33 ΚΕΔΕ, που ορίζει ότι αν ο τρίτος δεν προβεί σε εμπρόθεσμη δήλωση λογίζεται οφειλέτης όλης της κατασχεθείσας ποσότητας (γνωμοδότηση), ΕλλΔνη 2006, 724 επ.

Μακρίδου Κ. – Απαλλαγάκη Χ.– Διαμαντόπουλος Γ., Πολιτική Δικονομία – Θεωρία, Νομολογία, Υποδείγματα, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη 2016

Μαρής Π., Τα πιστοποιητικά καταθέσεων ως μέσα των χρηματαγορών, ΕΤρΑξΧρΔ 2005, 355 επ.

Μικρουλέα Αλ., Σχέσεις τράπεζας και πελάτη σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 3^η έκδοση 2016, 465 επ.

Η ίδια, Η σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης σε: Ρόκας/ Γκόρτσος/ Μικρουλέα/ Λιβαδά, Στοιχεία τραπεζικού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, 3^η έκδοση 2016, 531 επ.

Μιχαηλίδης Ο., Το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων, όρια και υπερβολές, ΕΕμπΔ 1983, 22 επ.

Μουσάς Ν., Ο ίδιος, Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων , ΧρηΔικ 2007, 309 επ.

Ο ίδιος, Εγγύηση καταθέσεων και εκκαθάριση πιστωτικών ιδρυμάτων. Όροι και προϋποθέσεις συμψηφισμού υποχρεώσεων δανειοληπτών προς αξιώσεις τους ως καταθετών από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων, ΧρηΔικ 2009, 203 επ.

Μπερμπέρη Α., Η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος στην κατάσχεση εις χείρας τρίτου, ΕλλΔνη 2017, 738 επ.

Μπρίνιας Ι., Το τραπεζικόν απόρρητον εν σχέσει προς την κατάσχεσιν εις χείρας τρίτου, ΝοΒ 1973, 1053 επ.

Νίκας Ν., Εγχειρίδιο δικαίου αναγκαστικής εκτελέσεως, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη, 1^η έκδοση 2012

Ο ίδιος, Παρέμβαση στο 41^ο Συνέδριο της ΕΔΔ σε : Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη ,2017, 119 επ.

Ξυντάρα Ι., Παρέμβαση στο 41^ο Συνέδριο της ΕΕΔ, σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη,2017, 271 επ.

Ορφανίδης, Οι προϋποθέσεις για την επιβολή της κατασχέσεως εις χείρας τρίτου σε: Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα Θεσσαλονίκη, 2017, 25 επ.

- Παμπούκης Κ.*, Πιστωτικά Συμβάσεις, Αφοί Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1962
- Πανίτσας*, Καταθέσεις χρημάτων, σε: *Λαδάς/Γεροντίδης/ Δρίτσουλας/Πανίτσας*, Τραπεζικές Συναλλαγές, Νομική Βιβλιοθήκη 2016, 119 επ.
- Παπαϊωάννου Γ.*, Η αστική ευθύνη κατά την ανάληψη από τραπεζικό λογαριασμό από μη δικαιούχο, ΔΕΕ 2001, 828 επ.
- Πελένη- Παπαγεωργίου Α.*, Η κατάθεση σε κοινό λογαριασμό, Δίκαιο και Οικονομία Π.Ν. Σάκκουλας, 2005
- Η ίδια, Ζητήματα κοινού τραπεζικού λογαριασμού (γνωμοδότηση) σε Αναμνηστικό Τόμο Λ. Γεωργακόπουλου, Τόμος ΙΙ, Τράπεζα της Ελλάδος, Κέντρο Πολιτισμού Έρευνας και Τεκμηρίωσης, 2016
- Ποδηματά*, Ζητήματα από την κατάσχεση στα χέρια τρίτου κατά τον ΚΕΔΕ (ν.δ. 356/1974), ΕλλΔνη 2000, 1517 επ.
- Σταθόπουλος Μ.*, Ζητήματα εκ της εφαρμογής του ν.5638/32 «περί καταθέσεως εις κοινόν λογαριασμό», ΕΕμπΔ 1997, 501 επ
- Σταϊκούρας Π.*, Το χρηματοοικονομικό κραχ του 2007 - 2008. Κρίση της αγοράς επισφαλών δανείων ή κρίση του επισφαλούς ρυθμιστικού και εποπτικού πλαισίου των χρηματοοικονομικών αγορών, ΕφημΔΔ 2008, 620 επ.
- Τριανταφυλλάκης Γ.*, Οι πρόσφατες εξελίξεις στη νομολογία σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο, ΕλλΔνη 1993, 1445 επ.
- Τσενέ Χ., Ζητήματα ευθύνης των τραπεζών από τη Σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης, ΔΕΕ 2015, 969 επ.
- Τσιμπανούλης Δ., Το δίκαιο της εξυγίανσης και αναδιοργάνωσης των τραπεζών υπό το πρίσμα των νεότερων εξελίξεων στο ενωσιακό δίκαιο, ΧρηΔικ 2014, 53 επ.
- Χατζηγεμμανουήλ Χρ.*, Οι τράπεζες και η κρίση του ευρώ: Πώς μια Τραπεζική Ένωση μπορεί να δώσει λύση στα προβλήματα της ευρωζώνης, Foreign Affairs, The Hellenic Edition, Αύγουστος-Σεπτέμβριος, 62 επ
- Χριστοδούλου Φ.*, Η έννοια της καταθέσεως και το ζήτημα του ακατάσχετου κατά το νόμο περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων, ΔΕΕ 1998, 232 επ.
- Χριστοπούλου Χρ.*, Από τη Νομισματική στην Τραπεζική Ένωση, ΔΕΕ 2016, 1470 επ.
- Ψούνη Ν.*, Κληρονομικό Δίκαιο, Τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Δ' έκδοση 2014
- Ψυχομάνης Σπ.*, Η κατάσχεση των καταθέσεων, Αρμ 2002, 987 επ.
- Ο ίδιος, Οι τραπεζικές καταθέσεις ως μηχανισμός παράνομης εκμετάλλευσης των καταθετών, ΝοΒ 2006, 988 επ.
- Ο ίδιος, Τραπεζικό Δίκαιο – Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, Τεύχος Ι, Εκδόσεις Σάκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη ,ΣΤ' έκδοση 2008

Ο ίδιος, Δίκαιο του τραπεζικού συστήματος, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση, 2009.

Ο ίδιος, Τραπεζικό Δίκαιο II, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη, ΣΤ' έκδοση, 2010

Ο ίδιος, Τράπεζες και οικονομική κρίση, ΝοΒ 2014, 850 επ.

Ο ίδιος, Εγχειρίδιο Τραπεζικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2016.

Β) Ξενόγλωσση

Gortsos Ch., The 'single supervisory mechanism': a major building block towards a European Banking Union (the full Europeanisation of the 'bank safety net'), ΧρηΔικ2013, 16 επ.

Same, The European Banking Union: a comprehensive overview of its legal framework, ΧρηΔικ2014, 197 επ.

Same, The new EU Directive (2014/49/EU) on the deposit guarantee schemes: an element of the European Banking Union, Nomiki Vivliothiki, 2014

Same, The crisis based EU financial regulatory intervention: Are we on top of the prudential wave? ERA Forum 2015 V16, 89

Same, The Single Resolution Mechanism (SRM) and the Single Resolution Fund (SRF): A Comprehensive Review of the Second Main Pillar of the European Banking Union (third edition, July 31 2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2668653>

Γ) Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://eur-lex.europa.eu/>

<http://www.consilium.europa.eu/register/el/content/int/?typ=ADV&lang=E>

<http://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.htm>

Νομολογία

Πολιτικά δικαστήρια

Α) Άρειος Πάγος

- ΑΠ 1127/2017 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 360/2017 ΕφΑΔ 2017, 836 με παρατ. Γαβαλά Ε.
- ΑΠ 295/2017 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 448/2016 ΕΠολΔ2017, 30
- ΑΠ 95/2016, ΕΠολΔ 2016, 576 με παρατ. Κοντή
- ΑΠ 1183/2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1081/2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1265/2015, Χριδ 2016, 41
- ΑΠ 946/ 2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 835/2015 ΔΕΕ 2016, 209
- ΑΠ 529/2015 ΔΕΕ 2015, 1029
- ΑΠ 345/2015 ΔΕΕ 2015, 872 = ΧρηΔικ 2015, 397
- ΑΠ 1946/2014 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1691/2014 ΕφΑΔ 2015, 29 με παρατ. Παπασπυρόπουλου
- ΑΠ 1096/2014 ΔΕΕ 2014, 1176
- ΑΠ 759/2014 ΔΕΕ 2014, 809
- ΑΠ 632/2014 ΔΕΕ 2014, 1066
- ΑΠ 116/2014 ΕπισκεΔ 2014, 310
- ΑΠ 2229/2013 ΕΕμπΔ 2014, 705
- ΑΠ 1891/2013 ΕΕμπΔ 2014, 708
- ΑΠ 1605/2013 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1162/2013 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 478/2013 ΕπισκεΔ 2013, 61 = ΕλλΔνη 2015, 145 με παρατ. Μούζουρα
- ΑΠ 356/2013 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 353/2013 ΕπισκεΔ 2013, 934 με παρατ. Ρίζου
- ΑΠ 274/2013 ΧρηΔικ 2013, 303

- ΑΠ 1800/2012 ΕπισκεΔ 2013, 55 με παρατ. Μπεχλιβάνη
- ΑΠ 480/2012 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 378/ 2011 ΧρηΔ 2011, 656 με παρατ. Χριστακάκου
- ΑΠ 117/2011, ΧρηΔικ 2011, 151
- ΑΠ 1257/2010 ΕπισκεΔ 2011, 129 με παρατ. Μπεχλιβάνη= ΔΕΕ 2011, 71
- ΑΠ 884/ 2010, ΔΕΕ 2010, 1064
- ΑΠ 688/2010 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 486/2010 ΧρηΔικ 2010, 218
- ΑΠ 1182/2009 ΕφΑΔ 2009, 1243
- ΑΠ 1065/2009 ΕΠολΔ 2010,60 με παρατ. Κατηφόρη
- ΑΠ 929/2009 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 712/2009 ΕπισκεΔ 2009, 925 με παρατ. Μπεχλιβάνη
- ΑΠ 877/2008 ΔΕΕ 2010, 1269
- ΑΠ 354/2010 ΧρηΔικ 2010, 358
- ΑΠ 1782/2007 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1812/2007 ΕλλΔνη 2009, 1375
- ΑΠ 1550/2007 ΧρηΔικ2008,91 με παρατ. Πελλένη-Παπαγεωργίου
- ΑΠ 1894/2006 ΔΕΕ 2007, 201= ΕλλΔνη 2007, 209
- ΑΠ 1462/2006 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 380/2006 ΔΕΕ 2006, 779.
- ΑΠ 830/2003 ΕλλΔνη 2004, 176
- ΑΠ 505/2003 ΕλλΔνη 2003, 1603
- ΑΠ 1357/2002 ΝοΒ 2003, 448
- ΑΠ 855/2002 ΕλλΔνη 2002, 1700
- ΟΛΑΠ 19/2001 ΔΕΕ 2002, 190 με παρατ. Κουτσούκη
- ΑΠ 1540/2000 ΤΝΠ Νόμος
- ΑΠ 1915/1999 ΝοΒ 2000, 1407
- ΑΠ 785/1999 ΔΕΕ 1998, 888
- ΑΠ 540/1998 ΔΕΕ 1998, 723
- ΑΠ 467/1990 ΕλλΔνη 1991,117

B) Εφετείο

- Εφαθ 303/2016 ΤΝΠ Νόμος
- Εφαθ 1277/2014 ΔΕΕ 2014, 600
- Εφαθ 6618/2011 ΤΝΠ Νόμος
- Εφαθ 4702/2011 ΤΝΠ Νόμος
- Εφαθ 3237/2010 ΔΕΕ 2010, 1315
- Εφαθ 6325/2008, ΕλλΔνη 2010, 184
- Εφαθ 6281/2007 ΕλλΔνη 2008, 851
- Εφαθ 5081/2006 ΕλλΔνη 2008, 252
- Εφαθ 9379/2005 ΤΝΠ Νόμος
- Εφαθ 7269/2004 ΕλλΔνη 2006, 237
- Εφαθ 2545/2003 ΕλλΔνη 2004, 593
- Εφαθ 9374/2000 ΕλλΔνη 2002, 1071
- Εφαθ 8078/1993 ΕλλΔνη 1996, 438
- ΕφΔωδ 29/2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΕφΔωδ 29/1999 ΕπισκεΔ 2000, 419 με παρατ. Παμπούκη
- ΕφΘεσ 32/2014 ΕλλΔνη2014,1455 με παρατ. Κατρά
- ΕφΘεσ 74/2011 ΕπισκεΔ 2011, 243
- ΕφΘεσ 352/2009 ΤΝΠ Νόμος
- ΕφΘεσ 1071/2002 ΕπισκεΔ2003, 503 με παρατ. Ιγγλεζάκη
- ΕφΘεσ 1580/2000 ΔΕΕ 2002, 844
- ΕφΘεσ 1208/1996 ΕπισκεΔ 1996, 976 με παρατ. Μητροπούλου
- ΕφΘρ 493/1997 ΕπισκεΔ 2000, 412 με παρατ. Παμπούκη
- ΕφΛαμ 41/2016 ΤΝΠ Νόμος
- ΕφΛαρ 235/2001 ΕπισκεΔ 2001, 703 με παρατ. Παμπούκη
- ΕφΛαρ 43/2001 ΕπισκεΔ 2001,694 με παρατ. Σομπόλου
- ΕφΠειρ 426/2016 ΤΝΠ Νόμος

Γ) Πολυμελές Πρωτοδικείο

- ΠΠρΑθ 3146/1998 ΔΕΕ 1998, 1085
- ΠΠρΑθ 1652/1995 ΔΕΕ 1996, 829
- ΠΠρΒερ 17/2006 ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΘεσ 10250/2003 ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΚοζ 75/2015 ΔΕΕ 2016, 903
- ΠΠρΠειρ 2447/2014 ΤΝΠ Νόμος
- ΠΠρΠειρ 2025/1989 ΕλλΔνη 1991, 852

Δ) Μονομελές Πρωτοδικείο

- ΜΠρΑθ 7743/2015 ΕφΑΔ 2015, 750 με παρατ. Χριστιανοπούλου Ελ.
- ΜΠρΑθ 2946/2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΑθ 3870/2013 ΝοΒ 2013, 982
- ΜονΠρΑθ 3966/2010, ΕΕμπΔ, 2011, 426 επ
- ΜΠρΑθ 2091/1999 ΝοΒ 1999, 1598 επ
- ΜΠρΑθ 2074/1992 ΕΕμπΔ 1994, 51
- ΜΠρΑθ 7220/1989 ΕΕμπΔ 1990, 227
- ΜΠρΕυρ 157/2013 ΕΠολΔ 2013, 829 με παρατ. Γιαννόπουλου
- ΜΠρΘεσ 13845/2012, Αρμ 2015, 1928
- ΜΠρΘεσ 4999/1991 ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΚορινθ 654/2012 ΕφΑΔ 2014, 567
- ΜΠρΛαρ 21/2016 ΕλλΔνη 2016, 244
- ΜΠρΠειρ 820/1994 Δ1994, 867 με παρατ. Λιβιεράτου
- ΜΠρΠρεβ 69/2013 ΔΕΕ 2013, 614
- ΜΠρΡόδ 15/2007 ΕΤρΑξΧρΔ2007, 149
- ΜΠρΡοδ 49/2005 ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΤρικ 361/2007 σε ΤΝΠ Νόμος
- ΜΠρΤρικ 738/2002 ΔΕΕ 2002, 1006 με παρατ. Κουτσούκη

- ΜΠρΧαλκ 278/2014 ΕφΑΔ2015, 268 με παρατ. Παπαδοπούλου Ελ.

Ε) Ειρηνοδικείο

- ΕιρΑθ 2622/2013 ΤΝΠ Νόμος
- ΕιρΡοδ 159/2015 ΤΝΠ Νόμος

Διοικητικά Δικαστήρια

Α) Συμβούλιο της Επικρατείας

- ΣΤΕ 3778/2015, ΕΛΛΔνη 2016, 1200
- ΣΤΕ 2080/2014, ΔΕΕ 2014, 1245
- ΣΤΕ 366/2014, ΔΕΕ 2014, 366
- ΣΤΕ 1847/1993 ΤΝΠ Νόμος

Β) Διοικητικό Εφετείο

- ΔΕφΑθ 1662/2015 ΤΝΠ Νόμος
- ΔΕφΑθ 614/ 2014 ΤΝΠ Νόμος
- ΔΕφΑθ 4717/2000, ΤΝΠ Νόμος

Γ) Διοικητικό Πρωτοδικείο

- ΔΠρΑθ 433/2009 ΤΝΠ Νόμος

Λημματικό Ευρετήριο

A

Αδρανείς καταθετικοί λογαριασμοί 36

Αναπαλλοτρίωτες καταθέσεις 14 επ, 22, 56

Απόρρητο

- γενικό τραπεζικό 43 επ.

- καταθέσεων 37, 45 επ, 50, 54 επ, 61, 71, 89

- τραπεζικό 43 επ.

B

Βιβλιάριο καταθέσεως 8, 10, υποσημ. 33, 188

Δ

Δεσμευμένες Καταθέσεις 22 επ, 45, 55, υποσημ. 190

Ε

Ειδικό απόρρητο καταθέσεων βλ. απόρρητο

Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης υποσημ. 15

Ενιαίος Εποπτικός Μηχανισμός 4, 40, υποσημ. 7, 14

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα 3, 4, 36, 39

Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ) 39 επ, 92

Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων 40 επ, υποσημ. 144

Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασφάλισης Καταθέσεων (ΕΣΑΚ) 39 επ, 92

Ευρωπαϊκό Ταμείο Ασφάλισης Καταθέσεων 40 επ, υποσημ. 144

H

Ηλεκτρονικό χρήμα 6, 29, 53, υποσημ. 105

K

Κατάθεση

- απλού ταμιευτηρίου 10 επ, 16, 28, 45, 54, υποσημ. 32, 33, 188

- δικαιούχος 8, 10, 12, 13, 14, 15, 17, 22

- έννοια 5 επ.

- «επί προθεσμία» βλ. Προθεσμιακές καταθέσεις

- κοινού λογαριασμού 16 επ, 32, 45, 48, 58, 61, 62, υποσημ. 163, 217, 218

- όψεως 8 επ, 9, 10, 28, 32, 45, 54, 76, υποσημ. 189

- προστασία βλ. ΤΕΚΕ

- σε αδιαίρετο λογαριασμό ή συμπλεκτικό 21 επ.

- συμψηφισμός 34, 35, 38, 49, 70, 74, 82, υποσημ. 126

- υπό προειδοποίηση 13, υποσημ. 193

- υπέρ τρίτων 18 επ.

Κατάσχεση

- ανακοπή κατά αρνητικής δηλώσεως τράπεζας 82 επ.

Κατάσχεση

- αντικείμενο 59 επ.
- δήλωση τράπεζας 53 επ, 75, 76 επ, 82 επ, υποσημ. 246
- δημόσια κατάθεση ποσού 80 επ.
- κοινού λογαριασμού 65 επ
- μελλοντικών απαιτήσεων 60,64 επ, 69,72,74,77,78, 90
- τρόπος επιβολής 69 επ.
- συνέπειες 73 επ.

Π

Πιστωτικό ίδρυμα

- έννοια 10
- συμμετέχων στο ΤΕΚΕ 31 επ.

Προθεσμιακές καταθέσεις 16 επ, υποσημ. 190

Προθεσμιακές καταθέσεις έναντι εκδιδόμενων τίτλων 17 επ.

Σ

Σκέλος Κάλυψης Καταθέσεων (ΣΚΚ) 30 επ.

Τ

Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων 20,81

ΤΕΚΕ

- αποζημίωση 37 επ.
- εξαιρούμενες κατηγορίες καταθέσεων 35επ.
- καλυπτόμενες καταθέσεις 34 επ.
- μη διαθέσιμη κατάθεση 40
- νομική φύση 30
- όριο κάλυψης 32, 37 επ, υποσημ. 94
- πληροφόρηση καταθετών 43 επ.
- πόροι 32επ.
- συμμετέχων πιστωτικό ίδρυμα 31 επ.

Τραπεζικό Απόρρητο βλ. απόρρητο